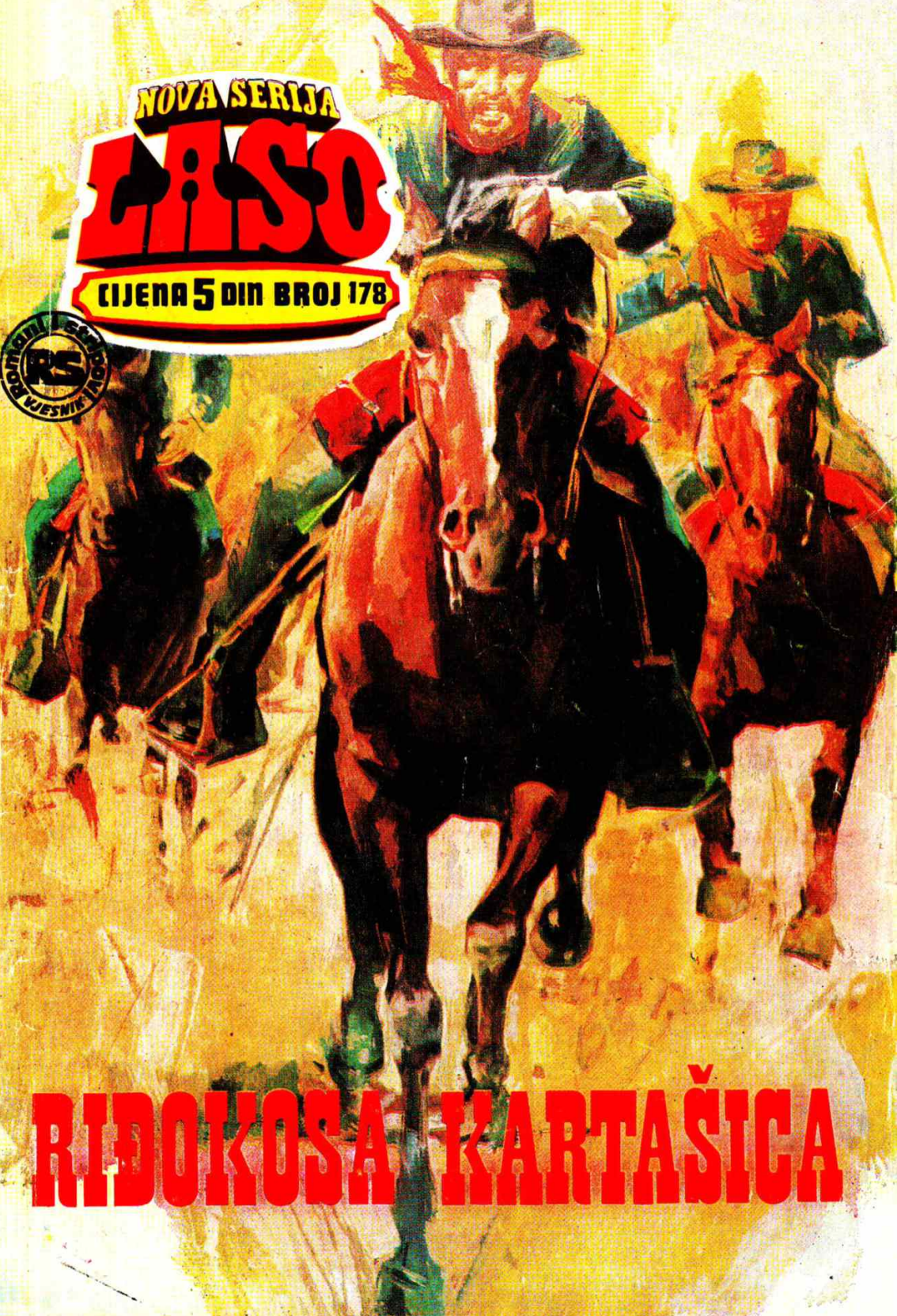

NOVA SERIJA

LASO

CIJENA 5 DIN BROJ 178

RIDOKOŠA KARTAŠICA

G. F. UNGER

RIBOKOSA KARTAŠICA

»Laso« Nova serija 1977.

G. F. Unger: RIDOKOSA KARTASICA

Naslov originala: EIN MANN KAMPFT FÜR NANCY

(Copyright: Bastei — Verlag, Gustav H. Lübbe, Bergisch Gladbach)

Recenzija: Fedor Hanžeković, filmski redatelj i publicist

Prijevod: Zoran Budak

Urednik: Marcel Čukli

»Laso« — Izdavač OOUR Informativno-revijalna izdanja
NISP »Vjesnik« Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Glavni i
odgovorni urednik Borivoj Jurković — Tisak OOUR No-
vinsko revijalna štamparija i OOUR TMG »Vjesnik« Za-
greb Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1977.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA
PRESS AGENCIJA Zagreb

Cijene za inozemstvo: DM 1.80, ASCH 10.00, SFRS 2.00, HFL 2.00

Cijena inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36.00, SKR 63.00, ASCH 250.00, FF
74.00, SFRS 36.00, HFL 37.00, US \$ 15.00

Uplate na devizni račun: 30101-620-37-32000-258 Privredna banka Zagreb/za
»Vjesnik«

Osiobođeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata
za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 — 1973. — od 26. XI 1973.

I

Kad je Wade Oakland stigao u Laramie, vodio je sa sobom pet konja natovarenih krznima.

Trgovac Sam Wells stajao je na trijemu svoje kuće i ugledao Oaklanda kad je dojahao u dvorište. Kimnuli su jedan drugome.

— To je bio dobar lov — progovori sjedokosi Wells. — Čak si sačuvao i scalp. Kakva sreća! Jer, stara su vremena prošla, momče moj! Već se tjedan dana pitam hoću li te ikad ponovno vidjeti.

Wade Oakland se nasmiješi. No to je bio zamišljeni smiješak, a pogled kao da mu je bio uperen u unutrašnjost. Vidjelo se da razmišlja o proteklih šest traperskih mjeseci provedenih negdje u Yellowstone parku.

— Da, to je istina — napokon promrmlja. — Stara su vremena prošla. Prije tri tjedna došao je Inčijanac Zuta ptica. ti ga poznaješ, zar ne, Same? ... s malom družinom na moja lovišta, kako bi mi oduzeo plodove dugog zimskog lova. A Zuta ptica je moj stari drug iz djetinjstva. Dok smo još bili djeca, živjeli su bijelci i crvenokošci lijepo i u miru ovdje, u Fort Laramieu. Doduše, on nikada nije bio moj prijatelj i često smo se tukli, ali bili smo drugovi u igri. A sada je došao da me ubije i ukrade krzna. Da, stara su vremena prošla, Sam!

Sjahao je i nastavio:

— Daj mi predujam, ujače. Moram se danas napiti. Nije se lako pomiriti s tim što sam ubio starog druga iz lijepih dječaćkih vremena. Razumiješ li,

ujače? U što bi čovjek još mogao vjerovati u takvim vremenima?

Trgovac je u međuvremenu pozvao svoja dva pomoćnika da se pobrinu za Wadeove konje. Oni su razvezali i rastvarali odreda pažljivo zavežljaje, pa počeli razvrstavati krzna. Kad budu gotovi, doći će trgovac krznima, pregledati krzna i platiti Oaklandu, i to pošteno.

Naravno, Sam Wells nije bio pravi Wadeov ujak. No, svi su ga momci nazivali ujakom, a on to i bijaše za njih. Sam je bio jedan od onih velikih bijelih trgovaca čija riječ znači više od potpisanog ugovora.

Unutra, u sobi koja mu je ujedno služila i kao ured, Wells je natočio u dvije čaše najbolji viski.

Ispili su ga bez riječi.

— Ubio si Žutu pticu — prošapće tada Sam. — Koliko je imao uza se ljudi?

— Sestoricu. Zamalo su me ubili. Opsjedali su me tri dana i tri noći i nisu htjeli odustati. Kad su me naposljetku napali, uhvatili su se u moje stupice, koje sam noć prije toga bio postavio.

Wade pruži trgovcu praznu čašu.

— Kakve su, inače, novosti? — upita.

Wells mu ponovno napuni čašu, govoreći:

— Čini se da su neke od traperi ipak uhvatili. Ne znaju se svi boriti poput tebe; nisu svi takvi sretnikovići, niti se svi u pravi čas sjete stupice. Neki od momaka već su se morali vra-

titl. Nego, hoće li ti stotinu dolara predjuma biti dovoljno?

Oakland ispije viski i krene.

Laramie' iako neveliko mjesto, štiti-
lo je utvrđenje podignuto s druge stra-
ne istoimene raskrsnice.

Wade je razmišljao bi li ponajprije
nešto pojeo ili se okupao i ošišao, kad
ugleda poštansku kočiju koja je dolazi-
la iz Cheyennea.

Osjetivši znatiželju, zastane. Već
mjesecima nije vidio gotovo nikoga,
pogotovo žene. Zapravo, jedini koje je
sreo bili su Žuta ptica i njegova druž-
ba. A oni su ga htjeli ubiti poput sta-
rog bizona.

Uhvatio je samog sebe kako razmiš-
lja bi li ga pogled na ženu obradovao.
Nadao se da će bar jedna izići iz kočij-
je.

Naizgled nezainteresiran, naslonio se
na ugao zgrade hotea i promatrao put-
nike dok su, nekih desetak koraka da-
lje, izlazili iz kočije.

Wade je izgledao poput propalice:
prljav, neobrijan, u razderanoj kožnoj
odjeći. A kako je bio tamnokos, mršav
i pomalo indijanski tip, moglo ga se
smatrati Indijancem. Međutim, čovjek
koji je šest mjeseci lovio u divljini i
tukao se s Indijancima i čiji je povra-
tak u Laramie nalikovao bijegu du-
gom više od pet stotina milja nije
mogao izgledati drugačije.

Prvi je iz kočije izišao neki oficir.
Ogledao se i, primijetivši nedaleko
sebe muškarca u dronjcima, pozvao je
Wadea oštrim glasom:

— Dođite i zaradite dolar! Odnosite
moje kovčuge u utvrđenje i recite stra-
žaru da pripadaju kapetanu Otisu.
Haјde, brže, čovče!

No, Oakland je samo odmahnuo gla-
vom i nastavio promatrati kočiju.

Kapetan se ponovno okrenuo prema
kočiji, kako bi nekoj ženi pomogao
sići.

Bila je odjevena u zeleni putni ko-
stim i šešir iste boje, ispod kojega su
provirivale zlatastorđe kovrčice. Kape-
tan, ova ljepotica i ostali putnici mora-
li su ući u poštansku kočiju negdje
usput, u Nebrasci. Protokle je jeseni
pruga doprla do Fremonta, a dosad je
slijedeći North Platte zacijelo stigla

već mnogo dalje prema zapadu. Ali
nije još mogla stići do Cheyennea.

Wade pomisli kako će ovuda češće
proaziti tako otmjene i lijepe žene s
Istoka kada pruga jednom dopre do
Laramiea i još dalje prema zapadu.

Načas je ugledao djelić noge. Bila je
tako besprijeckorna da je nehotice tiho
zazviždao.

Žena ga je brzo pogledala, a njemu
se pričinilo kao da u njezinim očima
primjećuje odsjaj laganog smiješka.
Izenada mu se učini da pozna je tu
ženu. Kao da ju je već ranije sreo. Da
li je doista poznavao tu rđokosu ljepo-
ticu?

Prisjeti se onih crvenokosih žena
koje je poznavao. Jedna je bila gospo-
đa Bulldogg, vlasnica gostionice »Ka-
bao krvi« u Livingstonu, tamo gore u
zlatnoj zemlji Montani. Druga rđokosa
bijaše djevojka iz grupe naseljenika
koje je jednom Oregonskim putem
vodio na Zapad. Ta je djevojka svaku
večer pri službi božjoj čitala glasno
Bibliju, a pjevala je i prvi glas u zbo-
ru doseljenika. Njezin je otac bio nji-
hov vođa i propovjednik. Krenuli su
nekamo u žeji da za sebe izgrade
zdravi svijet. Međutim, noću se djevoj-
ka šuljala k njemu. Bila je vatrena i
željna ljubavi, poput bijele divlje mač-
ke.

U Wadeovu životu postojala je još
jedna djevojka rđe kose. Bijaše to pri-
je rata, gotovo prije osam godina.

Tada je ovdje, u Laramieu, živjela
mala rđokosa djevojka. Zvala se Nan-
cy Juleman. Njezin je otac prodavao
lošu robu Indijancima. Nancy je znala
ljubiti još bolje od one bijele divlje
mačke.

Nancy Juleman! Da, tako se zvala.
No, ta žena što stoji kraj kočije ne
može biti Nancy!

Odmahnulo je glavom.

U međuvremenu je kapetan prona-
šao dvojicu dječaka i oni su njegove
kovčuge odnijeli u utvrđenje. Oficir
je, pak, dohvatio ljepotčinu prtljagu i
ponio je u hotel.

Prolazeći, pogledao je Wadea još jed-
nom, tvrdo i prijeteci poput čovjeka
koga je uvrijedio netko tko njega nije
dostojan.

Oakland se samo nacerio/ a onda krene dalje. Malo zatim ušao je u salun »Laramie Prairie«, gdje ga oduševljenje dočeka pola tuceta djevojaka.

Za pola sata bio je već poprilično pijan, i posve je zaboravio da se namjeravao prvo okupati, predjenući u čisto novo odijelo i podšišati se.

Odjednom primijeti kako u salun ulazi onaj kapetan koji je želio da mu on ponese prtljagu.

Oficir je stao uz suprotni kraj tezge i naručio bocu piva. To nije bilo čudno, jer je dan bio vruć, poštanska je kočija zacijelo bila ispunjena prašinom, a u hotelu nisu imali hladnog piva.

Dok je kapetan pio... ispraznio je čašu u jednom gutljaju... neprekidno je promatrao Wadea i djevojke koje su se s njim šalile, a on ih neprekidno častio kako bi i one nešto zaradile.

Izenada Oakland reče:

— Pođite do onog generala, djevojke! Neka se osjeti pravim muškarcem, u koga se sve djevojke u hipu zaljube. Usrećite ga! Ja ću platiti sve što ćete uliti u njega i ono što ćete vi popiti. — Po'ožio je na stol dvadeset dolara i izašao iz saluna.

Kapetan je u međuvremenu ispio i drugo pivo i htio također krenuti. Očigledno, sprao je dovoljno prašine i utažio žed. Izenada se oko njega našlo šest djevojaka. Smijale su se, grlile ga i ljubile. Nisu ga puštale iz svoje sredine.

Njegovi su se protesti gubili u smijehu i buci njihovih g'asova. Morao je piti. Ulijevale su pice u njega, a on je u početku mislio da će se moći otkupiti s nekoliko čašica.

Isprva su mu se djevojke činile privlačne i simpatične i bio je ponosan što su ga tako napastovale i što se nalazi u središtu pažnje. Međutim, kad je primijetio da ga ne žele pustiti, razbjesnulo se i postao grub.

Nastojao se osloboditi, no jedna od djevojaka šapnula mu je u uho:

— Oh, ti moj ponosni ljepotane, nećeš nam valjda dati košaricu?! Riješit ćeš nas se tek kada završimo pod stolom.

Druga je kazala:

— Ne budeš li ljubazan prema nama, mili/ vrištati ćemo, a tada će nam u pomoć stići tri tuceta snažnih momaka. Smlavit će te. Dakle, slađani, popij ovo! Nazdravi nam, generale!

Izenada je shvatio da je upao u klopku. Da bar nije ušao u taj salun da bi utažio žed.

Naslutio je i to da u Laramieju vojka ne uživa velik ugled, pa čak ni oficiri. Čuo je već za to, ali nije vjerovao.

Naročito u Laramieju, koji je nekada pripadao bijelim trgovcima, nisu voljeli vojnike. Za vrijeme rata vojnici su u tvrđavi sjedili skrštenih ruku, opijali se i ljubakali sa ženama svih boja kože. Da su Indijanci već tada bili neprijateljski raspoloženi, mogli su sa stotinjak ratnika zbrisati utvrđenje s lica zemlje.

Da, o tome su mu pričali i, zapravo, poslali ovamo da to izmijeni.

U međuvremenu ušlo je nekoliko gostiju i svi su promatrali kako se šest nasmijsanih barskih djevojaka zabavlja time što su zarobile oficira.

Da, zarobile! Dolista se tako moglo reći.

Nalijevale su ga »vatrenom vodom« i ništa mu nije koristilo što je vikao poput ludaka i branio se.

Upao je u klopku! Na Istoku to ne bi bilo moguće, ali ovdje, na granici s Indijancima, sve je drugačije. Sve!

Počeo je to shvaćati dok ga je obuzimalo pijanstvo, a znao je tko je kriv za sve to. Bio je siguran. Onaj prokletnik u kožnatom odijelu uzeo mu je za zlo što ga je htio najmiti kao nosača prtljage.

Prokletstvo/ taj mu se momak od početka nije svidao. Čim ga je ugledao naslonjenog na zid, u razderanom i prljavom odijelu, rado bi ga bio potjerao odande.

Oh, kako bi ga volio imati u svojoj jedinici! Sve bi narednike upozorio na njega i...

Kapetan Tom Otis nije mogao dalje razmišljati. Njegovo je pijanstvo bilo preveliko. Sada su mu se djevojke ponovno svidale, kao što je to bilo na početku. Samo se mutno sjećao da su ga one, zapravo, silom natjevale da pije s njima.

Oh, pa mene siluju... tjeraju me da pijem!... pomislio je iznenađeno, pokušavajući jednim gutljajem isprazniti čašu.

Jedno je razumio. Nešto je još ostalo živo u njegovom sjećanju: Ako se želi izvući odavde, mora djevojke oboriti pod stol.

Malčas je pristiglo još više muških gostiju. Bilo ih je mnogo više nego u početku. Svi su se dobro zabavljali promatrajući ovaj prizor.

Onog ču čovjeka ubiti! pomisli kape-tan Otis. I

II

Za to vrijeme u brijačevoj baraci Wade je uronio u bure puno tople vode. Kad se privikao na toplu vodu, naredio je brijaču neka sipa još jedno vedro kipuće vode. Od tog je pocrvenio poput raka i počeo se snažno znojiti pod dugom kosom.

— Pazi — primijeti brijač — da se ne skuhaš poput jajeta! Ne bih li radije dolio hladnu vodu...

— Ne! Želim da se sve pore otvore i da sve iznojim. Čovječe, ove sam zime proveo tri dana u bizonovom trbuhu. Razumiješ li to, Charly? Kada me na najudaljenijem lovištu uhvatila mečava, nisam pronašao put kući. Poluslijep, nairćao sam na bizona. Ubio sam ga, rasporio mu trbuh, izvađio sve iz njega i uvukao se unutra. Zato sada moram što je moguće dulje sjediti u toploj vodi.

Čelavi je brijač kimnuo i istodobno se stresao.

— Čovječe! — začudio se. — U trbuhu bizona... To meni ne bi uspjelo.

— Tada bi se smrznuo — nacerio se Wade Oakland. — Bio bih se uvukao i u mnogo gora mjesta samo da preživim. Ali, ti ne moraš u lov, Charly! Imaš ovdje posao i moraš paziti samo na to da ne pobereš uši od svojih mušterija.

Obojica su se nasmijala, a tada je Wade ostao sam. Počeo se sapunati sapunom koji je mirisao po jorgova-

nu, kojeg je platio strahovito mnogo: pola dolara.

Nakon nekog vremena počeo se bolje osjećati. Opustio se i ponovo, već treći ili četvrti put, pomislio na zlatastoriđu ljepoticu iz poštanske kočije, koja je duboko u njemu probudila neko sjećanje.

Izenađa začuđeno zine, jer ju je ugledao na ulazu u baraku za kupanje.

— Hej — viknu. — ja nisam znamenitost Laramieja koju bi trebalo promatrati! To biste prije bili vi, ljepotice! Ili se, možda, i vi želite okupati?

! Žena se nasmije. Prema tom smijehu Wade zaključio da je vična razgovoru s muškarcima. Nedvojbeno, ona nije jedna od onih gospođa koje smatraju nepristojnim posjetiti nepoznate muškarce prilikom kupanja.

Doduše, izgleda poput dame, a tako se i odijeva, ali...

Nije dalje razmišljao o tom »ali«, jer je naslutio da bi vjerojatno mogao donijeti prebrze zaključke i prevariti se.

Polagano mu se približila, tri-četiri koraka.

— Odmah sam te prepoznala, Wade. Zbog načina na koji si stajao naslonjen na zid. Toga se još sjećam... uz neke druge stvari.

Sjedio je nepomično u vodi, zagnjuren sve do ispod brade, i zurio u nju, a misli su mu gonile jedna drugu.

— Pa ti si ipak ona djevojka kod koje sam se naučio ljubiti... i još koješta drugo. Ti si ona preslatka djevojka s kojom sam jedne divne ljetne noći ležao na sijenu?

Blago se nasmiješila.

— Ono što sam tada uradila učinila sam po prvi put. Ono što je trebalo naučiti, naučila sam od tebe. Tvoje sjećanje, vjerojatno, nije tako dobro.

— Nancy, tada smo bili prilično glupi, zar ne? No, moram ti reći da sam se sve vrijeme s radošću sjećao tebe.

— Tada mi je bilo šesnaest godina. — Ponovo se nasmiješila, ali u njezinim očima nije bilo radosti već samo duboke ozbiljnosti. — A ti si drugog dana otišao.

Prvo je zurio u njene oči, a onda obori pogled na omekšali sapun u

ruci. Podigne ruku iz vode i položi sapun na stolić kraj bureta.

— Bi li mi htjela oprati leđa? Jednom smo bili najprisniji, pa smo čak vjerovali da se ljubimo. Mogla bi mi, dakle, oprati leđa.

Ponovo je pogleda.

Smiješak joj je sada bio prilično opor. Naslutio je da je njezin život bio težak. Sada je otprilike dvadeset i pet godina jer je dvije godine mlađa od njega.

Kad je vidio da je podvrgnula rukave, čučne i tako oslobodi leđa za pranje.

Uzela je sapun i prilično oštru četku, pa prionula na posao. Šuteći trljala mu je leđa tako da su mu postala crvena poput sirovog mesa.

Kada je završila i počela brisati ruke, on je uzdahnuo s olakšanjem.

— Bit ću ti vječno zahvalan — pokušao se našaliti, ali to mu nekako nije uspjelo. Osjećao je da nije došla k njemu samo zato da bi ga ponovno vidjela.

— Ovisna sam o tvojoj zahvalnosti — njezin je glas sada imao tvrdi prizvuk — ali nisi mi dužan zahvalnost zato što sam ti oprala leđa. Reci, zašto si tada drugog dana pobjegao?

Wade je šutio, presretan što ga leđa koja mu je tako oštro protrljala, više toliko ne peku.

— Ah — odgovori napokon — nisam želio suze za oproštaj. Čekalo me vodeenje naseljenika koji su željeli u Oregon; bio sam odgovoran za konje. Da sam ti one noći kazao kako drugog dana moram otputovati, ne bi...

Zašutio je, jer se nije želio grubo izraziti.

Ali ona oštro primijeti:

— Da, tada se te noći ne bi bila upustila s tobom. Oh, tako sam vjerovala u tvoju ljubav! A drugog sam dana ostala sama.

— Znam — mrmljao je Wade iz bačve — da to nije bilo lijepo, ali tada sam bio divlji osamnaestogodišnjak. Zao mi je. No ti si to očigledno preživjela, zar ne?

Nancy ga čudno pogleda. Kad je progovorila, vrlo mirnim glasom, njezine su ga riječi pogodile poput udarca maljem.

— Da, preživjela sam. Kad sam primijetila da sam ostala u drugom stanju, shvatila sam da bi me otac ubio, pa sam pobjegla. Dijete sam rodila u Saint Louisu.

Prestravio se. Nije mogao povjerovati u ono što je upravo čuo.

No kad je pogledao Nancy Juleman znao je da je svaku riječ dobro čuo.

— Zar sam otac? — zapitao je promuklo.

Pogledala ga je upitno i zamišljeno istovremeno, kao da želi utvrditi da li bi bio dobar suprug i otac. A onda zaniječe glavom.

— Dijete se rodilo mrtvo. Morala sam raditi gotovo do posljednjeg dana prije poroda. Dijete se rodilo mjesec dana prerano. Ne, nisi otac, Wade Oakland! Tvoje je dijete rođeno mrtvo i sahranjeno je u Saint Louisu. Ali, ja želim živjeti. Ne misliš li da mi nešto duguješ? Znaš toga sam se sjetila ugledavši te kraj hotela. Shvatila sam da si postao traper, koji zacijelo dobro poznaje indijansko područje. Da! tada sam se dosjetila da je kucnuo čas da naplatim dug. No pitanje je osjećaš li se ti uopće dužnikom. To bismo prvo trebali razjasniti.

On ju je neko vrijeme promatrao, istodobno znatiželjno i sa strahom. Sada on više nije bio glupi mladić, već zreo i tvrd muškarac koji poznaje život. Za vrijeme rata proboravio je tri godine u vojsci, pa je stekao čin narednika, a i drugi su događaji tome pridonijeli.

Isto je tako malo bio onaj divlji mladić kao što je Nancy bila neiskusna glupa djevojčica, koja je vjerovala u ljubav i sva se predala svom ljubavniku.

Napokon je kimnuo.

— Ako je tako, onda sam uistinu tvoj veliki dužnik.

Jer me nije bilo kada sam ti bio najpotrebniji. Vjerojatno sam ti dužan mnogo više nego što ovog trenutka mogu shvatiti. No, dopusti da ti nešto kažem, Nancy! Ja sam čovjek koji nikome ni za što ne ostaje dužan. Ma što bilo, sve vraćam s kamatima. A sada mi kaži što želiš. Ti nešto želiš, zar ne?

Nije odmah odgovorila. Ušetala se amo-tamo, onda zastala pred otvorenim vratima i pogledala prema malom dvorištu. Kad se okrenula, već je bila donijela odluku.

— Ja sam u bijegu — reče. — Bježim od zakona i pred bratom čovjeka koga sam ubila. Znam samo jedan izlaz: bijeg preko područja Indijanaca i bizona. Zatrt ću svoj trag. Budući sam ovdje provela djetinjstvo i dobro poznajem kraj pobjegla sam ovamo. Osjećam se poput progonjene vučice. I ona bi bježala na stara lovišta, jer se tamo najbolje snalazi.

Ponovo ju je pogledao i upitao se zašto je ubila onog čovjeka. Međutim, nije to zapitao, već je jednostavno primijetio:

— Pomoći ću ti. Bila je to izvanredna pomisao vratiti se ovamo, Nancy! Između Laramieja i Montane ili Oregona tragovi će nestati. Mnogi su se već izgubili, pa će i tvoji. Što bih ja mogao učiniti za tebe?

Prišao mu je i nagnula se prema njemu, kako bi ga u polumraku barake bolje vidjela.

— Mogu li se ovog puta pouzdati u tebe? Nećeš mi pobjeći? — zapitala je oštro.

— Kunem ti se! Dajem ti riječ.

Kimnula je.

— Sljedeća kočija stiže sutra, a u njoj bi se već mogli nalaziti moji progonitelji. Unajmila sam sobu u hotelu, no htjela bih noćas nestati. Nitko ne smije vidjeti da sam odjahala s tobom. Ti, dakle, moraš nabaviti dva jahača konja i jednog za prtljagu. Uostalom, znaš što je potrebno za putovanje Oregonskim putem, ili onim Eozemanskim. Susrećemo se na raskršću pred Laramiejem u ponoć. Evo ti novce.

— Tvoja mi novac nije potreban. Imam ga dovoljno, jer je ulov bio dobar. U pola noći, dakle, na križanju.

Nancy samo lagano kimne, pa pođe prema vratima.

Njegov ju je glas sustigao:

— Nancy...

— Da, Wade? — okrenula se.

— Postala si lijepa. Ma kako težak bio tvoj put nakon onoga što se dogodilo kad sam te napustio, postala si

vrlo lijepa. Nancy, ti si najlijepša žena koju poznajem!

Tada se ona još jednom vrati.

— Pazi, Wade, među nama nikada više neće ništa biti. Razumiješ li? Nikada više nisam nikoga ljubila, ali iskoristavala sam sve muškarce. Strizala sam ih poput ovaca. Ja više ne mogu ljubiti. Daj mi riječ da ću kraj tebe biti sigurna poput sestre.

Kimnuo je.

— Nikada više neću uraditi ništa što bi ti moglo naškoditi, ili što ti ne bi htjela — uvjeravao ju je.

Nakon tih je riječi otišla. Njezine su kretnje bile čudesno skladne.

Prokletstvo, kakva je žena nastala iz one djevojčice, pomisli Wade. A ipak, nedostaje joj ono što lijepu ženu čini dragocjenom. Ne može ljubiti, a za to je on kriv.

Još je neko vrijeme čučao u vodi, ne osjećajući da se pomalo hladi, misleći na stara vremena.

One noći, kad su se ljubili u sijenu na livadi kraj utvrđenja, blizu potoka, bio je ponosan što je »obrlatio« djevojku, kako se to govorilo. Osjećao se poput pravog divljeg momka kome nitko nije mogao odoljeti. Poslije, na putu za Oregon, često je mislio na Nancy, ali ju je tada zbog drugih žena i djevojaka zaboravio.

Ona je bila samo kratka epizoda na putu divljeg momka.

Da, on joj mnogo duguje... neizmjereno mnogo.

III

Bilo je kasno poslijepodne, zamao već večer, kada je Wade ponovno ušao u salun.

Sada je izgledao potpuno drugačije. Odjenuo je novo kožno odijelo, bio je obrijan i mirisao po jorgovanu, a njegova je kosa bila očišćana.

Djevojke su ga morale dva puta pogledati da bi ga prepoznale. A onda su ga okružile i počele mu, smijući se, pričati kako ih je kapetan želio oboriti pod stol. Naravno, to mu nije uspje-

lo jer im je pipničar nalijevao čaj/ a kapetanu pravi viski.

Smijao se zajedno s djevojkama i svakoj bacio zlatnik u izrez na grudima. Tada ih je poslao natrag gostima koje su napustile kad su ga primijetile, jer se nije želio svađati s tim mornicima.

Naime, jedan je već ljutito pitao:

— Što je, Oaklande, jesi li postao mormon ili si se namažao medom?

Kad je plaćao ono što je kapetan popio, zapita pipničara:

— Gdje je sada kapetan?

Prije no što je čovjek za tezgom stigao odgovoriti, prišao je neki narednik i udario dlanom po tezgi, tako da su čaše poskočile, i zapitao:

— Jutros je ovamo ušao kapetan i odavde još nije izašao. Gdje je?

Pipničar se naceri i pogleda Oaklanda.

Wade odgovori naredniku, ne gledajući pri tom u njega, već u zrcalo, kako bi narednika Pata O'Rourkea što bolje vidio:

— Drži jezik za zubima, čuvaru konja, dok dva gospodina razgovaraju! Ili ti ponovno moram dati po gubici, kako bi to bolje shvatio?

Biće su to oštre riječi, ali na takav su razgovor ta dva muškarca bila naviknuta.

Narednik O'Rourke bio je jedan od instruktora regruta kome je dobrovoljac Wade Oakland mogao zahvaliti za mnoge neprilike. Poslije, kad je i sam stekao čin narednika Wade ga je strahovito prebio na nekom dalekom bojištu nakon bitke. Vojnici su tu priču prenijeli do Fort Laramieja. Narednik Pat O'Rourke nije mogao pobiti tu priču kad se nakon rata vratio u utvrđenje.

Ta se dva stara poznanika, dakle, nisu vidjela.

U međuvremenu su se u Fort Laramieju još nekoliko puta bili potukli, a Pat O'Rourke uvijek je bio pobijeđen, tako je bio težak stotinu kilograma i od koga inače nije gubio.

Progutao je, dakle, sve što mu se nije svidjelo, pa se ponovo obratio pipničaru, ne obraćajući pažnju na Oaklanda.

Čovjek mu napokon pokaže prema vratima koja su vodila u pokrajnu sobu.

— Već bi morao bar donekle ispavati svoje pijanstvo, Pat — rekao je. — Ponesi vedricu s vodom.

Narednik O'Rourke se naceri.

— Pijan je, dakle? A mi smo čuli da je taj momak pravi oštar pas. No, kada se opija dok ga stari u utvrđenje čeka, ne može biti tako opasan.

Krenuo je prema vratima, ali se još jednom okrenuo i rekao Wadeu:

— U službi sam, ali da nije tako već bih te udarao po gubici, žderaču psećeg mesa!

Time je želio reći da Oakland ima mnogo prijatelja među Indijancima. A Sioux i Cheyenni silno cijene pseće meso.

Wade se samo nacerio i prezrivo odmahnuo rukom.

— Narednik koji ne pronalazi isprike ništa ne vrijedi. Pođi sada svom novom kapetanu. Taj je momak naročito ukras vojske. Uvjeren je da su civili stvoreni samo za to da mu nose prtljagu. Hajde pođi, čuvaru konja!

Trenutak je izgledalo da će se narednik ipak predomisli i započeti tučnjavu sa svojim najvećim neprijateljem, ali tada procijedi kroz grlo:

— Možeš me danas odozgo do do'je... Ali jedno ću ti kazati: tvoj bijes na vojsku nije prirodan. Imaš kompleks. Poludiš čim ugledaš uniformu naše konjice. Nešto s tobom nije u redu — tužno se po čelu — ovdje gore!

Nakon tih riječi napokon je izašao kroz vrata iza kojih je kapetan Tom Otis spavao, utonuvši u predobrovoljno pijanstvo.

Wade Oakland i ostali gosti pranuše u smijeh, jer Pat O'Rourke nije pretjerao. Wade Oakland doista nije volio vojsku. U njoj je bilo i odviše narednika na lik O'Rourkeu i obolih oficira poput kapetana Otisa, koji se usudio pozvati otrcanog civilistu kao da je običan regrut.

Međutim, to su bili naćmanji razlozi zašto nije volio vojsku. Postojali su mnogo teži i značajniji.

Vojska u ovoj zemlji nikada nije ništa vrijedila. Uvijek su se u njoj naćzili samo oni najćjeniji. Prije rata sje-

dili su u Fort Laramieju i ljenčarili, neprekidno se opijali i ljubakali s Indijankama.

Čovjek poput Wadea, koji je ovdje odrastao, nije trpio vojnike. Njegova odbojnost bila je i prejaka. Za vrijeme rata javio se dobrovoljno u vojsku, ali ne iz ljubavi prema njoj. Učinio je to zbog Abrahama Lincolna, kome je trebalo pomoći da pobijedi pobunjenički Jug kako bi robovi stekli slobodu.

Wade se naslonio na tezgu i pio pivo. Upravo je zapalio cigaru kada se pojavio Tom Otis.

Izgledao je vrlo loše. Bilo mu je mučno, jer nije bio navikao na loši viski što su ga pili ovdje na granici. Nedvojbeno, neprekidno je osjećao potrebu za povraćanjem. Glava ga je zacijelo laklo boljela kao da će svakog trenutka prsnuti. Ipak je nastojao hodati uspravno i bar donekle sabrano.

Isrpva gosti u salunu nisu obraćali pažnju na njega. Međutim, budući se držao tako uspravno a pri tom djeovao poput mjesečara, gotovo su se svi počeli istodobno, kao na neku tajnu zapovijed, cerekati.

Mnogoglasni cerek muškaraca ispunio je prostoriju. A šest djevojaka smijalo se glasno od silnog veselja.

Prisutni ljudi voljeli su grube šale i nisu bili osjetljivi. Jedna od djevojaka htjela se baciti kapetanu oko vrata. Pri tom je vikala:

— Ostanite, navečer je tako lijepo u nas! Ostanite! generale! Mi ćemo vas još više maziti.

Otis je zateturao, toliko ga je gurnula. Odmah se umiješao narednik. Gurnuo je djevojku u stranu, ne obraćajući pažnju na smijeh gostiju, i dobio preko ramena:

— Možda ću večeras navratiti s prijateljima. A tada ćete nešto doživjeti.

Izišli su ispraćeni glasnim smijehom.

No, Wade se tek osmjehnuo. On je, zapravo, prezirao samog sebe. Ne, nije smio dopustiti da se ono dogodi. To što je učinio kapetanu... a što ga je stajalo mnogo teško zarađenog novca... bila je glupost. Postupao je poput divljaka i nedoraslog dječaka, a ne poput ozbiljnog muškarca. Nije ništa bolji

od svih tih primitivnih momaka u salunu.

Za to vrijeme stigli su kapetan i narednik pred utvrđenje. Već je pao mrak i nije se dobro vidjelo. Zastava je već dugo bila skinuta, a zamirao je i glas trube.

Kapetan nije prešao preko mosta, već je sišao do potoka.

Dok je ispod mosta povraćao, narednik je razmišljao o njemu. Znao je da su ga napunili lošim viskijem. Otis je žutokljunac ovdje na granici, a trebao bi preuzeti odgovoran posao; narednik u pisarnici kazao je Patu da upravo očekuje unapređenje za majora. Za vrijeme rata Otis je stigao čak do čina pukovnika, no poslije mu se dogodilo isto što i drugim oficirima: u novoj armiji vratili su ih nekoliko činova unazad. Čak je i general Custer postao pukovnik.

Kad je u mislima stigao do razmišljanja o tome da li mora biti u dobrim odnosima s novim kapetanom. Otis je izišao ispod mosta. Krenuo je nekoliko koraka uz potok i pronašao mjesto na kome je mogao kleknuti na kamen kraj vode. Oprao je lice i uronio ruke u vodu. Kad je pogledao prema naredniku, ovaj mu reče:

— Gospodine, ono je pokvarena družba tamo u salunu; i djevojke su takve. Ponekad bih želio poći onamo s pedesetak vojnika... naravno nakon službe... i sve porazbijati.

Kapetan ga tako pogleda, da O'Rourke pomisli: Stoji poput razbješnelog bika, pa bi poput njega samo želio dahtati od srdžbe.

— Onaj čovjek kraj bara... Jutros, kad sam ga prvi put ugledao, djelovao je poput priljavog traperu, čak poput mješanca, a sada je dotjeran... obrijan. Čist i u novoj odjeći. Tko je on?

— Wade Oakland — odgovori narednik. — On ne voli vojsku, iako je za vrijeme rata služio kao dobrovoljac. Bio sam njegov instruktor. Eh, njega bih jednom rado...

Ušutio je i pogledao kapetana, kao da se iznenada nečeg sjetio.

— Zar je on kriv za ovo što vam se dogodilo, gospodine? — upita.

Kapetan pogleda prema sugovorniku. Nije mu odgovaralo što stoji niže

od narednika, koji ga je podsjećao na snažnu mulu, ali ne sivu već smeđu. Narednik je imao dugo koštato lice, debele usne i velike zube. Gledao je podmuklo.

Popeo se na most i obišao ogradu, pa prišao naredniku. Bio je niži od njega, ali čvršći. Kosa mu je bila rida a nosio je brkove i bradu.

— Da, on je kriv za to, naredniče! — rekao je. — A vi ga. očigledno, dobro poznajete. Da niste njegov prijatelj? Zar biste željeli da se ponovno pridružite vojsci?

Narednik je šutio. Pogledao je oficiru u oči i otkrio u njima ponešto što je njemu, iskusnom naredniku, mnogo toga reklo. Iznenada je, shvatio kako treba postupati s tim kapetanom.

— To bi bilo lako, gospodine — odgovori. — Samo kad bih oficira za regrutiranje imao na svojoj strani... to je poručnik Henderson.

Kapetan ga pogleda i obojica osjete da bi se rado domogli Wadea Oaklanda.

Otis polagano kimne.

— On će biti na vašoj strani, naredniče O'Rourke! Tako se zovete, zar ne? Bit će na vašoj strani, pouzdajte se u to. Došao sam ovamo s posebnim zadatkom i podržat ću vas. Dakle, pobrinite se da se bivši dobrovoljac Oakland još jednom dobrovoljno javi u vojsku. Naravno, to se mora dogoditi u miru i prijateljstvu. Razumijete me, zar ne?

— Razumijem, gospodine! Ali, sada biste trebali požuriti do pukovnika. Već je nestrpljiv.

Krenuše dalje.

Kapetan se sada bolje osjećao nakon što je povraćao i osvježio se u potoku.

On i ovaj narednik imaju nešto zajedničkog: ne vo'e Oaklanda i žele ga udesiti... tako kako je on udesio kapetana, a prije toga u mnogo navrata i narednika.

— o —

Kada je Wade Oakland pošao na večeru u restoran hotela, već je obavio sve što je morao. Spremio je kornja, obnovio i popunio opremu, kupio zalihe i druge potrebne stvari... i stra-

hovito skupo kožno odijelo za Nancy, u kome će ona divno izgledati.

Izbjegao je odgovore na pitanja trgovca, iako je Samu Welsu mogao vjerovati.

Za prodana krzna dobio je tri tisuće sedam stolina i pedeset dolara, što je bilo imetak; toliko je dobar kauboj na Jugu zaradio za deset godina rada.

Wels mu je isplatio tisuću dolara, a ostatak je položio na njegov račun u banci u Kansas Cityju. Wade je platio sve što je kupio i ostavio sve tri životinje i prtljagu u trgovčevoj staji.

Da bi utukao vrijeme do ponoći, pošao je u salun. Tu je neprekidno razmišljao o Nancy i o tome da je ubila čovjeka.

Zašto, pitao se. Rekla je da bježi pred zakonom i pred bratom ubijenog. No, nekako je slutio da je sve to započelo još ovdje, u Laramieju, kada ju je onda napustio i ostavio u nevoji. Tada nije samo izgubila povjerenje u muškarce, već i u čitav svijet. Te njegove slutnje pobudile su u njemu osjećaj krivice prema Nancy.

Naručujući pivo, pomisli: Srest ću je za tri sata. Tada ću je odvesti na sigurno mjesto. Učinit ću sve za nju. Sve...

Ispio je pola pića i htio poći među gledaoce, koji su promatrali pokeraše, kad se na ulazu pojave narednik O'Rourke i još dvojica narednika, Dick Welby i Scott Brouter.

Sva trojica su nasmejuljena, stala u polukrug oko Wadea.

— Želite li što? — odmah ih je upitao, spreman da gurne čašu s pivom u O'Rourkeovo lice.

Ali, O'Rourke podigne ruku i pokazao dlan.

— Već smo se često tukli — reče — a najčešće sam ja gubio. Ne misliš li da bismo morali i na drugom području otkriti tko je, zapravo, od nas dvojice bolji?

— Ti si mnogo bolji od mene — Oakland se nacerio. — Ti si narednik slavne vojske čiji vojnici ponekad love Indijance i kao uspomenu na njih ne donose samo skalpove već im režu i spolovila. Ti si mnogo bolji, momče! — Kimnuo je Welbyju i Brouteru. — I vas dvojica također.

No narednici su se samo miroljubivo smješkali.

— Izazivam te, Wade Oakland! — nastavi O'Rourke. — Želim znati koji će od nas dvojice prvi završiti pod stolom budemo li obojica ispili po bocu viskija. Pozivam te na takav dvoboj! Neka to bude posljednji među nama. Jesi li čuo: posljednji?

Wade je razmišljao, promatrajući narednike.

Neki od gostiju čuli su O'Rourkeove riječi i oko njih se obrazovao polukrug. Novost se brzo prošula do najudaljnijeg kuta prostorije.

Zavlada tajac, a onda se iz pozadine začuje glas:

— Neće se on izvlačiti! Ne, to Wade nikada ne bi učinio. Taj će oboriti tog škotskog kućinog sina s nogu. Stavljam na to pedeset dolara.

Nastala je galama.

Wade poželi da pobjegne. Sjetio se Nancy, koja će ga za tri sata čekati na mostu. Bude li se sada napio, neće se dotad otrijezniti, pa ni onda ako bi — nakon što obori O'Rourkea pod stol — gurnuo prst u usta i povratio piće.

No, da li smije pobjeći?

Ne, ne smije! Pogotovu kad je riječ o dvoboju s narednikom.

Pa, vjerojatno će za tri sata biti dovoljno trijezan da bi mogao sjediti u sedlu.

Kimnuo je Patu O'Rourkeu.

— Tebe ću uvijek pobijediti... na svakom području! Jesi li došao osvetiti kapetana? Njega je oborilo pod stol šest djevojaka. Dakle, počnimo, ti mučitelju regruta!

Okrenuo se prema pipničaru i kimnuo, a ovaj postavi pred njih dvije otčepjene boce.

Krug gledalaca se suzi. Jednog od prisutnih izabrali su za suca. Potegao je gutljaj iz boca i rekao:

— To je isti otrov. Svejedno je tko uzme koju bocu, posve svjedeno. Dakle, počnite! Uzmite bocu, momci i prislonite je na usta! A sada: pijte!

Poslušali su.

Još dok je pio prvi gutljaj Wade shvati kakva je budala.

Nancy neće steći dobar utisak o njemu, stigne li pijan na njihov sastanak. Možda mu se uopće neće povjeriti.

Tada bi je i po drugi puta gorško razočarao.

Poželio je da prestane piti, ali nije to učinio. Ne, sada više ne može odoljeti. Mora izdržati do kraja. Naumio je pobjeći kroz stražnja vrata čim završi s O'Rourkeom. Gurnut će prst u grlo, a onda poći do hotela i tamo u restoranu otrijezniti se crnom kavom. Da, tako će učiniti. Tri sata... to je dugo vrijeme. Mogao bi skočiti i u potok.

Gutao je brže primijetivši da je narednik već ispio pola boce.

Tišina.

Otrov koga su pili užasno je pekao, pa bi vjerojatno stisnuo i mjedena grla. Wade je jedva hvatao zrak. Kratak šok, koga je inače osjetio pri jednom gutljaju, sada je postalo trajno stanje. Počeo je puhati, a čuo je i O'Rourkea da to čini.

Gotovo istodobno postaviše prazne boce na tezgu i pogledaju se.

— Vjerojatno ćeš morati još jednu ispiti prije nego padnem pod stol — reče Oakland. Ali jezik mu je već otežao.

Pogledao je u blijedo narednikovo lice i naslutio da je Pat blijed iako se zbog preplanule kože to nije zamjećivalo.

Tada ga, iznenada, zapljusne, topli val po glavi. Učini mu se da se sve okreće a zemlja ispod njega ljulja.

Čuo je narednika kako govori.

— Nitko se ne smije pridržavati... nitko. A sada ćemo popušiti po cigaru. Hoćemo li? Dajte dvije cigare!

Pipničar pruži što je zatraženo.

Ali, narednik nije stigao zapušiti. Iznenada se počeo okretati u krugu, a noge mu popuste. Pokušao se pridržati za tezgu ali mu nije uspjelo.

Pao je i bio bi snažno udario da ga jedan od prisutnih nije pridržao.

Wade je i dalje stajao. Izgovorio je vrlo teško:

— Znao sam... da ga... uvijek mogu pobijediti. Uvijek... u svemu...

Krenuo je prema stražnjim vratima a ljudi su se micali. Jedan gost ušao kne:

— Uspio te! Pobijedio je! St... č... na dvorište!

IV

Napolju, u nekom kutu, Wade pokušao olakšati nelagodu. Stavio je prst u usta i povratio sve što je popio.

Osjetio je veliko olakšanje i ponadao se da mamurluk neće dugo potrajati. No, i ovako je zlo. Njegova je krv upila veliku količinu alkohola. Odvikao se od viskija, jer je proteklih šest mjeseci živio bez njega. U Yellowstone je ponio samo jednu jedinu bocu, i to kao lijek.

Oteturao je do bunara, kraj kojega je stajala velika posuda s vodom. Iako je bio jako pijan i jedva mogao misliti, u njemu je još bilo volje.

Sve što je sada činio teškom je mukom ranije utuvio željeznom voljom u glavu. I tako je sada postupao nesvjesno, nagonski. Znao je da mora glavu, ili... još bolje... gornji dio tijela gurnuti u vodu. Tada mu, možda nakon nekog vremena bude bolje. Kad se najgora pijanstvo izgubi, krenut će u restoran i ispitati litru jake crne kave.

No, prije nego je stigao do korita s vodom približila su se dva muškarca. Narednici Dick Welby i Scott Brouther.

Nije ih prepoznao. Znao je samo da ga je netko uhvatio s obje strane. Jedan mu je glas govorio:

— Dođi, momče! Odvest ćemo te u krevetac... u mek krevetac! Mi smo tvoji prijatelji. Imaš samo dobre prijatelje. Dođi, postupat ćemo s tobom poput oca i majke.

Jedva je shvaćao što govore. Ipak, u podsvijesti osjetio odbojnost. Htio se otrgnuti i osloboditi. Nastojao im je nešto objasniti.

— Gugugubite se... gluglupani! — procičedio je osjetivši da mu je jezik ukočen poput komada drveta.

Oni su se samo nasmijali i odvući ga od korita.

Nije se mogao braniti.

Uskoro više ništa nije znao.

— O —

Buđenje je bilo strašno, a truba koju je čuo bila je sumnjivo blizu. Ne tako daleko kao kad bi inače boravio

u Lamarieju; pa, do utvrđenja na drugoj obali potoka bilo je više od četiri bacanja kamena.

Jedva je uspio otvoriti oči. Činilo mu se kao da mu je glava dvostruko veća nego inače i da će mu kod svakog udarca bila prsnuti.

A onda začuje neki promukli glas kako urla:

— Izlazite, prijavite majmuni! Sada ste u vojsci u s'avnjoj američkoj konjici! Ustajte i postanite pravi ljudi! Danas je dan na kojeg možete biti ponosni. Dođite! Hajde, požurite!

Taj urlajući glas bio je sada vrlo blizu. Dvije ruke snažno su ga uhvatile za gležnjeve i povukle s vojničkog kreveta. Završio je na zemlji i poskočio s kletvom.

Napokon je uspio posve otvoriti oči. Odmah je prepoznao narednika Welbyja. Htio se baciti na njega, no bio je mnogo po'aganiji nego inače; danas nije bio brz poput divlje mačke.

Narednik je imao u ruci palicu. Vjerojatno je to bila drška sjekire. Gurne mu je u želudac, a kad se nagnuo naprijed, dobije udarac po glavi. Pao je na lice i trenutak zatim izgubio svijest.

Nakon nekog vremena uspravio se teškom mukom. Kreveti su bili na dva kata i Wade se povukao na gornji ležaj. Tamo je ostao neko vrijeme.

— Kliznuo je i udario se u glavu — govorio je narednik Welby. — Jučer je toliko slavio svoj ulazak u vojsku da sada ne zna da li je muško ili žensko. No, već ćemo ga razbuditi. Hajde, momče! Dođi na svjež zrak!

Wade se okrene. Sada je stajao u prolazu između redova dvokatnih ležajeva. Shvatio je da se nalazi u vojničkoj baraci. Ovdje je bilo mjesta za cijelu četu.

U širokom hodniku, koji je vodio uzduž od jednog kraja barake do drugog, stajao je narednik Dick Welby, a kraj njega još jedan. Bio je to Scott Brouther. Ta su dvojica bila sinoć s Patom O'Rourkerom u salunu.

Bi'o je teško logično zaključivati, no Wade je ipak shvatio igru.

— E, to vam neće proći — reče im. — Neće vam uspjeti. Nismo u Friscou gdje tako regrutiraju mornare za lov

na kitove. Ne, sa mnoom to neće uspjeti. Dakle, dosta šale!

Odmahnuli su glavama, bezizražajnih lica. Samo je nešto sjalo u njihovim očima.

— Tek sada ćemo se dobro pozabaviti — reče Welby.

— I te kako! — doda Brouther. — Ne možeš opovrći što si potpisao i za što si dobio novac. Momče! potpisao si ugovor s vojskom. Kladimo se da ćeš uraditi na što si se obvezao.

Wade je, glasno općući, brisao čelo i živio u nadi da je to ljudi san. Ponađa se... ako to i nije san... da se oni samo šale. No, u njihovim ostrim naredničkim licima nije se moglo ništa nazrijeti što bi mu ulilo nadu.

Polagano je izišao između kreveta.

— Ako je tako, želim razgovarati s ofiциrom zaduženim za novačenje. Želim vidjeti svoj potpis i čuti od oficira da li sam zaista na zakoniti način prišao vojsci. Odvedite me do oficira.

— Dobro. — Narednik Welby kimne. — To je tvoje pravo, vojniče. Imaš sreću. Budući da si već jednom služio, i kao narednik izišao iz rata, više ti nije potrebna obuka. Vjerojatno će te brzo unaprijediti. Kladim se da ćeš za mjesec dana postati kaplar, a za tri mjeseca ponovo narednik. Tada ćemo biti tvoji dragi prijatelji i drugovi. No, prvo te moramo odgojiti da postaneš dobar narednik. Do oficira možeš otići tek nakon doručka, a sada izidi! Tvoji drugovi već čekaju. Uistinu si sretniković. Jučer su stigli sedmorica novih, koje je vojska ponovno privukla u svoje redove. Dosadio im je život civila. Svi ponovno želite u vojsku, zar ne?

Sada su se cerekali... ta dvojica bijednih narednika, koja su prema godinama službe zaradivala dvanaest do šesnaest dolara mjesečno. Nisu voljeli Oaklanda jer on nije volio vojsku i uvijek je pobjeđivao njihovog prijatelja O'Rourkea. On je za njih bio izazivač, čovjek koga su željeli slomiti, kako bi se onda osjećali većima.

Znao je da se sada ne smije upustiti s njima, jer bi ga pretukli. Njegova bi lajava uvijek bila u suprotnosti s njihovom. Zato i jesu obojica ovdje.

Poslušao je i krenuo napolje.

Sunce se još nije visoko diglo. Puhao je svjež vjetar. Vrijeme se tijekom noći promijenilo. Činilo se kao da će neko vrijeme biti svježije i mokro.

Doskora će svibanj, pomisli Wade. Indijanci taj mjesec zovu »mjesecom mladog ždrebeta«. A mene žele prisiliti da postanem vojnik!

Trgnuo se jer se tek sada sjetio da je u ponoc trebao biti na mostu, gdje ga je čekala Nancy Juleman. Dao je svoju riječ! Trebao je čekati na nju, s dva konja, mulom i svom potrebnom opremom, i odvesti je na sigurno mjesto.

Čekala ga je uzalud!

Opet ju je napustio u nevolji... kao prije osam godina kad joj je također bio silno potreban.

Osjetio je kako se u njemu diže bijes i samo mali ostatak razuma sprečavao ga je da ne krene u ludu trku.

Ugledao je sedmoricu civila kako stoje u redu i stao kraj njih. Svuda u tvrđavi stajale su sada takve skupine. Sve ćete bile su nepopunjene. Ovdje, na granici s Indijancima, nije bilo dovoljno vojnika; to se najlakše primijetilo za jutarnje prozivke.

Narednik Dick Welby polagano je prešao ispred njih, a onda zastao.

— To je tako, glupani, i ja vam to više neću ponoviti. Jedan od vas bit će starješina i toga ću udesiti ako nešto ne bude u redu. Sada ćete se oprati i obrijati. Imate deset minuta vremena. U međuvremenu će dvojica od vas donijeti doručak. I za njega imate deset minuta. Jeste li razumjeli? Zatim ćete očistiti baraku. Vojniče Oaklande, vi ste odgovorni za čistoću izvan barake. Budem li našao samo jedan opušak ili izgorjelu šibicu, morat ćete iskopati rupu tako duboku... No, to već znate. Vi ste stari vojnik. Voljite!

Wade nije žurio i narednik Welby, koji je krenuo za njim, udario ga u noge.

— Brže! U vojsci se ne puže.

Wade bi se najradije okrenuo i udario ga šakom posred lica, ali znao je točno što ga tada čeka. Narednik Scott Brouther stajao je, naime! blizu i promatrao. On bi bio svjedok.

Uništiti bi ga i baciti u zatvor.

Dobro je poznavao vojsku, pogotovu narednike. Ne, nije imao šanse. Morao je uvjeriti oficira za regrutiranje da su ga ona trojica prevarila.

Izenada pomisli na to, možda, i nisu bili oni već osobno kapetan Otis i oblije ga znoj.

Ponovno se sjeti Nancy, koju je ostavio na cjedilu.

- o -

Bilo je blizu podneva. Wade se odje-
nuo, primio opremu i oružje, a onda
ga narednik Dick Welby napokon od-
vede do oficira.

Poručnik Phil Henderson sjedio je
iza starog izgrebanog pisaćeg stola.
Bio je sjedokos i to što je bio samo
poručnik pokazivalo je da je taj čin
postigao od običnog vojnika. Vjerojat-
no će jednom i s tim činom otići u
mirovinu. Nema izgleda da jednog
dana postane kapetan, iako je u vojsci
već dulje od dvadeset godina.

— Što želite, vojniče?

Zapitao je to mirno, a u njegovim
plavosivim očima ogledala se nezainte-
resirana hladnoća. Taj stari vojnik na
vlastitoj je koži bezbroj puta osjetio
kako je nemilosrdna vojska, pa je
dugo i on sam takav.

— Ja sam ovdje protiv svoje volje,
gospodine! — odvratí Wade. — Bio sam
pijan i netko je to iskoristio. Nemogu-
će da sam dobrovoljno i pri punoj svi-
jesti...

— Trenutak, vojniče! — prekine ga
poručnik Henderson. — Kako se zove-
te? Oakland... ako se ne varam?

— Da, gospodine, Wade Oakland. Ja
sam traper. Nije potrebno da se pri-
družim vojsci, jer lovom uvijek dobro
zarađujem.

— Odviše govorite vojniče — prošap-
tao je poručnik Henderson naizgled
umorno, tražeći pri tome nešto u papi-
rima na stolu pred sobom — no naučit
ćete da u vojsci smijete govoriti s
pretpostavljenim samo... Ah, našao
sam! Pa vi ste za vrijeme rata već
bili narednik... Vi ste stari zec, kako
se to kaže. Covječe, tada biste trebali
znati da s tim trikom nećete uspjeti.
Vidite, uvijek se ponovno događa da
neki žedan momak ostane bez novca i
tada se obveže da će služiti u vojsci.

Uzima novac i potroši ga, a kad se
otrijezni, najčešće se predomisli i radi-
je ne bi bio vojnik. Ali, to nije mogu-
će. Ovdje točno piše da je sklopljen
ugovor, vojniče, između vojske, koju
ja zastupam, i vas. Znaate da su za ta-
kav ugovor potrebna dva svjedoka.
Ovdje je sve u redu... vaš potpis, pot-
pisi narednika Welbyja i narednika
Brouthera i moj. Vi ste posve svoje-
voljno pristupili vojsci i morate ostati
u njoj šest godina. A sada, napolje! Ili
želite odmah saznati kako stroga vojs-
ka može biti ako ne obavljate svoje
dužnosti? Vi ste vojnik i morate se
pokoravati zapovjedi. Odstupite!

Wadeu se pričinilo kao da se zemlja
ispod njega stala njihati i da nigdje
ne postoji sigurno mjesto. Ništa više
na tom svijetu nije u redu. Ništa!

Okrenuo se, a narednik Welby, koji
je stajao iza njega, reče:

— Vojniče Oaklande, vojska očekuje
da se okrenete kako je propisano, a
prije toga pozdravite oficira. Već ste
jednom bili narednik i u to ste upuće-
ni. Dakle, ponovno se okrenite, ako
želite da sve to ne počnemo ponovno
vježbati... i to na način koga ne biste
zaboravili do kraja života.

Wade zaškrguta zubima, no znao je
da mu preostaje samo izbor između
poslušnosti i zatvora.

Vojska može slomiti bilo kojeg po-
nosnog momka. Svakog!

I zato je poslušao poput starog voj-
nika.

Poručnik i narednik nisu ništa re-
kli, ali kada je s narednikom Welby-
jem stigao na dvorište, taj mu došap-
ne:

— Kako se sada osjećaš. žderaču
pasa? Kad Pat ispava pijanstvo, poza-
bavit će se tobom. Već se sada tome
veselim. Stigao si među prave prijate-
lje.

Wade nije ništa odgovorio. Razmiš-
ljao je o Nancy. Znao je da će dezerti-
rati.

I još je nešto znao: prva dva tjedna
neće dobiti iz'az. Zato mora naći neko-
ga tko će za njega obaviti nešto u gra-
du.

Da je bar dnevni posao već bio zavr-
šen! Navečer bi mogao poći u kantu.

Ostatak dana proveo je s ostalim novacima u primanju opreme i konja. Morali su jedan sat vježbati na nogama, a kasno poslijepodne imali su službu u stajama. Svi su jednom već bili vojnici, pa im je sada bilo potrebno samo malo vježbe da se ukllope u svakodnevnu rutinu konjice.

U tvrđavi je vladala velika užurbanost. Niz kočija spremano je za odlazak. I vojska je natovarila nekoliko kola, očigledno se pripremajući na veću ekspediciju.

Novi to nisu u početku zapazili, ali je Wade čuo kako narednik zadužen za staju razgovara s Welbyjem.

— Krećemo do rijeke Powder — rekao je onaj iz staje. — Kapetan Otis trebao bi negdje na Bozemanovu putu sagraditi utvrđenje. Čuo sam da već sutra polaze. Konjica će tijekom dana sustići ko'a i ostati kraj njih. Da, svi ćete krenuti... ti, Welby, Brouther, O'Rourke! Raduješ li se?

Dick Welby glasno prokune.

— A Henderson? — upita.

— Trebao je poći, ali kapetan Otis je zahtijevao nekog mlađeg.

Kad je Wade to čuo mnogo mu je toga postalo razumljivije. Kapetan Otis, očigledno, ima posebnu punomoć i odobrenje da sam bira suradnike. I tako je bio u njegovoj moći hoće li poručnika Hendersona povesti na područje Indijanaca ili neće. Sjedokosi poručnik, kome je bilo milije da ostane u Laramieju, učinio je Otisu malu uslugu i tako ostao ovdje.

Bivši narednik Oakland poznao je vojsku i znao je kako se takve stvari sredi. I baš je zato toliko mrzio i prezirao vojsku.

Ali oni su ga uhvatili. Našao se s novim kapetanom, ružno našao, i sada mora platiti za to. Bio je budala.

Da, morat će dezertirati.

Nakon službe otišao je u kantinu i tamo sreo starog vojnog vodiča Clearmontea, kojeg nije vidio već pola godine. Jim Clearmonte postao je još mršaviji, a njegove kose oči činile su ga još sličnijim nekom sjedokosom Cheyenneu.

Wade nije s njime razgovarao ni pet minuta, i Jim je krenuo u mjesto.

Nakon jednog sata vratio se i stao pričati:

— Djevojka više nije u hotelu. Nestala je prošle noći. I tri su konja nestala. Netko ih je odveo iz trgovčeva dvorišta. Wels misli da si to bio ti. Jutros je s poštanskom kočijom stigao šerif i neki čovjek imenom Fred Hackett, zajedno s još dvojicom revolversa. Svuda su se raspitivali za Nancy Juleman, ali je nisu pronašli. Kupili su konje i opremu i za vodiča unajmili Jonesa Mullegana. Jesi li zadovoljan, momče?

— Jesam, hvala ti. Evo ti stotinu dolara. Pripremi mi konja i potrebnu opremu i ostavi kraj mosta. Evo još stotinu dolara za tvoje usluge. Dogovoreno?

U mraku barake nisu se vidjeli, no Wade je osjećao da stari vodič zuri u njega.

— Poznao sam tvoje roditelje, momče — šaptao je Jim. — Dobro te poznajem i znam koliko voliš slobodu. Pobjegneš li iz vojske? ostat ćeš zauvijek dezertter i morat ćeš cijelog života bježati. Sjeti se koliko takvih živi u Indijanaca...

— Znam, ujače Jim, ali ne smijem ostaviti na cjedilu djevojku. Ne, to ne mogu.

Zašutio je a zatim promrmljao:

— Ti me, dakle, tako dobro poznaješ da me možeš shvatiti. Ne možeš mi uskratiti pomoć. Moram krenuti za onom djevojkom. Ne mogu je ostaviti bez pomoći, jer ona kreće na indijansko područje. Ako je oni uhvate, bit će zlo po nju, a uhvate li je nezinj progonitelji, dogodit će se isto. Čeka je tisuće opasnosti, i to zato da bi izbjegla jednu opasnost ovdje. Ona će se sve usuditi, staviti sve na kocku. Jime, ti me razumiješ, zar ne?

— Da, mladiću, razumijem te. Pomoći ću ti jer su ti opovi prevarili. Možda si ih izazvao, ali ipak su te prevarili. Svi u tvrđavi to znaju. Mnogo se priča i šuška. Pouzdaš se u mene. Naći ćeš konja i opremu kraj mosta.

— o —

U ponoć je Wade trebao stražariti u staji. Njegova četa još nije bila popunjena, pa su mnogi pregraci u staji ostali prazni.

Čekao je da dođe oficir u ophodnju, jer je htio to obaviti kako bi imao dovoljno vremena za bijeg, prije no što bude otkriven.

Nije dugo čeka. Vrata su se otvorila i oficir je ušao. Ali to nije bio mladi poručnik, već snažni kapetan Otis.

Wade nije želio u posljednji trenutak završiti u zatvoru, pa je stao pred kapetana i po propisu ga pozdravio, a onda raportirao:

— Vojnik Oakland na straži, gospodine! Nema ništa naročitog. Konji su u redu, gospodine!

Kapetan Otis je samo kimnuo, bio je sam, pa se nije potrudio da propisno odgovori na raport.

Krenuo je kraj Wadea do kraja staje, gledajući i lijevo i desno u pregratke. Otvarao je čak poklopce sanduka sa hranom i gledao u njih.

Kad je utvrdio da su doista sami u staji, okrenuo se prema Oaklandu. Wade ga je, kako to propisi nalažu, slijedio s tri koraka udaljenosti.

— Već ste jednom bili narednik, Oaklande?

— Da, gospodine! za vrijeme rata. Bio sam izviđač naše pukovnije.

— Povest ću vas do rijeke Powder. Tamo ću sagraditi utvrđenje. Obecajem vam da nećete postati niti kaplar, Oaklande. Pokazat ću ja vama! A vi znate zašto, zar ne?

— Da, gospodine, znam. Svjestan sam onoga što me čeka. Smijem li nešto kazati, gospodine?

Kapetan Otis se nacerio.

— Zašto ne, Oaklande? Ovdje smo posve sami. Govorite!

— Budete li na rijeci Powder sagradili utvrđenje, gospodine, imat ćete uskoro više briga no što indijanski pas ima buha. Ja poznajem zemlju, Indijance i...

— Dobro, Oaklande! — prekine ga kapetan i ponovno krene.

Tek se na vratima staje zaustavi, prije no što je otvorio mala vrata u lijevom krilu, i reče:

— Staja je prijava. Do buđenja ima još pet sati pa stignete sve očistiti. Naročito izribajte hodnik. Nakon buđenja dat ću sve točno pregledati.

— Da, gospodine! — odvrati Wade i ukočeno pozdravi.

Kapetan Otis zurio je nekoliko trenutaka u njega, u njegovom se tvrdom pogledu pojavio izraz iznenađenja.

— Vi ste ljudi, čovječe! — reče nakon nekoliko trenutaka. — Meni da je potreban vaš savjet! Vi ste ljudi! Čovječe, prekjučer ste uhvatili vruga za rep i prejako ga povukli. Na vašem mjestu ja bih se objesio ili utjerao metak u glavu. Dakle, požurite i očistite staju, tako da se s poda može jesti!

Otis još nije stigao ni do kuće za oficire kada je Wade već izišao iz staje kroz stražnji izlaz.

Za čovjeka poput njega nije bilo teško preskočiti zid! jer je noć bila tamna, a straža nije bila gusto postavljena.

Svaki bi Indijanac mogao neopaženo ući i izaći. A Wade nije bio ništa gori od Indijanca.

Krenuo je prema mostu i u grmlju pronašao konja.

I Jim Clearmonte je bio tamo.

— Donio sam ti kožno odijelo, kolt i dobru pušku. U torbama je sve što ti je potrebno.

— Još sam ti dužan za sve te stvari...

— Ostavi to, dječče! Radije bježi!

Stisnuli su si ruke, a onda se Wade popeo u sedlo. Uniformu će tek nekoliko milja dalje zamijeniti kožnim odijelom. Htio je nestati u noći prije no što primijete da je pobjegao.

Da, sada je dezertir.

Uhvati li ga vojska, moglo bi ga čekati i dvadeset godina tamnice.

Tama ga je progutala. Stari je vodič čekao još neko vrijeme i prisluškiavao, a onda krene u grad da bi u plicu utopio tugu.

V

U Wadeu Oaklandu skupila se sva gorčina svijeta. Nakon šestomjesečnog lova zamišljao je ljetni odmor drugačijim. Namjeravao je provesti nekoliko ugodnih tjedana u Laramieju, u društvu starih prijatelja. Možda bi upoznao neku djevojku koja je stigla s naseljenicima.

Oh, sve je zamišljao posve drugačije. A onda je u njega ušao davao i on se onako grubo našalio s kapetanom Otisom. Bio je uistinu budala što je bezrazložno od takvog čovjeka učinio neprijatelja.

Smatrao se potpuno slobodnim, neovisnim. Tada se, nakon mnogo godina, Nancy vratila u njegov život, a on joj je toliko toga dugovao.

A sada...

Upao je u nepriliku i morao pokušati svim silama izvući se.

Jahao je cijelu noć. Zastao je samo jednom, da bi se presvukao iz uniforme u trapersko odijelo. Isprva je htio baciti uniformu, no predomislio se i spremio je u torbu ovješenu o sedlo.

Pred jutro se odmorio, tek toliko da nešto pojede i skuha kavu.

Konj mu bijaše vrlo žilav; nije, doduše, bio naročito brz, ali izdržljiv poput vuka. Od prvog trenutka dobro su se sporazumijevali. Kad je s njime razgovarao, zvao ga je Buddy, jer je već jednom posjedovao sivca s tim imenom.

Nije bilo jednostavno dosjetiti se kojim je putem krenula Nancy Juleman, no bio je siguran da neće dugo ostati na putu Bozeman. Morala je računati s tim da bi je progonitelji vrlo brzo stigli.

Kad je svanulo, Wade ugleda svjež trag. Sjahao je i pomno ga ispitaо. Hodao je uz njega sve dok nije bio siguran.

Nancy je još imala sva tri konja. Svakih nekoliko milja promijenila bi životinju na kojoj je jahala.

Progonitelji nisu bili daleko od nje. Oni su isprva jahali putem Bozeman prema sjeveru, no u osvit su brzo pronašli pravi trag i odmah shvatili što to znači. Jones Mullegan bio je izvanredan vodič. On više neće izgubiti trag. Da je trag bio pravi, dokazivali su mali otisci cipela svuda gdje je Nancy Juleman mijenjala konje.

Još je slijedio put Bozeman, koji je dobro poznavala. Krajolik joj je bio poznat jer je nekoć s ocem, putujućim trgovcem, obilazila indijanska sela; ona i njezina maćeha uvijek su s njim putovali. Nancy je poznavala Indijance i mogla se s njima sporazumijevati.

Zapravo, ova je zemlja bila njezina domovina. Ovdje je proživjela mladost, sve dok se njezin otac nije nastanio u Laramieju.

Nije bila loša zamisao pobjeći u ovaj kraj. Možda bi sve dobro prošlo da njezine progonitelje ne vodi Jones Mullegan.

Kad je trag progonitelja skrenuo s puta Bozeman, iako se Nancy i dalje kretala po njemu, Wade ni časa nije oklijevao.

Krenuo je za progoniteljima a ne za Nancy. Odmah je shvatio da je Mullegan krenuo kraticom. I on je poznao te kratice, koje su vodile preko naizgled neprohodnih planina.

Jahao je dalje kroz tu divlju zemlju milju za miljom, a sati su prolazili.

Prerija Laramie nije bila ravnicа. Tu su se uzdizale planine, ispresijecane dolinama, a ponegdje su stijene izgledale poput okamenjenih krda slonova. Između toga bilo je tisuće nepreglednih mjesta pogodnih za skrivanje.

Sivac je naposljetku počeo pokazivati znakove umora. To nije bilo čudno, jer su od ranih jutarnjih sati prevladali veliki put.

Pomislivši na to, zabrinu se zbog Nancy. Nekoć je bila vrsna jahateljica, koja se mogla natjecati sa svakim momkom, no posljednjih godina zacijelila nije imala prilike za duga jahanja. Sada je, vjerojatno, već posve iscrpljena.

Pomišljao je na to s velikom zabrinutošću, znajući da joj mijenjanje konja više ne pomaže. Jer, sebo ne može izmijeniti. Mora jahati dalje milju za miljom, a ne smije se odmarati. Nancy je zacijelo naizmaknula snage, to više što je jahala nekoliko milja ispred progonitelja, budući da je ostala na Putu Bozeman i nije krenula kraticom.

Sve se više bojao da će progonitelji stići Nancy još prije mraka. Taj je strah postao još veći kad je vidio da su se ovi ponovno vratili na put Bozeman, kolni put koji to, zapravo, i nije bio. Bijahu to samo tragovi kotača i kopita koji su vodili na sjever, prema bregovima Rattlesnake, a odatle preko Big Horn River Valley još dalje na sjever.

Noć se brzo spuštala.

Dok je jahao preko nekog prijevoja, ugleda vatru. Bila je skrivena, vidljiva samo s te, jedne točke. Bio je to uistinu slučaj što je načas primijetio njezin odsajaj.

Ali Wade je točno upamtio smjer. Vatra je gorjela u jarku udaljenom oko četvrt milje istočno od puta, između stijena i grmlja.

Nije vjerovao da je to Nancyna vatra. Ako nije mogla jahati dalje, ona je potražila zaklon u nekoj rupi i sigurno nije upalila vatru.

Dojašivši blizu, pojahao je u velikom luku prema zapadu i krenuo četvrt milje ispred progonitelja; dakle, između njih i Nancy, koja je sjevernije.

Spuznuo je s konja i počeo se šuljati kroz mrak. Pri tome je mislio na Mullegana. Ako je on u logoru, treba da bude vrlo pažljiv.

Malo zatim ušao je među stijenje i namirisao vatru. Ma kako bezdimno gorjela, ipak se miris dima nije dao posve zatomiti.

Sada se šuljao još opreznije. Imao je vremena.

Naposlijetku začuje glasove. Kad je zastao kraj stijena okruženih grmljem, ugleda društvanje oko vatre.

Nabrojio je petoricu muškaraca i olaksano odahnuo. Nijedan se ne šulja po mraku i nitko ga ne može iznenaditi.

Vidio je kako jedu, i namirisao prženinu slaninu i kavu.

Njegov je želudac krulio. Prestrašio se da bi oni kraj vatre to mogli čuti, jer im je bio tako blizu da je razgovjetno slušao govor.

I Mullegan bijaše s njima. Jeo je pohlepno, a izgledao je poput velikog, mršavog Cheyenna u odijelu bijelog čovjeka. Wade ga je dobro poznao i znao je da je Jones Mullegan znameniti traper i vodič, poznatiji od njega. Kad je on još bio dječak i igrao se s drugim dječacima, i s Indijancima, Mullegan je već bio slavan.

I ostala su četvorica čučala kraj vatre, s punim limenim tanjurima. Jedva da bi izmijenili poneku riječ.

Serif je bio čvrst, onizak i zračio je snagom. Bio je to čovjek koji je pola-

gano žvakao i polagano govorio/ ali njegov je pogled bio oštar i odavao čvrstu volju. Takav čovjek bi slijedio trag, ako je to potrebno, i do kraja svijeta. Wade je to instinktivno osjećao.

Muškarac do šerifa bio je srednje visine, svjetlokos i svijetlih očiju. Bio je dobro građen čovjek, čije je odijelo djelovalo akupo, kao da ga je sašio vrstan krojač. Bio je to čovjek otmjena ponašanja; to se zapažalo čak i ovdje, kraj vatre u preriji.

Dakle, to je osoba koja želi osvetiti brata kojega je Nancy Juleman navodno ubila. Taj je čovjek doveo sobom dva revolveraša da bi osvetio bratovu smrt.

Četiri muškarca protiv Nancy! Serif, osvetoljubivi brat i dva revolveraša, plaćene ubojice.

A možda i Jones Mullegan.

Wadea je zabrinjavao ovaj posljednji. Nije ga želio za neprijatelja... ne, njega ne. No, možda mu drugo neće preostati.

U tom času svijetlokos muškarac nestrpljivo upita:

— Zašto je, zapravo, još nismo stigli? Još je pred nama. Jeste li sigurni, Mullegane, da ona ne izvodi neke trikove?

Mullegan ga je žvačući promatrao i ništa nije odgovorio. Ali šerif reče:

— Ne brinite, Hackete. Imamo najboljeg čovjeka za taj posao. Čim svane, krenut ćemo dalje. Djevojka ima/ do duše, konje za mijenjanje, ali neće izdržati dugo kao što bi muškarac. Uхватit ćemo je prije izalska sunca. Možda je samo milju udaljena od nas. Smrznut će se i zgrčiti, jer se neće usuditi zapaliti vatru, pa neće moći dalje. Uхватit ćemo je, zar ne, Mullegane?

Tragač pogleda preko vatre, pljumu u nju i zlovoljno odgovori:

— Zapravo, nije mi drago što progonim tu djevojku. Zar je ona doista ubila vašega brata, gospodine, a da mu nije dala nikakvu priliku?

Čovjek koga je šerif oslovljavao Hacket, trgnuo se.

— Zar bi je šerif progonio da nije tako? Da li bi mi zakon dao pomoć ove dvojice? Moj brat Nils Hacket bio

je vlasnik i kapetan broda »Missouri Sun«, koji je plovio između New Orleansa i Saint Louisa. Djevojka je pjačkala našu blagajnu, a moj ju je brat iznenadio. Tada je dohvatila revolver spremljen u blagajni i pucala. Mi progonimo ubojicu. Da, ona je ubojica i mora visjeti! Na brodu je izbila vatra i on je izgorio. Ubila je mog brata, a mene uništila i zato je progonim. To je moje pravo. Ili možda, nije?

Pogledao je sa strane revolveraše, koji vjerojatno i nisu bili revolveraši već ubojice, a onda šerifa.

— Mnogo truda zbog jedne male djevojke — reče — a još vam je potrebna i moja pomoć. Kad je uhvatite, možete se ponositi.

Wade je dovoljno čuo.

Odsuljao se i krenuo u polukrugu sve dok se nije približio njihovim konjima, i to u smjeru suprotnom od vjatra.

Prije no što je stigao do konja između stijena, privezanih za napeti laso, podigao je sa zemlje kamen veličine šake i bacio ga preko vatre u grmlje.

Muškarci su u hipu skočili, potegli revolvere i krenuli prema grmlju, Mullegan i maršal ispred ostalih.

Hacket, neiskusan u toj divljini, poviše:

— Što je to bilo?

Mullegan je prvi spoznao trik i hitro se okrenuo prema konjima.

Prekasno!

Wade se u međuvremenu odvezao konje i bacio se na jednog od njih. Spretnije to ne bi uradio ni Komanč. Onda krikne, oponašajući pumu.

Konji pojure kao ljudi. Jedva je uspio održati na svojem.

Meci su ga slijedili kroz noć. Čuo je urlanje muškaraca dok je tjerajući konje stigao do vlastitog.

Nije se dugo zadržao, jer je što prije morao pronaći Nancy. Osim toga, trebalo je ukradene konje otjerati što dalje.

Odsad će Mullegan biti njegov neprijatelj, ali što je drugo mogao uraditi kad mora platiti dug Nancy.

Vratio se na put Bozeman, tjerajući konje ispred sebe, u nadi da će ubrzo sresti Nancy. Međutim nije smio dale-

ko jahati, jer bi mogao u tami proći kraj nje.

S ukradenim je konjima prevalio samo mali dio puta, toliko da bude siguran da ga onih pet »pješaka« neće doći. S time je morao računati. Jones Mullegan je iskusan čovjek i možda neće okrenuti, već će slijediti tragove konja. A možda čak zna u blizini neko mjesto gdje mogu nabaviti nove konje, pa makar to bio i samo jedan.

Odjahavši dovoljno daleko, Wade se zaustavi. Priveže konje za drveće, pa legne na pokrivač ispod nekog grma, štiteći se tako od rose.

Brzo je zaspao. S posljednjom misli bio je kraj Nancy.

Naći će je kada svane, a ona će se moći osloniti na njega.

VI

Probudio se zajedno sa zorom na istoku. Spavao je nekih tri sata, što je bilo malo, no ipak se odmah razbudio. Ostao je mirno ležati pod pokrivačem i pažljivo slušao.

Sumovi koji su dolazili od konja bili su uobičajeni. Sve je bilo onako kako i treba da bude u umirućoj noći. Poznao je sve te nježne glasove noćnih životinja.

Sada je bio siguran da u blizini nema nikoga. Ustao je i stojeći pojeo komadić suhog mesa i tvrdog kruha, što je zaljevao vodom iz boce.

Tada odveže konje, uzjaše i krene dalje Bozemanovim putem prema sjeveru.

Dakle, sad je i kradljivac konja! Kada petorica okradenih saznaju tko im je ukrao konje, postat će prognanim.

Uostalom, već je ionako dezertir iz vojske. Nešto više ili manje sada nije važno, pomisli s gorčinom. Nije važno hoće li ga uz vojsku progoniti i zakon.

Još prije izlaza sunca pronašao je trag Nancy Juleman. Malo poslije trag je skretao s puta prema brežuljcima. To se moralo dogoditi prije no što je zanoćilo. Znači Nancy je jahala dulje

no što su to njezini progonitelji pretpostavljali.

Pola milje dalje, u bregovima, naišao je na mjesto gdje se odmarala. Ovdje je, dakle, zastala, nahranila konje i nekoliko sati ležala na tvrdom tlu zamotana u pokrivače. Zacijelo je i ona krenula u ranu zoru, pa je sada otprilike dva sata pred njim.

Međutim, Nancy je jahala brže od njega, jer je morala vući za sobom samo dva konja, dok je on tjerao pet.

Došao je u iskušenje — poslije je sve češće mislio na to — da pusti konje, ali se nije usudio. Duboko je poštovao Mullegana. Uspije li Jonesu nabaviti ma i jednog konja u nekom osamljenom logoru, od nekog traperera, ili putujućeg trgovca, ubrzo će ga pronaći. A što Mullegan brže bude našao konje, to će Nancyni progonitelji brže krenuti za njom.

Ne, mora konje odvesti dalje, što dalje. Zato ih je i vodio sa sobom, kako bi udaljenost između njih postala što veća.

Nije više gubio Nancyn trag iako se ona s vremenom na vrijeme trudila da ga zametne. Tako je jednom slijedila nekoliko milja potok i pri tome jahala kroz vodu, napustivši potok na nekom stijenovitom mjestu.

Wade nije izgubio trag, samo je sve više zaostajao.

Poslijepodne, kada je naposljetku odlučio pustiti konje kako bi brže napredovao, iznenada ugleda drugi trag. Promijetivši ga, zastane i glasno prokune. Ovo što je ugledao, silno ga je zabrinulo.

Nancy se nije moglo dogoditi ništa gore od toga.

Trag koji se sretao s njezinim bio je isto tako opasan kao trag krda vukova koje nakon mećave progone soba.

Naime, Wade zamijeti tragove nepotkovanih konja. Nije se radilo o divljim mustanzima, jer je netko na tim konjima jahao. A on je znao tko: Siouxi ili Cheyenni.

Indijanci progone Nancy!

Prokletstvo, kakvo će se zlo još dogoditi toj ženi? Zar njezinim nesrećama nema kraja? Postajalo je sve gore.

Wade je sjedio na svom sivcu i razmišljao. Prvo valja dobro pomisliti što

će učiniti. Ne smije pogriješiti. Ono što je sada pred njim nalik je oštroj partiji pokera, a ulog je Nancy.

Poželio je da poznaje bar jednog od tih crvenokožaca koji su krenuli za Nancynim tragom.

Trenutak je došao u iskušenje da ostavi ovih pet konja i pojuri naprijed, ali mu razum reče da bi mu mogli izvršno poslužiti kao sredstvo zamjene u Indijancima. Za pet konja mogao bi kupiti jednu bijelu ženu!

I tako je pet ukradenih konja i dalje vodio za sobom.

Znao je da ne može pomoći Nancy prije nego što padne u ruke Indijancima. Može samo pregovarati o otkupu.

Prema Wadeovoj procjeni Indijancima bijaše dvanaest do petnaest. Vjerojatno je posrijedi izvidnica koja pazi na put i osigurava područje Indijancima sjeverno od Laramieja.

Mirovnim ugovorom osiguran je bijelcima siguran prolaz putem Bozeman, ali od vremena kad je sklopljen dogodilo se mnogo toga što je od tog mirovnog ugovora učinilo lakrdiju.

To što kapetan Tom Otis s vojskom kreće putem Bozeman prema sjeveru, da bi negdje podigao utvrđenje, još je jedan u dugačkom nizu prekršaja mirovnog ugovora.

Rat je već na pragu. A kada će željeznica huktati preko zemlje Wyoming, podijelivši zemlju bizona na dva dijela i osiguravajući brže naseljavanje, mora doći do velikog rata.

To je znao Wade, to je znao svaki čovjek čija je ovo domovina. Stara vremena, u kojima su Indijanci živjeli u miru s bijelcima oko Laramieja i trgovali s njima, prošla su. Pohlepa bijelaca i opet je jednom prekršila sve ugovore.

Strahovao je za Nancy, svjestan u kakvoj se panici ona nalazi, jer ne zna što bi uradila. Da nije tako, ne bi sama pobjegla na indijansko područje. Mala bijaše nada da će pobjeći, a pogotovu da će stići do Montane ili u Oregon a odande do neke luke na zapadnoj obali. A ipak, jahala je sve dalje.

- o -

Dan je pro'azio. Milju po milju približavao se rijeci Sweetwater. Zemlja

se već počela spuštati prema rijeci. Na zapadu, s lijeve strane, nazirao se gorski lanac Medizine Bowa.

Kad je začuo pucnjeve, nije zastao.

Bio je siguran da su Indijanci postavili Nancy i da se ona bori. Pucala je puškom, vjerojatno njegovom, koja je bila zataknuta za sedlo kada je uzela konje.

Nije morao jahati dugo da bi doznao što se zbiva.

Indijanci su Nancy progonili, okružili. Ona je pokušala pobjeći pucajući, a Indijanci su uzvratili paljbom.

Jedan je konj pežao na zemlji, vjerojatno uginuo, a Nancy nedaleko konja okružena Indijancima. Oni su sjahali i okružili je, pa je Wade nije dobro vidio.

Indijance je odmah prepoznao: Siouxi iz plemena Hunkpapasa. Neke od njih je i osobno poznao. Naročito jednoga imenom Gal.

Kao dječak, igrao se s Galom oko Laramieja, zajedno su plivali u rijeci Laramie. A Gal nije tek neki ratnik ili mali poglavica. Iako mlad, on je veliki poglavica Hunkpapasa. Njegovo je pleme jedno od najvećih plemena, pa su mu druga plemena priznavala to i kad bi se sretali na rijeci Powder ili u Yellowstoneu, tamo gdje je tekao Missouri.

Kad se Wade približio, s pet konja, Siouxi su se okrenuli prema njemu. Neki od njih popeli su se opet brzo na konje, nastojeći ga okružiti ili uhvatiti u škare.

Nije obraćao pažnju na to. Znao je da ga može spasiti samo stari prijatelj iz djetinjstva Gal, pa je potjerao konje prema mjestu gdje ga je čekao Gal s još nekolicinom ratnika i gdje je Nancy ležala na zemlji.

Bila je živa, jer je sada sjela. Zacijele je bila ranjena, jer je rukom čvrsto stisnula lijevu nogu iznad koljena, kao da će tako smanjiti bolove, ali i spriječiti krvarenje.

Samo ju je načas pogledao, obuzet strepnjom kako će se odigrati njegov susret s Galom. Već se dvije-tri godine nisu vidjeli... Ne, tome su samo dvije godine. Sreći su se nakon građanskog rata. Tada Wade više nije bio vojnik.

Tik pred Indijancima on ispusti uzde konja, pa odjaše pred Gala.

Indijanac je bio golem. Podsjećao je na mladog bizona u punoj snazi. Čak je i njegovo okruglo lice bilo mišićavo. Nosnice orlovskog nosa su vibrirale.

— Ugledao sam te, prijatelju Gal — progovori Wade jezikom Indijanaca koji je govorio gotovo jednako dobro kao i svoj. — Zašto progoniš moju ženu? Trebao si je prepoznati, jer ona je jedna od djevojaka iz Laramieja. Prije mnogo godina brala je bobice za tebe... u stara dobra vremena. Ne sjećáš li se više mršave djevojčice zelenih očiju? Njezin je otac bio putujući trgovac. Zašto je progonite? Zašto ste pucali na nju?

Njegove su posljednje riječi zvučile oštro.

Gal ga je tvrdo gledao. Ostali ratnici su nešto mrmljali. Približili su se i oni koji su uzjahali. Okružili su grupu i držali oružje spremno. Svi su imali puške. Njihovi su konji bili najbolje vrste. Očigledno, bijahu to posebno odabrani ratnici koji su krenuli sa svojim poglavicom.

— Vidim te, Sine bizona! Da, ti si Sin bizona! Godine su brzo prošle. Stara su vremena prošla. Ona je tvoja žena?

Wade kimnu.

— Zašto si joj dopustio da sama jaši?

— Jer nas progone, pa sam našim progoniteljima morao prvo ukrasti konje, one životinje tamo.

Wade je pokazivao veliko strpljenje, no najradije bi sjahao i kleknuo kraj Nancy. Ona je bila ranjena i gubila je mnogo krvi.

Tiho je stenjala od boli, a on je samo ovlaš pogleda, ne pokušavajući joj pogledati u oči.

Njegov se pogled zaustavio na Galu. Indijanac je još oklijevao. Tada Wade reče:

— Napili su me vatrenom vodom i odvucli među konjanike. Prisilili su me da postanem vojnikom. Nisam dugo ostao. Pobjegao sam i poslao svoju ženu ispred sebe. U torbi je još moja uniforma, koju sam svukao čim sam mogao. Sada me konjanici progone.

ne. Ako me jednog dana uhvate, objesit će me. Namjeravao sam potražiti skrovište u svojih crvenih prijatelja iz dobrih i lijepih vremena. Ali ti prijatelji očigledno više nisu prijatelji. Oni progone moju ženu.

U Wadeovu glasu sada se čuo prijezir.

Gal još nije ništa govorio; samo je zurio u njega.

Oakland je osjetio kako ga proučava oštri instinkt poglavice, nastojeći prodrijeti u njega.

Izenada Gal se pokrene. Priđe Oaklandovu konju i skine torbu. Tada klekne i otvori je.

Izvadio je uniformu a osim toga Wade je još imao na nogama vojničke čizme.

Gal kimnu. Promotrio je pet konja i pogledao njihova sedla. Tada ponovno kimne.

— Žao mi je, Sine bizona! — progovorio je grleno. — Nismo prepoznali zelenooku djevojku. Nismo znali da je u međuvremenu postala tvoja squaw. Dok smo je progonili, da bismo joj oteli konje, počela je pucati. Ranila je Medvjedovu šapu. Pomoći ćemo ti da je odvedeš u naše selo, pa će se žene pobrinuti za nju. Mi primamo svakog bijelog dezertera, kao je to čovjek kao što si ti. Budući da si napustio svoj narod, jer se ne želiš boriti protiv nas kad izbije veliki rat, ništa više ne stoji na putu našem prijateljstvu. Pozdravljam te, Sine bizona!

— A ja ti zahvaljujem, Gal! Uzmi ovih pet konja kao dar, i jamči za mene u svog naroda.

Posljednje riječi bile su nedvosmisljena ponuda.

Gal je oklijevao samo tri sekunde. onda ga pogleda i kimne:

— Da, jamčit ću za tebe. Sjaši, Sine bizona!

Tek je sada Wade mogao biti siguran.

No, još se nije mogao pobrinuti za Nancy. Gal ga je predstavio nekolicini ratnika. Svi su ga promatrali sa suzdržanim nepovjerenjem. Wade je znao da ranije ne bi bili tako nepovjerljivi prema bijelcima. Međutim, u međuvremenu se mnogo toga promijenilo. On će teškom mukom steći njihovo prija-

teljstvo, ako mu to ikada uopće uspije.

Ipak, uradit će sve jer mu je potrebna njihova pomoć. Oni su nastrojeni Nancy i valja je negdje smjestiti dok ozdravi. Osim toga i njemu i Nancy potrebno je sigurno sklonište. Inače su izgubljeni.

Njihova prednost pred Jonesom Mulleganom i ostalim progoniteljima nije bila dovoljna. Da, najbolje sklonište za njih za sada je indijansko selo.

Indijanci su se okrenuli prema konjima. Uхватili su ih i stali pregledavati. Konji su za Indijance najvažnija stvar na svijetu.

Napokon se Wade mogao pobrinuti za Nancy.

Ona je iz djetinjstva poznavala jezik Dakota i narječje plemena, pa je donekle mogla razumjeti o čemu su govorili on i Gal. Usprkos boli, sigurno je pazila na to.

Sada ga je čvrsto pogledala kad je kleknuo kraj nje. U njezinim očima nazreo je istovremeno bol i povjerenje.

— Oprosti mi, Nancy, da sam te po drugi put ostavio na cjedilu. Morala si uzalud čekati na mostu. Oprosti mi!

— Proklela sam te, ali tada sam pronašla tri konja u dvorištu agencije. Shvatila sam da si sve priredio, ali da te nešto zadržalo. Nisam mogla dulje čekati. Ipak si došao za mnom. Tome sam se nadala, iako te nisam sigurno očekivala. Wade, teško sam ranjena. Gubim sve više krvi i...

Sklopila je oči i onesvijestila se. To je, zapravo, bilo dobro.

- o -

Kad se ponovno probudila, Wade ju je upravo stavljao na nosila. Noga ju je boljela, ali ona osjeti da je rana zavijena.

Trenutak ju je zadržao u naručju prije no što ju je nježno položio na nosila. Nancy je poznavala takva nosila, jer su Indijanci na njima prevozili svoja dobra, vukući ih konjima. Nosila su bila načinjena od dva duga elastična kolca, međusobno povezana poprečnim kolcima. Između bi napeli remen ili laso a na sve to zavezali pokrivač. Na takva su nosila stavljali svoje stvari, ili pak bolesnike i ranje-

nike. Na jednoj strani krajevi kolaca vukli su se po zemlji, a druga dva kraja pričvrstili bi s desne i lijeve strane konjskog sedla.

Nancy pogleda Wadea.

— Ne brini! Poći ćemo u Galovo selo i tamo ćeš u miru ozdraviti. Ukrao sam konje tvojim progoniteljima. Sve je u redu.

Pokušala se nasmiješiti, ali joj nije posve uspjelo. Bio je to grčeviti smijesak, iako je željela da bude hrabar. Bio je to smijesak koji je skrivao jecanje i suze, ali Nancy je te jecaje i plač progutala.

— Hvala ti, Wade! Trenutak sam posumnjala u tebe. No slušala sam maločas što ste razgovarali, pa sam shvatila da su te napili i silom natjerali u vojsku. Nego, što je s mojim progoniteljima? Doveo si pet konja. Zar ih pet juri za mnom. Tko su oni?

— Šerif i jedan iskusan vodič, muškarac imenom Hacket i dva revolveraša. Taj Hacket je, vjerojatno, opasniji i od šerifa.

Ona kimne.

— To je Fred Hacket. Ja sam ustrijelila njegovog brata. Pri tome se zapalio veliki brod na Mississippiju, vlasništvo kuće. Da, Fred Hacket bi me s revolverašima progonio do kraja svijeta.

— U Galovo selo zacijelo neće doći. A ako to i učine, ostat će bez skalpova. A sada: krećemo!

Nagnuo se nad nju i pogladio je po licu. Lagano se trgnula i on se prisjetio da je Nancy dosad imala samo loših iskustava s muškarcima. A s njim, Wadeom Oakandom, započela su ta njena zla iskustva.

Popeo se u sedlo i uhvatio konja s nosiljkom za uzde. Konja koji je nosio teret, a koga je do sada vodila Nancy/ poveo je također sa sobom na kratkim uzdama.

Slijedio je Indijance, jer su samo u njih mogli naći sigurno skrovište, bar za sada.

Hoće li Gal uskoro saznati da kape-ton Tom Otis dolazi s vojnicima na indijansko područje i da tu namjerava podići utvrđenje?

VII

Nancy Juleman se sjećala indijanskih se a. Pred njih su uvijek istrčavali psi i lajali na trgovačka kola. Stizala bi znatiželjna djeca, za njima žene. Samo su se ratnici suzdržavali.

Tako je bilo i sada, kada su dva dana kasnije stigli u selo; četiri sata nakon Gala i njegovih ratnika, koji su drugog dana odjahali pred njima.

Nancy je gorjela od vrućice, a rana na nozi se upalila i kuckala sa svakim udarcem bila. Znala je da je to početak otrovanja krvi.

Wade Oakland krenuo je sa svojim konjima kroz red djece i pasa. Neki veći psi htjeli su dohvatiti Nancy, koja se na nosilima nalazila blizu zemlje nadohvat njima.

Indijanski psi grabili su sve i svako-ga što nije bilo iz sela. Činili su to i s Wadeovim nogama, uznemirujući tako konje. Tek kada je psima i djeci doviknuo nekoliko riječi na narječju Hunkpapasa, nastao je mir.

Zastali su pred šatorom Gala, što su ga lako prepoznali među drugim šatorima. Bilo ih je stotinjak, a kako je u svakom živjelo oko petoro ljudi, vladao je Gal nad pet stotina djece, žena i muškaraca. U selu bijaše oko stotinjak pasa i više od pet stotina konja.

Bilo je to, dakle, veliko selo po mjerilima Indijanaca i sve je to pokazivalo visok Galov ugled među poglavicama Siouxa.

Kad je Wade stigao pred poglavičin šator/ Gal ga je već dugo čekao ispred njega.

Podigao je ruke i pokazao Wadeu dlanove. To je učinio i Wade. Tako su međusobno odali poštovanje, mumljajući pri tom neke riječi.

Onda zavlada tišina. Čak su se i psi smirili. Znali su da bi inače dobili mnoštvo udaraca nogom i štapom. Psi indijanskog sela posve dobro znaju kad smiju lajati i režati, a kada se ne smiju oglasiti.

To je vrijedilo i za djecu.

— Dobro došao, Sine bizona! — glasno će Gal. — Kako si sada jedan od nas, preuzimam jamčenje za tebe.

Moja baka, koja u nas sve liječi, lije-
čit će i tvoju squaw. Ja sam ću vas
sada odvesti do našega najboljeg šato-
ra za goste, u kome ćete stanovati dok
tvoj lov ne bude dovoljno dobar da
nakupiš dovoljno krzna za vlastiti ša-
tor. Krenimo!

Pred njima se otvorio širok prolaz.

Svi su ljudi u selu sada znali da to
dvoje bijelaca pripada njima. Sâm je
poglavica jamčio za njih, a stari ratni-
ci još su se dobro sjećali Žutog bizo-
na, kako su tada zvali Wadeova oca, s
kojim su polazili u lov.

Žuti bizon bio je ogroman i jak, a
kosa mu je sja'a na suncu žutom bo-
jom. On je bio veliki traper i poznati
trgovac u Laramieju, i to u vrijeme
kada još nije bilo plavih vojnika. Žuti
bizon imao je sina koga su zvali Sin
bizona.

Taj je, dakle, stigao sa svojom
crvenokosom i zelenookom squaw i za-
tražio da ih prime.

Zašto ne? Gal je jamčio za njih, a
bilo je mnogo bijelaca koji su prezreli
svoju rasu, pa su došli Indijancima,
kako bi u njih živjeli sretno i u miru,
jer bijelac može sretnije živjeti u Indi-
janaca, nego Indijanac među bijelci-
ma.

Kada je Wade unio Nancy u šator,
unutra je već čekala stara Wica Ka-
naska. Ona je nosila ime neke vrste
crvenih plodova, od kojih su Indijanci
spremali i crvenu boju. Ponekad su li-
vade pune tih plodova i žare se rume-
no pod jasenskim suncem.

Wade je baku vidio posljednji puta
prije deset godina. Ona je bila Galova
baka, ali je zapravo već prije deset
godina izledala isto kao sada. Mora
biti vrlo stara.

Znala je mnogo o ranama i bolesti-
ma, bila je čak i »kirurg«, a prisustvo-
vala je i svim vrlo teškim porođajima.

— Sretan sam što te ponovo vidim,
bako! — pozdravio je Wade. — Možda
me se još sjećaš. Ja sam Sin bizona.
Kad sam bio malen, darovala si mi
jednom psića, sina tvoje velike crne
kujice.

Neko ga je vrijeme pažljivo proma-
trala. Osjetio je da vidi duboko u nje-
ga.

— Poznam te. Da, ti si dječak koga
sam voljela. I tvoj je otac bio jedan

od onih s kojim su moji sinovi mogli
poći u lov. — Pogledala je Nancy, koja
je sada ležala na krznima. — I djevoj-
ke zelenih očiju se sjećam šapnula je.
— Njezin otac nije bio tako dobar.
Jednom mi je prodao šećer pomiješan
s finim pijeskom. Njegova su suknja
bila slaba. Nije bio pošten trgovac. No,
zelenooka djevojka nije kriva za to.

Kleknula je kraj Nancy i neko joj
vrijeme gledala u oči.

— Hodala si teškim putovima, Zele-
nooka — šapnula je — i još nisi stigla
na kraj toga puta. — Polagano je govo-
rila jezikom Hunkpapa Indijanaca.

— Znam, bako! — šapnu Nancy istim
narječjem, čudeći se kako lako nalazi
riječi, iako je već prošlo dvanaest go-
dina otkad se igrala s malim Indijan-
kama i od kada je otišla u misionars-
ku školu Petera de Smeta' prvog bijel-
ca u ovom kraju koji je plugom izo-
rao svoje oranice.

Izraz staričina lica postao je ozbiljni-
ji, ako se na njenom naboranom licu
uopće mog'o što primijetiti.

—o—

Nancy se probudila tek tri dana kas-
nije. Bilo joj je potrebno neko vrije-
me da se sjeti što se dogodilo. Sve joj
se činilo tako neizmjereno daleko. Osje-
ćala se oporavljena i odmorena. Tek
kad je nesvjesno pomakla nogu, sjeti-
la se svoje rane.

Tada je primijetila Wadea kako ula-
zi u šator. Čučnuo je kraj nje i pog'e-
dao je.

Dugo ga je promatrala.

— Od kada smo ovdje? — zapitala
je, čudeći se da njezin glas zvuči tako
snažno i jasno.

— Tri dana. Svako sam ti sate davao
neki sok koji te držao u snu i oduzi-
mao ti bol. Baka je kazala da će se
dobro osjećati i nećeš biti gladna. To
mora biti neki čarobni sok. Kako se
osjećaš?

— Izvanredno! Ali, što je s mojom
nogom? Je li zlo s ranom? Ako zbog
soka ne osjećam bol...

Zašutjela je, iznenada sjetivši se ne-
čeg užasnog.

Ali on se nasmiješio.

— Rana više nije zapaljena. Zadržava
se. Vidio sam je jutros, kad je baka
stavljala ljekovito bilje na nju. Usko-
ro ćeš opet moći hodati i jahati. A

tada ćemo krenuti u Montanu. Donijet ću ti sada malo juhe od mesa. Smršavila si, djevojko! Iako ne osjećaš glad, tvoj želudac je ipak prazan.

Krenuo je, ali ga ona uhvati za ruku.

— Još samo trenutak, Wade!

— Da, Nancy?

— Hvala ti, Wade! Bez tebe...

Prekinuo ju je.

— Šuti! Ja tebi mnogo dugujem. A što je najgore...

Nije dalje govorio, jer je shvatio da želi reći nešto na što nema pravo.

— Što je najgore, Wade? — zapitala ga je mirno i odlučno, kao da je naslušala što želi reći, pa je bila spremna na to.

On je oklijevao, želio pronaći izgovor, ali u isti je čas htio biti i iskren.

— To što sam te ja, a možda i neki drugi muškarci, toliko razočarali. Ti si žena koja bi mogla pokloniti mnogo topline i ljubavi. Već si kao djevojka bila tako draga i dobra. Meni se čini da sam tada počinio zločin. Zao mi je. Moja je jedina isprika što sam tada bio još divlji i glupi mladić. Bilo bi lijepo kada bi ti jednom mogla ljubiti nekog muškarca i usrećiti ga.

Nancy načas sklopi oči. Kad ih je ponovno otvorila, njezin je pogled bio tvrdi i odlučniji.

— Ne! Opečeno se dijete plaši vatre. Nikada više neću nikoga ljubiti... Nikada! Ali, ja sam ti zahvalna, Wade! Znam da ti nisi onaj glupi i divlji mladić koji je jedino želio osvojiti djevojku. Postao si muškarac kakvih je sigurno malo. Ali sve je to prošlo. Wade, ja sam bila u paklu i nisam više dovoljno dobra za nekog muškarca koji me ljubi, jer ja više ne mogu ljubiti. Nikada više!

Kimnuo je, a ona ispusti njegovu ruku.

— Donijet ću ti juhu. Njegov je glas zvučao promuklo.

—o—

Sljedećeg dana u selu stiže Jones Mullegan. I on je bio čovjek koji se još usudio ujahati u selo Indianaca. Često je lovio sa Siouxima, jer je njegova majka bila jedna od njih. Poznao je sve važne poglavice i bio je cijenjen kao dobar lovac i borac.

Usmjerio je konja, bio je to konj američke konjice, prema Galovom šatoru, okružen psima i djecom. Ratnici su bili spremni da ga pri najmanjem znaku neprijateljstva skinu s konja.

Wade je to promatrao iz podaljšga. Prije nego je sjahao, Mullegan se ogledao i zadržao pogled na Oaklandu.

Gal je primio pred šatorom. Pozdravili su se uobičajenim kretnjama. Časak razgovarali a onda ušli u šator. Jedan ih je ratnik pratio.

Wade nije dugo čekao da ga pozovu.

Ušao je u šator, kimnuo Mulleganu i sjeo u krug, zauzevši isto držanje kao i ostali ratnici. Sjetio se i toga da je Mulleganova majka bila kćerka nekog poglavice u dalekom srodstvu s Galom. Mullegan je zapravo ovdje u svog bratića.

— Kaže da si njemu i njegovim pratiocima ukrado konje — mirno reče Gal, a pri tom se mogao nazrijeti smijesak u njegovom pogledu i oko ustiju.

Wade pogleda Mullegana, tog kosookog i visokog, mršavog momka. Mullegan se cerio.

— To si dobro izveo, Wade! Vrstan si konjokradica. Došao sam po konje. Što kažeš na to?

Oakland se šutke nacerio i izvikao iz džepa vrećicu s novcem. Na sreću narednici je nisu našli kada su ga pijanog odveli u tvrđavu.

Izvadilo je dvadeset dolara i dobacio ih Mulleganu.

— Ne želim se svadati s tobom, Mullegane. Kupi novog konja. Za taj novac dobit ćeš jednako vrijednog. A tvoji pratilci su sami krivi što im se to dogodilo. Zašto love djevojku? Misliš li da je to u redu?

Mullegan je promatrao novac kao da razmišlja bi li zagrizao ili ne, a onda mu ga dobaci natrag.

— Zapravo, ni ja se s tobom neću svadati, Wade, ali izgubit ću dobar glas. Pročuje li se da je meni tako lako ukrasti konja, dokora će to mnogi pokušati. Ne, momče, otici ćemo pred selo i tamo obračunati. Želim zadovoljštinu. Kod krađe konja to je jedna-ko kao i kod krađe žene: kradljivac mora pokradenome dati zadovoljštinu. To vrijedi u svih plemena i mi ćemo

se toga držati. Imaš li što protiv, Gal?

Razgovarali su na jeziku Hunkpapa-
sa, pa je poglavica razumio svaku riječ.
On i njegovi ratnici su šutjeli, ali su
im oči sjale.

Gal pogleda Oaklanda i pročitao u
njegovim očima da se ne plaši. Znao
je i to da će morati Mulleganu vratiti
konje bude li pobijedio Wadea. To
zahtijevaju običaji.

Pravila su jednostavna: čovjek
može drugome oduzeti ženu ili konja,
ali mora pokradenome, ili jednom od
njegovih prijatelja, braće ili sinova
dati zadovoljštinu. Ako izgubi, mora
vratiti plijen.

Poglavica kimne.

— Da, možete se boriti izvan sela.
Onaj koji je okraden, birat će oružje.

— Jesi li čuo, kradljivče konja? —
Mullegan će zadovoljno. — Sastat
ćemo se za pet minuta kod crvenih sti-
jena na rijeci. Ja ću sjediti u sedlu, sa
koltom napunjenim sa šest metaka.
Kad budemo dovoljno blizu, pucat ću
bez opomene. I napadat ću te do tvog
ili mog posljednjeg daha.

Svi su ustali.

Wade Oakland je krenuo prema ša-
toru u kome je stanovao s Nancy.
Pred šatorom bio je vezan osedlani
konj, kao što je bilo uobičajeno; svaki
je ratnik imao danonoćno konja veza-
nog pred šatorom, tako da je u nekoli-
ko sekunda mogao uzjahati i baciti se
na neprijatelja.

Wade je razmišljao bi li odmah zaja-
hao i krenuo. Nekoliko je trenutaka
oklijevao pred šatorom, a onda ipak
uđe.

— Tko je došao? — zapita Nancy,
pokazujući da zna dobro protumačiti
svaku buku u selu.

— Vodič tvojih progonitelja — mirno
odvrati Wade. — Mullegan. A ja se
moram boriti protiv njega.

Zadrhtala je.

— Hvala ti! — šapnu. — Ovoga puta
nisi otišao/ već si prije došao k meni i
rekao mi što se dogodilo. Hvala ti,
Wade!

— Možda ću ubrzo biti mrtav, Zele-
nooka! Tada više ništa neću moći učini-
ti za tebe. Moram ti zato sada kaza-
ti da te volim. Ali drugačije nego
onda. Sada te volim iz sveg srca! Is-
kreno!

Izgovorivši to, okrene se i iziđe iz
šatora.

Nancy nije ništa rekla, ali njene su
oči bile pune suza.

Sada se ti osjećaš onako kao ja
onda davno, pomisli. Zalim te, Wade,
ali ne mogu ti pomoći. Zalim te jer ja
više ne mogu voljeti. Nikada više!

VIII

Kad je dojahao do crvenih stijena
kraj rijeke, Mullegan ga je već čekao.

Našlo se ovdje gotovo cijelo selo:
svi ratnici, žene i djeca stajali su u
širokom krugu. Takav dvoboj između
znamenitih ratnika nije želio propusti-
ti nijedan Indijanac. Njihovi su životi
ovisili o njihovoj borbenoj sposobno-
sti. Borba ratnika je, dakle, nešto vrlo
značajno, pa se već maleni dječaci
moraju ugledati na njih.

Wade Oakland je polagano jahao
prema Jonesu Mulleganu. Kad je zami-
jetio da vodič već drži pripremljeni
kolt u ruci, izvuče svoj.

Znao je da mora preživjeti, ne samo
zbog sebe, već zbog Nancy. Bez njega
ona nikada više ne bi mogla napustiti
Indijance.

On se/ dakle, neće boriti samo za
svoj život, već i za Nancyn.

Primijetivši da je Mullegan potjerao
konja, uradi isto. Vjerovao je da zna
koji će prvi trik Mullegan primijeniti;
bolje rečeno, slutio je o čemu je riječ,
jer je i on odrastao u zemlji Indijana-
ca i od djetinjstva s njima prijatelje-
vao.

Mullegan mu se približavao u div-
ljem galopu. Namjerno je puštao da
mu konj poskakuje kako ne bi bio
mirna meta. I tada, odjednom, izvede
svoj veliki trik, za koga je mislio da
mora uspjeti.

Desetak konjskih skokova pred Oa-
klandom Mullegan trgne konja u stra-
nu i tako je križao Wadeov smjer. Pri
tome je Mullegan nestao s konjskih
leđa i zaronio glavom, rukama, i dije-
lom ramena ispod konjskog vrata. Nje-

gov je revolver bio uperen u Oaklanda.

Ali, Wade je pucao djelić sekunde ranije. On je već naciľľao na ono mjesto ispod konjskog vrata, prije nego što se njegov protivnik u slijedećoj sekundi tamo pojavio.

Međutim Mullegan je i dalje pucao. Metak smrška Wadeu lijevu ruku.

Odjednom se Mullegan više nije mogao držati na konju. Pao je, a noga mu je ostala visjeti u stremenu. Konj ga je još neko vrijeme vukao po zemlji prije ne što je stao.

Oakland odjaše za njim i oslobodi Mulleganovu nogu.

Malo poslije vodič se probudio iz omamljenosti. Ležao je na ledima i gledao naviše, prema Oaklandu.

— Dobro si to izveo. — Grčevito se nasmiješio. — Morao sam se sjetiti boljeg trika.

Oakland šutke kimne. Primijetio je da je Mulleganovo rame prostrijeljeno nešto ispod ključne kosti. Bilo je to rame ruke koja je držala revolver i zato je morao ispustiti oružje.

— Što mogu učiniti za tebe, Mullegane? — zapita.

Vodič je kosim očima zurio u njega.

— Mogao bi mi metkom probiti glavu, momčele! — odgovori polagano.

— Da, mogao bih — odgovori hladno Wade — ali ja nisam ubojica. Osim toga, ti si želio borbu a ne ja. Još ti nudim dvadeset dolara u zlatu za tvog konja.

Mullegan je trenutak zatvorio oči. Kada ih je otvorio, pogled mu je bio začuđen.

— Mislim — prošapće — da ću ih uzeti čim mi rana zacijeli. Nekoć dana moram se ovdje odmarati. Borili smo se i ti si pobijedio, no sada bar svi znaju da ne mogu bez borbe krasti moje konje.

— O —

Kad je ušao u šator, Nancy je sjedila. Njezino je lice bilo još blijede nego inače.

Čuġnuo je kraj nje.

— Imao sam sreću. — Nakrivio je usta, u uzaludnom pokušaju da se nasmiješi. — Ranio sam ga. On je vjerojatno samo želio sačuvati dobar glas. Znaš, svi mi koji smo imali u dje-

tinjstvu veze s Indijancima, ili u čijim žilama teče njihova krv, kao što je to u Mullegana, mislimo na sličan naćin. Mullegan će se dva, tri dana odmarati. Baka će mu staviti na ranu svoje ćarobno sredstvo, tako da se neće upaliti i brzo će se zatvoriti. Tada će odjahati odavde.

— Fredu Hacketu, koji me progoni sa šerifom i dvojicom revolveraša.

U njezinom se glasu osjećao gorki prizvuk. Pogledao ju je i opazio strah u njenim očima. Iz tog straha proistekle su i daljnje rijeći:

— On će mojim progoniteljima kazati gdje me mogu naći.

— Pa što onda? — mirno zapita Wade. Tek je nakon nekoliko trenutaka nastavio: — Mullegan je smio doći ovamo, ali oni momci s Mississippija ne smiju u selo. Ovdje si sigurna. Kad budeš opet mogla jahati, krenut ćemo u Montanu. Dakle?

Izgledalo je kao da ju je umirio. Prućila mu je ruku. Dohvatio ju je u svoje. Prićinila mu se kao malo drćućće ptiće.

— Plaćila sam se za tebe, Wade. Ne znam da li zato što bih ostala sama, ili sam se naprosto plaćila za tebe. Ne znam to i zato neću imati mira. Od sad ću danonoćno razmićľjati jesam li se plaćila zbog tebe, zato što se ponovno javilo nešto što je bilo nestalo ili sam se boćjala zbog sebe. Oh, Wade, za te se prilijećpila nesrećnica koja...

— Jednom će ti se sreća opet osmijehnuti — prekine je. — A što se mene tiće, shvatio sam što valja uraditi da se promijeniš. Moraš ponovno zadobiti povjerenje u mene. Onog trenutka kad ćeš biti pripravna slijediti me do pakla i natrag, i kad u tebi više neće biti sumnjićavosti, moći ćeš me ponovno voćjeti. Bit će to drugaćije nego onda. Neće to više biti ljubav mlaće, neiskusne djevojke, već iskusne i zrele žene koja je koješta doćživjela. Ali to će se dogoditi samo ako mi uspije steći tvoje povjerenje.

Ona ga ozbiljno pogleda.

— Da, to bi moglo biti — šapnu. — Zapravo, u meni je već trebalo nestati svećg nepovjerenja. Ti pomaćeš pustolovci koja bjećji zbog umorstva. Zbog mene si dezertirao iz voćjske. To bi

malo koji muškarac učinio. Možda će se jednog dana ipak sve promijeniti, pa će negdje i mene čekati sreća...

On živahno kimne i stisne joj ruku.

— Hoće, posve sigurno. Već ćemo se nekako izvući, Nancy! Ne borim se samo za tebe, već i za sebe. Ja to želim. Moraš mi doći dobrovoljno i reći da me ponovno možeš voljeti.

— O —

Dva su dana prošla i oni su još živjeli od vlastitih namirnica, koje je Wade kupio a Nancy ponijela sa sobom zajedno s ostalom opremom, kada je sama krenula prema Montani.

Ponekad bi dolazila baka, pogledala Nancynu ranu i zadovoljno mrmrljala. Navečer trećeg dana rekla je Wadeu:

— Zašto Sin bizona sjedi kraj svoje squaw u šatoru ili je blizu nje? Zašto ne pođe u lov poput ostalih ratnika? Duskora će rat. Potrebno nam je meso i mnogo drugih stvari od bizona. Uskoro ćete osjetiti nestašicu u ovom šatoru ne latiš li se lova, ti veliki lovče i ratniče!

Nakon tih riječi okrenula se poput ljutite bake koja je lijenom unuku kazala svoje mišljenje.

Kroz otvor na vratima šatora prodirao je blagi zrak ranog ljeta.

— Mullegan je otišao. — iznenada reče Wade. — Ja sutra moram krenuti u lov na bizone. U blizini je, navodno, veliko krdo. Bit će nam potrebno mnogo mesa. Moram otići na dva, tri dana.

— Idi, ne bojim se. Baka će biti dobra prema meni, a ti ćeš se vratiti. Kad se vratiš, možda ću već moći hodati uz pomoć štapa.

Htio je odgovoriti, no na ulaz u šator padne sjena, a onda uđe poglavica ozbiljna lica.

— Dolaze vojnici. Stotinjak ljudi kreće putem Bozeman i vodi sa sobom mnogo kola. Znaš li ti nešto o tim vojnicima?

Wade je odmah shvatio da sada mora priznati istinu. Poglavica je već možda mnogo toga saznao od Mullegana, pa se sada želi uvjeriti u Wadeovu odanost. A možda se htio odlučiti kome će se prikloniti.

Mullegan je stigao na vojničkom konju. Ako ga je dobio od prethodnice

kapetana Otisa, i ako je Galu dao mig...

Wade nije dugo razmišljao. Poglavica zna da je on Oakland, još do pred tjedan dana bio u utvrđenju i čak nosio plavu uniformu. Nije se mogao odgovarati. I tako je odgovorio:

— Kapetan je budala... ohola, nadmena budala. On ne zna ništa o Indijancima i još se nikada nije nalazio u ovoj zemlji. Želi podići utvrđenje na putu Bozeman. Možda je i sposoban za to. Uskoro će nositi majorske oznake. Kola dovoze sve što je potrebno za gradnju utvrđenja. Više ne znam, prijatelju.

Poglavica ga je nekoliko trenutaka gledao, ali nije pitao Wadea zašto mu to nije već ranije kazao. Bio je pun razumijevanja. Šutke kimnu i okrene se.

— Sutra ću krenuti s vama u lov na bizone — reče Wade.

Gal ga još jednom pogleda.

— To bi bilo dobro. Sada više ne mogu poslati mnogo ratnika u lov, a potrebno nam je mnogo mesa. Moramo osušiti mnogo više mesa nego proteklih godina, jer će biti rata. Potrebne su nam velike zalihе svega što dobivamo od bizona. Da, pođi u lov na bizone i ubij ih mnogo.

— O —

Kad se Nancy drugog jutra probudila, još pred osvit, Wadea više nije bilo u šatoru. Čula je samo kako oprezno odvodi konja iz blizine šatora. Znala je da to čini tako tiho da je ne bi probudio.

Dodi opet, pomislila je. Oh, vrati se, Wade, jer što bih bez tebe? Potreban si mi, Wade!

Pokrenula je malo ranjenu nogu. Jedva je osjećala bol. Rana je zarasla i još je samo malko bridila kad je micala nogom. No, za dva, tri dana sigurno će već moći tapkati uz pomoć štapa. Tada više neće morati preko cijelog dana ležati, ili sjediti. Mora ponovno steći snagu. Nije željela ni trenutak dulje no što je potrebno ostati u Galovu selu.

Razmišljala je o tome kako se sve promijenilo.

Kao dijete često je s ocem spavala ispod takvih šatora od bizonove kože.

Tada joj taj miris nije smetao, a sada nije mogla podnijeti zadah. Naime, Indijanke su štavile kožu tako da bi je zajedno s konjskom mokraćom i izmetom zakopale u zemlju. Nije više podnosila miris tog izmeta i amonijaka. Osim toga grizle su je buhe i uši, što je bilo posve prirodno u indijanskom šatoru punom koža i pokrivača.

Prije no što je krenula na veliki bijeg, Nancy bijaše navikla na najveću raskoš. Na svim brodovima Mississippija i Missourija stanovala je u naj-luksuznijim kabinama.

Na svim rijekama zvali su je »Kraljica kockarak«. Neprekidno se vozila između. New Orleansa i Saint Louisa, kockala i pljačkala bogate momke. Da, bila je čuvena. A sada leži u smrdljivom šatoru, gdje je grizu buhe i uši.

No, nije to ništa u usporedbi s vječnim strahom da će je Fred Hackett ipak uloviti i uz pomoć šerifa i one dvojice revolveraša odvesti natrag u Saint Louis.

Znala je da se u povijesti Zapada već dogodilo da su i žene objesili. Vjerojatno bi to učinili i s njom.

Kad bi se Wade bar ubrzo vratio! Kad bi ona opet mogla jahati!

— O —

Wade se vratio nakon tri dana. Nancy ga dočekala na ulazu u šator. Naslonila se na štap, ali ga sada ispusti i raširi ruke.

Ništa joj nije smetalo što je smrdio po bizonima, po krvi, znoju i konjima, po iznutrici i dimu, poput ostalih Indijanaca. Privinula mu se u naručaj i čvrsto prihvatila za njega.

— Oh, Wade, vratio si se! Oh, Wade...

Više nije mogla ništa kazati. U njenim očima pojavile su se suze.

Poljubio ju je i odnio u šator, ali nije iskoristio taj trenutak.

— Ako si u to sigurna — prošaptao je — tada me poljubi. Ako nisi, ja mogu još čekati, jer sam siguran da ćeš jednog dana vjerovati u mene kao u sebe samu.

Pružila mu je usne.

— Već sam sada u to sigurna.

Slijedećeg su dana ratnici doveli u selo zarobljenika.

Bio je to mladi poručnik kojega je Wade susreo dva, tri puta u utvrdenju, ali ga nije poznao.

Svijetlokosi mladić rumena lica bio je prilično iscrpljen zbog grubog postupka, ali nije bio slomljen, niti je moljao za svoj život. No možda će to poslije uraditi.

Oakland je čuo da je Veliki gavran vodio ratnike. On je sada izvještavao poglavicu:

— Ovaj mali poglavica vojnika sjedio je sa spuštenim gaćama među granjem. Pomislili smo da bi bilo dobro dovesti ga ovamo. Možeš ga pitati što vojnici žele u našoj zemlji.

Gal s odobravanjem kimne, smatrajući to vrlo dobrom zamisli. Ogledao se i pozvao rukom Wadea neka se približi, iako je razumio engleski, a ponešto i govorio, ipak je pozvao Wadea.

— Razgovaraj ti s njim. Budući da je on mali poglavica vojnika, zacijelo zna više od tebe, Sine bizona! Dakle, pitaj ga gdje namjeravaju sagraditi utvrđenje. To moram saznati.

Posljednje je riječi izgovorio vrlo jasno, a njegove su oči oštro zasjale.

Wade je dobro razumio poglavicu. Ono što se ovih dana događalo, utjecat će vjerojatno na povijest ove zemlje, na sva indijanska plemena i bijelce koji će slijedećih deset godina ovdje živjeti. Wade je to predosjećao, a poglavica ovoga sela osjeća to vjerojatno još više. Već mu nagon mnogo toga govori, a uz to je Gal i vrlo bistar.

Oakland se polagano progura kroz krug ratnika do mladog oficira.

Poručnika su privezali za stablo kome su odsjekli sve grane, tako da je djelovalo poput nekog stupa usred sela.

Primijetivši ga, svijetlokosi se mladić naceri.

— Ah, dezterter! Vi ste onaj Wade Oakland koji je prije gotovo dva tjedna pobjegao iz utvrđenja?

Wade kimne. Zamijetio je da se mladić trese od straha. Njegova bezobraznost bila je samo krinka.

— Da, ja sam Wade Oakland, mladić!

— Prokleti dezterteru! Svinjo! Ako te uhvate, oni će te... Pridi mi bliže, da te prije smrti mogu popljuvati.

Mladi poručnik, kome nije bilo više od dvadeset godina i koji je tek prije nekoliko tjedana stigao iz vojne akademije West Point, bio je izvan sebe od bijesa.

Bilo je očito da time želi zatomiti strah.

Wade odmahne rukom.

— Napili su me i krivotvorili moj potpis. Prevarili su me kapetan, oficir za regrutiranje i tri narednika, mladiću moj! Nisam želio u vojsku. A kako su me protiv moje volje prisilili da odijem uniformu, ne osjećam se dezertierom. Ali ti si izgubio, mladiću! Ne mogu ti pomoći. Možeš sebi olakšati smrtne muke ako govoriš. Gdje će kapetan Otis podići utvrđenje? Reci mi točno! Samo tako neće te čuti kako jecaš.

Wade mu priđe, a kad mu je poručnik pokušao pljunuti u lice, gurne mu dlan u usta, tako snažno da je mladić potiljkom udario u stup.

— Mladiću — procijedi — u nevolji si! No ja ti ne mogu pomoći. Mogu ti samo savjetovati: bit će zlo po tebe ne budeš li sve kazao. Zar nije svejedno ako kažeš gdje Otis namjerava podići utvrđenje? Dakle, govori!

— Ne! — prosiće mladić, polulud od straha.

Wade je to vidio po njegovom pogledu, ali nije mogao ništa učiniti za njega; baš ništa.

Mladić je bio izgubljen.

Oakland se okrene prema Galu, ali nije mu morao ništa reći. Poglavica je slušao i sve dobro razumio.

Gal mu kimnje i Wade shvati da sada može otići ako želi.

To je i uradio.

Indijanci su se razmaknuli i propustili ga. Razumjeli su ga i poštovali što ne želi biti prisutan kada će oni slomiti tog bijelca i natjerati ga da progovori.

Znao je da mora otići daleko ako ne želi s'ušati urlanje. Pošao je zato do Nancy. Sator se nalazio na kraju sela.

Očekivala ga je, pogledala, ali ništa nije pitala. Osjećala je da je zabrinut i da mora neki problem riješiti sam sa sobom. Tek nakon nekog vremena progovori:

— Ako želiš, Wade, možemo već sutra odjahati. Ja bih to izdržala.

Po njezinim je riječima zaključio da joj je sve poznato.

Pogledao ju je, a njegova su se usta gorko stisnula.

— Da, to ne bih bio ni pomislio — šapnuo je. — Ja sam dezertier. Ako me vojska uhvati, zatvorit će me na mnogo godina... možda čak i objesiti ako to protumače tako kao da sam pobjegao s bojnog polja. Vojska se, naime, već spremala na pokret. A i tebe love, Nancy! Postoje svi razlozi da se odreknemo svoje rase i pridružimo Indijancima. A ipak...

Ušutio je i odmahnuo glavom.

— To nekako ne ide — šapnuo je. — Ja znam da će poručniku oderati kožu. On je od straha već poludio, ali će neko vrijeme izdržati. Ja mu ne mogu pomoći. To je užasno. Htio bih učiniti nešto za njega. Bijelac sam poput njega. Za mene on više nije neprijatelj. Iako znam da bi me on osudio kad bi bio član vojnog suda, ipak bih mu pomogao. Ali ne smijem jer bi i nas ubili. Gal je jamčio za nas. Kad ne bismo bili dostojni u njihovom smislu, on bi nas ubio.

Ponovo je ušutio. Tek nakon duge stanke nastavi:

— Gal želi rat. On je jedan od poglavica koji želi veliki rat. To što je kapetan Otis došao na područje Indijanca i tu želi izgraditi utvrđenje samo mu je dobrodošlo. Gal je još premlad da bi mogao utjecati na velike poglavice, no to će se ubrzo promijeniti. On želi rat i iskoristit će svaku priliku. Zato će već sada nanijeti vojsci što više neprilika. Neće bijelcima dopustiti da podignu ni najmanju bazu. Kada put Bozeman bude jednom osiguran lancem utvrđenja, bijelci će stizati poput rijeke. Zauzet će svu zemlju, poubijati bozone i uništiti divljač. A tada su Indijanci osuđeni na propast. Gal je to spoznao i bori se protiv toga. Ovo je početak. I zato ne možemo, kao bijelci, dulje ostati ovdje. Još ću danas otići Galu i javiti mu da sutra odlazimo.

— Dobro, Wade. Krenut ćemo već sutra.

Nagnula se prema njemu i pružila mu usne. Nakon nekog vremena Wade tiho progovori:

— Uopće ne sumnjam da su Indijanci u pravu. Mi bijelci napadamo na njih poput neke bolesti. Tjeramo ih odasvud, lažemo im, pokradamo ih i varamo, kršimo sve ugovore. Svim silama nastojimo ih otjerati s njihove zemlje. Da sam crvenokožac, bio bih poput Gala. Međutim, bijelac sam i osjećam se poput bijelca.

— Ni mi nismo sveci, Wade. Moj je život bio težak. Kockala sam na velikim rijekama. Poznavali su me na svim luksuznim brodovima. A našlo se uvijek muškaraca koji su me htjeli prvo pobijediti na kocki, kako bi kasnije dobili od mene i sve drugo.

— I? Jesu li dobili?

— Ne! Mene nijedan muškarac nije mogao pobijediti u kockanju.

— Tad moraš biti silno bogata, Nancy! — Bio je silno iznenađen.

Ona je neko vrijeme šutjela. Zatim nastavi:

— Brod je zapravo pripadao meni. Kupljen je od moje dobiti na igri. Bio je to veliki i otmjen brod. Platila sam ga više od stotinu tisuća dolara. Ali ja... ja sam pripadala Nilsu Hacketu. Razumiješ li? On i njegov brat Fred, koji me sada progoni bili su moji zaštitnici. Voljela sam Nilsa i davala mu svoj novac. Razumiješ li me sada bolje, Wade?

Htio ju je upitati zašto je ustrijelila Nilsa Hacketa, ali nije to učinio.

Bio je siguran da će mu to sama ispričati.

Uvijek će osjećati potrebu da se nekom povjeri. Sada već ima povjerenja u njega. Jednog će mu dana sve ispričati, kako bi mogli početi ispočetka... Negdje na nekom drugom mjestu.

IX

Kada su drugog jutra krenuli, u selu je još vladala tišina. Većina ratnika ionako više nije boravila u selu. Nekolicina je, pak, lovila bizone.

Poglavica se došao oprostiti.

Prije no što je Wade Oakland uzjahao stao je pred mladog poglavicu.

Bili su jednake visine, ali Gal je bio mišićaviji. On je bio vrlo visok, iako su zapravo svi Siouxi i Cheyenni pripadali visokim Indijancima. Bili su znatno viši od Apača i Komanča.

— Shvaćaš me, Gal? — upita ga Wade.

Poglavica kimne.

— Tko u nas živi, mora se saživjeti s crvenokošcima. Vi to ne biste mogli. Ali ja to shvaćam, jer se ni ja nisam mogao prilagoditi bijelim ljudima. To je tako. Stara su vremena prošla, a stari prijatelji to doskora više neće biti. Želim vam mnogo sreće!

Rukovali su se. Među njima je nešto postojalo. Budu li se još jednom sreli u toj zemlji, možda će biti neprijatelji.

— Želim tebi i tvome narodu od sveg srca ono što i sami želite: dobar lov, mir, sreću i sretnu budućnost...

— Svega toga neće biti — prekine ga Gal. — A mi ne možemo pobjeći poput tebe i Zelenooke. Moramo ostati i prihvatiti borbu. Moramo se boriti sve dok bijelci ne shvate da se moraju pridržavati svih ugovora s nama i da se zadana riječ ne smije prekršiti. I mi smo ljudi i imamo pravo na svoje pašnjake. Moramo se boriti tako dugo dok ne shvate koliko je skupo pokradati nas i varati. Mnogo će Indijanaca umrijeti da bi djeci i djeci njihove djece bilo bolje. To je moja borba. Pođi sa Zelenookom, jer i ti ne možeš iz svoje kože.

Wade nije više ništa kazao. On i Nancy odjahali su iz sela.

— o —

Tog su dana polagano jahali i često zastajkivali, izbjegavajući put Bozeman. Ponekad kad bi presijecali put za Montanu, zamijetili bi jasne tragove vojnika kapetana Otisa i njihovih kola, koji su također kretali prema sjeveru.

Vidjeli su i tragove Indijanaca, s desne i s lijeve strane puta kojima su se kretala kola. Sudeci prema tome, kapetan Otis ne prolazi više sam kroz tu zemlju. Slijede ga mnogi Indijanci, lovci i ratnici. Nedvojbeno već su obaviještena sva sela i plemena. Mnogi su lovci prekinuli lov na bizone i odjaha-

li prema putu Bozeman, kako bi sve pogledali i pripremili se.

Dva ili tri puta ugledali su Wade i Nancy u daljini grupe Indijanaca. Poslijepodne sreli su Velikog bizona s dvanaestak ratnika.

Izmijenili su samo nekoliko riječi. Veliki bizon i njegovi ratnici znali su da Wade i Nancy dolaze iz Galovog sela, pa im nisu ništa učinili. Ali među njima više nije bilo prijateljstva. Veliki bizon je na rastanku kazao:

— Ne daj da te plavi vojnici uhvate, Sine bizona! Njihovi izviđači su svuda oko. I Jones Mullegan je u blizini. Možda vas čeka. Čuvajte se!

Wade i Nancy dugo su šutjeli, i tada kada je Veliki bizon sa svojim ratnicima već davno zamakao za planine.

Oakland se još više zabrinuo. Ako je Mullegan još u blizini, tad je to zato da bi ih uhvatio.

Jones je opasan, a kako je mješanac i u srodstvu s Galom, Indijanci ga puštaju na miru. Možda ga šerif i Fred Hacket čekaju na nekom sigurnom mjestu, nadajući se da im dovede Nancy.

No, da bi se dočepao Nancy, morao bi njega ubiti. To je već jednom pokušao, ali mu nije uspjelo. Bio je ranjen i izgubio boj pred očima cijelog sela... a tada mu je Oakland još i poklonio život.

Sve je to značilo poraz. Jones Mullegan zacijelo žarko žudi za konačnom pobjedom.

— Još ćemo se morati više čuvati, Wade, zar ne? — jednostavno upita Nancy.

— Da, moramo. Ali nemoj brinuti, Nancy!

— Ipak sam zabrinuta. — Nasmiješila se. — Silno!

Za tebe i za sebe! A ipak, posve sam mirna otkad jašem s tobom. Vjerujem da ćemo se nekako izvući. Ja to toliko želim zato što se nadam da ćemo nas dvoje početi sve iz početka. Uistinu sam mirna i vjerujem ti, Wade!

Krenuli su dalje, još više izbjegavajući put Bozeman. Wade se koristio mnogim zaobilaznicama, sve dok nije

potražio skriveno mjesto za odmor na nekom brežuljku.

Nancy je zaspala u njegovu naručju pod zajedničkim pokrivačem.

Da, oni su ponovi bili par. I to se dogodilo posve prirodno.

— o —

Neko je vrijeme ležao budan i osluškivao šumove, pitajući se što ga je to moglo probuditi.

Ali sumnjivih šumova nije bilo. Sve je bilo kao i uvijek. Wade je znao protumačiti svaki šum. I konji su bili mirni.

Ipak se probudio. Zašto?

Znao je da se nadolazeća nesreća može naslutiti. Nagon ga je već često budio a on se bez ikakvog razloga osjećao nevoljko.

Zar je tako i ovoga puta?

Osluškivao je, nastojeći nešto spoznati i povezati sa svojim problemima.

Sjetio se Jonesa Mullegana, i tada doista osjeti fini znak svog instikta i strah koji je postajao sve snažniji. Da, bile su to zle slutnje.

Vjerojatno se probudio zbog Mullegana. Da li je vodič u blizini?

Oakland je znao da se nešto događa. Rodio se u toj zemlji, bio je lovac. Često je samo nagonu mogao zahvaliti što je u pravom trenutku učinio upravo ono što je trebalo. To mu je znalo spasiti i život. Imao je tako fine živce kao divljač koju je lovio.

Da, sigurno se probudio zbog Mullegana.

Ispod pokrivača dohvati kolt. Ali nije ustao. Bili su dobro sakriveni. Kad bi Mullegan došao, morao bi se provući između konja. Tada bi se životinje kretale drugačije nego sada; disale su mirno i samo su se nekoliko puta pomakle.

Ne, Mullegan nije vrlo blizu, ali ih progoni. U to je sada bio siguran.

Krenuli su rano jer se činilo da će dan biti vruć. Nancy je dobro podnijela jučerašnje jahanje. Naravno, mišići su je boljeli i grčili se, no Wade ju je lagano izmasirao. Radovalo ga je što već može hodati bez štapa i da samo malko šepa.

Kad ju je podignuo u sedlo, pogledala ga je sa smiješkom.

— Wade, lijepo je jahati s tobom. Ti si postao pravi muškarac i ja boljeg ne bih mogla ni zamisliti. Lijepo je i jahati kroz rodni kraj. Život u kockarnicama i na luskuznim brodovima je ružan. Mnogi ljudi, iako izgledaju otmjeno i ozbiljno, posljednje su smeće. Svuda je isto kao i ovdje svuda postoje lovi i divljač koju oni love. Samo ovdje je to iskrenije. Tamo, u tobožnjoj civilizaciji, divljač se bolje prikriva. Doista, Wade, lijepo je jahati s tobom kroz staru domaju.

Kimnuo je, pa i on uzjahao i dohvatio uzde teretnog konja.

Krenuli su.

Kad je sunce izašlo, promijenili su smjer.

Bilo je moguće da je Jones Mullegan već više puta ležao uzaludno u zasjedi jer je pogrešno ocijenio put kojim će jahati, pa su on i Nancy prošli daleko od njega.

Nakon nekog vremena skrenuli su prema brdu; Wade je naumio jahati oko njega prema istoku, a zatim ponovno krenuti prema sjeveru.

Od napora pažnja mu je malčice oslabila i nije pručavao predio kojim su jahali. Zato je čuo pucanj tek kada ga je metak bacio sa sedla; pogodio ga je poput udarca konjskog kopita i prošao kroz njega. Zapravo, pao je sa sedla jer je to želio. Možda bi se mogao još pridržati za konjski vrat ili za sedlo.

Udarilo je dosta tvrdo i zastenjao od boli. Pred očima mu je postalo crno. Kroz poluonesviještenost čuo je Nancyin krik. Tada je kleknula kraj njega.

On je već držao kolt u rukama. Namagnuo joj je i rekao:

— On želi tebe Dakle, bježi i provedi ga kraj mene. Dopusti da te uhvati iza najbližeg brežuljka. Naprosto se predaj. Kad bude zabavljen tobom, ja ću se pojaviti. Udesit ću ga... obećavam ti.

To je brzo prošaptao. Još je dvije sekunde ostale čući kraj njega, s rukom na njegovom ramenu, a onda shvati da sada moraju pomoći jedno drugome, poput para progonjenih vukova.

Skočila je, bacila se u sedlo i pobješla.

Momak nije pucao na nju, što je bio znak da je želi živu.

Ležeći na zemlji Wade uskoro začu je drugog konja. Konjski se kas približavao i Oakland zaključio da će taj konjanik projahati vrlo blizu.

Možda će za svaku sigurnost, dok bude jahao mimo njega, još jednom pucati.

Dakle, mora promijeniti plan. Ne smije čekati da se Mullegan približi, ako je to on.

Čvrsto je dohvatio revolver i pripremi se na to da će ga rana, pri toj žestokoj kretnji zaboljeti mnogo više no što ga sada boli. Mogao bi se i onesvijestiti. Ali to se ne smije dogoditi.

Jahač je već bio blizu. Još nekoliko koraka i konj će biti kraj njega.

Okrenuo se i malo uspravio, tako da je oslobodio ruku s koltom. Bol je sada bila strašna i probadala ga poput mača.

Ugledao je Mullegana koji je, dok je jahao mimo njega povukao kolt. Čak je i prvi pucao. No pucati s konja u kasu nije tako jednostavno.

Oakland je pucao dva puta... i oba puta pogodio.

Kada je Mul'egan pao s konja i uskoro se uspravio, pucao je još jednom.

Nije Mulleganu želio pružiti više nikakvu priliku. Prije nekoliko dana poklonio mu je život. Što mu je to donijelo?

Kad je Mullegan ostao nepomičan. Wade se uspravi i otetura do njega.

Mul'egan je bio mrtav.

Došla je Nancy i kriknula kad je ugledala Wadea. Bio je to krik sreće.

Nije još znala koliko je on teško ranjen, ali je to ubrzo shvatila. Vidjela je kako se polako okreće, priazi konju i pokušava popeti u sedlo. Ali nije mu uspjelo.

— Pomozi mi, Nancy! — jedva je izgovorio. — Ako odmah ne uzjašem, nećeš me poslije dobiti na sedlo. A mi se moramo sakriti. Moramo pronaći dobro mjesto. Pomozi, Nancy! Dodi već jednom!

Požurila je, sagnula se i pomogla mu. Dahtala je od uzbuđenja kada je on napokon stavio desnu nogu preko sedla.

Stenjao je od boli. Primijetila je da na grudima i na leđima ima tamne

mrlije od krvi, a primijetila je i rane koje su označavale mjesta gdje je metak ušao i izišao.

Tek je sada shvatila kako je teško ranjen.

Skvrčen u sedlu, Wade procijedi:

— Razreži mi košulju i uguraj nešto u rane. Pogotovo dobro zbrini izlaznu ranu. Hajde, požuri!

Nije plakala ni jecala. Stisnula je zube i uradila što joj je naredio.

X

Jahali su milju za miljom. Ponekad bi se Wade zanjihao u sedlu, a Nancy nije mogla shvatiti kako on izdrži i ne padne.

Spuštao se mrak, pala je noć, a on je još jahao i vodio je nekamo.

Ponekad bi Nancy začula bolno stenjanje.

Jednom je rekla:

— Wade, zar želiš umrijeti u sedlu? Zašto se ne zaustavimo, da bih se napokon mogla pobrinuti za tvoje rane? Ako ne siđeš s konja, umirijet ćeš u sedlu.

Ljutila se, smatrajući ga nerazumnim. On joj je vrlo kratko odgovorio:

— Potrebno nam je sigurno mjesto... vrlo sigurno, inače će nas pronaći. A tada...

Slijedila ga je bez riječi kroz noć. Wade se vjerojatno ravnao prema obrisima bregova. Teren se počeo uzdižati, i oni su se stali uspinjati uskim puteljkom. Bio je tako uzak da dvojica jahača nisu mogla jahati usporedno.

Penjali su se visoko. Konji bi ponekad prestrašeno zarzali, a Nancy se mučila s teretnim konjem.

Izašao je mjesec, zasjale su zvijezde. U svijetloj noći Nancy je vidjela da su se popeli visoko uz istočnu stijen širokog kanjona, koji je bio oko dvije milje širok i krivudao od juga prema sjeveru kroz brda Sweetwater, što su u daljini prelazila u Black Mountains.

To su planine koje su iz doline Laramie vidjeli kako se uzdižu daleko na sjeveru.

Nancy se činilo da se prisjeća kako kolni put prema sjeveru vodi kroz taj kanjon. Nešto sjevernije odatle ležalo je područje oko rijeke Powder, a tamo je bila s ocem i njegovim pomoćnicima, kada je otac još trgovao s Indijancima i odlazio u njihova sela.

Skrenuli su s uske gorske staze i zastali na zaravni.

— Ne mogu dalje — jedva čujno prošapće Wade. — No, nitko se bez našeg dopuštenja neće popeti ovamo. Ovdje ima vode, grmlja, drveća i trave. Čak i sa tri konja možemo ostati tjedan dana. Dakle, smjesti se, djevojko! Upališ li vatru, uradi to tako da je nitko ne vidi... u dobro zaklonjenom udubljenju u stijenama. Razumiješ li? I budi oprezna. Jednom sam dovde slijedio pumu, a naišao sam na tri. To je dobro mjesto za pume.

Kad je to izrekao spuznuo je stenjaćući s konja. Istrošio je svu snagu i nije mogao dalje. Zastenjavao je gorko, no bio je tu i prizvuk olakšanja.

Svalio se na zemlju.

Na sreću noć je postajala sve svjetlija, tako svijetla da se vidjelo miljama daleko i da je sve bilo puno sjena.

Nancy je prvo skinula bisage s konja, jer su joj bili potrebni zavoji i boca raktije, a onda još jednom prešla pogledom preko kanjona. Odmah je opazila nešto što je Wade izmaklo. Nije to zamijetio, jer više i nije mogao. A možda je i izmaglica prekrivala kanjon.

Na sjevernoj strani kanjona bilo je nebrojeno vatri.

Isprva pomisli da je to indijansko selo, ali onda shvati da to nije moguće; vidjela je već mnogo indijanskih sela noću.

Ne, u kanjonu su vatre bijelaca. Nekoliko je trenutaka zurila dolje, ne mičući se. Nedvojbeno, to su vojnici, kapetana Toma Otisa i kola koja ih prate.

Udaljenost u zračnoj liniji, koliko je mogla procijeniti u toj svijetloj noći, iznosila je dvije milje, a možda i tri. No, ma kako daleko se nalazili od vojnog logora, znala je da ne može Wa-

dea odvesti odavde. Mora ostati s njim i skrivati se.

Tko bi ih i mogao naći ovdje? Wade nije bez razloga tako dugo izdržao. Ne, ovo je dobro mjesto i tu se on u miru može oporaviti.

Raširila je pokrivač i Wadea otkotrljala na nj. On je pri tom stenjao, ali se nije osvjestio. Onda mu razreže i skine košulju i prione poslu. Zalila je obje rane pozamašno rakijom.

Wade je izgubio mnogo krvi, ali to je vjerojatno dobro, jer su se rane tako očistile. Pitala se koliko je krvi izgubio tim putem dugačkim desetak milja.

Kad ju je toplo sunce probudilo, Nancy je trebalo neko vrijeme da joj se vrati sjećanje i da sredi zbrku u mislima.

Okrenula je glavu u stranu i pogledala Wadea. Još je spavao, ili je u nesvjestici.

Izenada se prestrašila da je umro/ ali kad ga je dodirnula, osjetila je ne samo da je živ, već da je i grozničav.

Groznica još nije bila tako jaka da bi se okretao i obrtao.

Pobrinula se prvo za konje, koji su stajali kraj malog izvora što se probijao kroz neku rupu u stijeni, a na tom je mjestu bilo i najviše trave.

Nancy pomisli: Moram ih poslije svezati, kako ne bi otišli do ruba zaravnj. Tada bi ih mogao primijetiti netko iz kanjona.

Pronašla je zatim veliki otvor među stijenama i zaključila da bi se, vjerojatno, tu dim gubio u pukotinama. Potražila je suho korijenje i granje, ispitala svaki pojedini komad i tek tada upalila vatru.

Kad je nad vatru objesila kotlić s vodom, izide da bi vidjela kamo dim odlazi. No, dim se nije vidio; nekamo se gubio. A vatra je gorjela gotovo posve bezdimno.

Skuhala je dio bizonovog mesa, pa umiješala brašno i tako priredila neku vrst juhe, koju je namjeravala dati Wadeu čim se osvjestiti.

Za sebe je skuhalo kavu i ispekla slaninu.

U njihovoj je opremi bio i mali dalekozor i ona ga je s vremena na vrijeme koristila.

Bila je dovoljno lukava da ne stane na otvoreni prostor, jer je znala da staklo može imati odsjaj, a oštro oko bi to moglo zamijetiti.

Već se neko vrijeme pitala zašto vojska još logoruje, iako je sunce već visoko.

Prije podneva je njeno promatranje urodilo plodom. Sada je bila sigurna da vojska nije samo noćila u kanjonu, niti se odmora.

Tamo dolje, usred kanjona, podizali su utvrđenje!

Vjerojatno je to strateški izvanredno odabrano mjesto. Kroz taj kanjon vodi važan put za zemlju zlata, Montanu. Zacijelo nadaleko ne postoji drugi put što bi između planina vodio na sjever.

I upravo je to mjesto kapetan Otis izabrao da podigne prvo utvrđenje na kolskom putu. Osim toga, odavde nije daleko od Laramieja. Da, to je strateški izvanredno odabrano mjesto.

Nancy se zabrine. Vojnici će krenuti sa kolima na sve strane, jer im je potrebno drvo za gradnju, mnogo drva. Tjednima i mjesecima vojnici će krstariti tim krajem i posjeći svako drvo.

Možda će čak stići i na zaravan. No, do tada će Wade vjerojatno ozdraviti, a oni će onda jedne tamne noći odjahati odavde, obilazeći logor u širokom krugu.

Ponovno joj se vratila hrabrost. Neće biti tako zlo. Wade je pronašao dobro sklonište, a put dovde bijaše kamenit. Sigurno nisu ostavili trago-va.

Prema podnevu Wadeova je groznica postala jača, a navečer je Nancy morala legnuti preko njega, kako bi ga zadržala na pokrivaču.

Nije mogla uraditi ništa drugo nego prati mu znojno lice, hladiti čelo i stavljati hladne obloge na noge. Misli- la je da će mu tako sniziti vrućinu.

Oko ponoć napokon se smirio, a kad se rashladilo, zvijezde stale blije- diti na nebu, on se probudio.

U sivilu nadolazećeg jutra primijeti- la je da su mu oči otvorene i da gleda prema nebu.

— Wade — rekla je — sve je u redu. Ja sam kraj tebe. Imamo dobro skro-

vište. Možeš ponovo zaspati. Ili si možda gladan?

— Žedan... — prošaptao je jedva razumljivo.

Popio je dva gutljaja, a već je ponovno spavao.

Kad se slijedeći put probudio, bilo je podne.

Ovoga puta ulila mu je nekoliko žlica juhe. Ispod njegove brade naslućivali su se upali obrazi.

— Nancy — šapnuo je — moraš dobro nadzirati put kojim smo se uspjeli ovamo. Indijanci su mogli pronaći Mulligan i slijediti naš trag... Indijanci koji nas ne poznaju i nadaju se plijenu. Pucaj čim se netko pokuša uspeti do nas. Svakih pola sata moraš promatrati puteljak. Taj put možemo jednom puškom braniti od cijele vojske. To je dobro mjesto.

— Da, Wade, to je istina.

Nije mu ništa rekla o velikom gradištu u kanjonu. Zašto i bi? On bi se samo zabrinuo. Željela je da bezbrižno spava i što brže ozdravi.

Pojevši nekoliko žlica juhe, Wade utonu u san.

— o —

Drugog jutra je već dobro jeo. Vrućice je gotovo nestalo. Bio je gladan poput deseterice vukova, priznao je smijući se.

— Budeš li mi još nekoliko puta davala takvo jelo, uskoro ću ozdraviti. Kladim se da ćemo najkasnije za tjedan dana odjahati dalje. Moje rane brzo zarašćuju.

U to se uvjerila kad ga je previjala. Rane su bile čiste. Nisu se ognojile i već su počele zarašćivati. Nije se smio micati, da ne bi ponovo prokrvarile.

Izenada se začuju pucnjevi... čitav plotun.

— Pogledaj što se događa u kanjonu! — uskliknu Wade. — Ali pazi da te ne ugledaju.

Promotrla je okoliš i ugledala mjesto borbe: šumarak lijepih, visokih borova u kanjonu.

Neko je vrijeme gledala, a onda se vrati do Wadea, koji ju je nestrpljivo očekivao. Njegovo upalo lice odavalo je napetost. Vidjelo se da bi najradije skočio i da sam vidi što se događa.

Čučnula je kraj njega. Otkad su bili na putu, Nancy bijaše odjenuta u kožnato odijelo, pa se kretala još gipkije nego prije. Zlatastoridu kosu sakrila je iza zelene marame koja je bila iste boje kao i njezine oči.

— Tamo dolje kapetan Otis gradi utvrđenje, niti tri milje uz kanjon — rekla je. — Jednu četu njegovih drvosječa upravo uništavaju Indijanci. Napali su drvosječe i vojnike i zapalili troja kola.

Čuvši to, Wade sklopi oči. Tad šapne:

— Rat je počeo. Gal neće dopustiti da vojska podigne utvrđenje u kanjonu. On će ih ubiti... sve! Ludaci! Krenuli su sa stotinjak vojnika i nekoliko kola na indijansko područje i žele tu sagrađiti utvrđenje. A Gal može dovesti ovamo tisuću Siouxa i Cheyenna. Vojska je posve po'udijela — posve! Što misle o Indijancima ove zemlje?

Uzbuđenje i napor tako su ga iscrpjeli da je gotovo već spavao. No još je stigao prošaptati:

— Pazi, Nancy! Ne puštaj nikoga ovamo, ma tko bio. I nemoj danju paliti vatru, jer bi nas i najmanji tračak dima mogao odati.

— o —

Te noći probudili su se gotovo istodobno.

Uхватili su se za ruke i pogledali prema nebu. Nakon nekog vremena ona je zapitala:

— Hoćeš li nešto pojesti? Imamo usoljeno meso, sušeno bizonovo meso, suhe šljive i jabuke — i nekoliko pogača od jučer. Da, i oraha.

— Daj mi oraha, gladan sam. Ni suho voće ne bi bilo naodmet. Pa... mislim da ću pojesti i pogače.

Tiho se nasmijala, od radosti što je toliko gladan. Bude li mnogo jeo, ubrzo će nadoknaditi gubitak krvi i ponovno steći snagu.

Wade je polagano žvakao. Iznad njih sjale su zvijezde.

— Što rade vojnici i Indijanci? — zapitao je nakon nekog vremena.

— Vojnici su upali u klopu Indijanci su zatvorili kanjon s obje strane. Neće dopustiti kapetanu Otisu i njegovim vojnicima da se vrate u Laramie.

Neko je vrijeme šutio, onda prošapće:

— To je isto kao i s onim mladim poručnikom. Čovjek to vidi, a ne može ništa poduzeti. Ovdje imamo mjesto u loži, pa možemo promatrati kako će ih sve pobiti. Ali ništa ne možemo učiniti.

— Da li bi to učinio kada bi mogao?

Dugo nije odgovarao i Nancy shvati da razmišlja i duboko u sebi nastoji objasniti svoje osjećaje.

Tek nakon podulje stanke progovori:

— Mislim da bih. Kad bih mogao, pokušao bih ih spasiti. Iako sam za njih dezertir i makar su me petorica od njih nasamarila poput bijednih lopova. Ali, svi ostali... vojnici, kočijaši, obrtnici. S njima je i Jim Clearmonte, koji je lovio s mojim ocem i koga nazivam ujakom. Tamo dolje ima više od stotinu i pedeset ljudi koje ne bi trebalo zbog petorice lopova ostaviti u nevolji. Ne, nikada! Ali, kako bih im mogao pomoći? Bilo bi dobro kada bismo i sami sebi mogli pomoći. — Posljednje je riječi šapnuo s gorčinom.

Šutila je da će odsad neprekidno razmišljati o tome kako bi pronašao izlaz za vojnike i kakvi izgledi postoje.

Neko su vrijeme ležali šuteći, držeći se za ruke. Iznenada Nancy progovori:

— Tada, kada si me ti napustio, a ja sam pred ocem pobjegla u ovaj prokleti tvrdi svijet, osjećala sam se otprilike kao i sada. Činilo se da nema izlaza, ali se našao. Poslije, tijekom svih tih godina, naučila sam da izlaz uvijek postoji. Pitanje je samo znamo li se njime koristiti.

Šutio je. Tek nakon dužje stanke prošapće:

— Ti si boravila u jednom drugom svijetu, kojeg ja ne poznajem. Čak ni kada sam za vrijeme rata postao vojničkom nisam došao u velike gradove. Kansas City, tada se još zvao West Port, bijaše najveći grad koga sam ikad posjetio. Ti si zacijelo mnogo toga naučila, Nancy!

— I to vrlo brzo. Bila sam premlada i prelijeпа da ne bih brzo iskoristila vrijeme. Shvatila sam da ne smijem ostati bijelo, naivno janje. Jer je svi-

jet u kog sam stigla bio za djevojku poput mene džungla kroz koju se šuljaju tigrovi. Oni bi me brzo poždrlili. Shvatila sam da moram upotrijebiti razum ne želim li da me tigar rastrga kao janješce. Morala sam i sama postati tigricom. Razumiješ li me, Wade?

— Mislim da te razumijem. Ali, kako ti je to uspjelo?

Opet zavlada podulja stanaka. No, držali su se za ruke i osjećali jedno drugo; Nancyna je ruka tiho drhtala u Wadeovoj.

Nakon nekog vremena ona progovori:

— Našla sam posao u nekom hotelu u Saint Louisu; spremala sam sobe i dvorila goste. Mnogo toga sam vidjela i čula. Morala sam se neprekidno braniti od muškaraca, koji su me progonili još i onda kad se vidjelo da sam noseća. Mnogo sam bila naučila od druge sobarice, starije i iskusnije od mene. Često mi je pomagala. Kad sam rodila, počeo me progoniti vlasnik hotela, pa me njegova žena izbacila.

— U tom sam hotelu upoznala jednog gosta... mogao bi mi biti otac. Djelovao je poput dobrodušnog profesora, a poznavao je mnoge pjesnike i velike ljude povijesti. Ponekad bi čak držao i propovijedi, a slušateljci su bili kao začarani. Posjedovao je sugestivnu moć. Pobrинуo se za mene, postala sam njegova učenica. Od njega sam u dvije godine naučila više nego što to mnoga žena nauči za stotinu godina. On je bio kockar, varalica i tigar koji se vješto krio. Tko se s njim upustio, toga bi prevario a da taj ponekad to ni sam nije znao.

— Jednog dana — nastavila je tvrdim glasom — ubola ga je osa koju je progutao s vinom. Ubo'a ga je u vrat i on se ugušio. Bila sam opet sama, ali sada sam bila bogata. Posjedovali smo kapital od desetak tisuća dolara, a uz to sam imala i mnogo dragulja. Uvijek smo nastupali kao ujak i nećakinja; on je na luksuznim brodovima uvijek izgravao bogatog plantažera, a možda je to jednom doista i bio.

— Od njega sam naučila izvanredno kartati, ali i to kako treba psihološki prozrijeti partnera i pročitati njegove

misli. Razumiješ li, Wade? On me naučio da za dobrog kartaša treba i naročiti smisao, lukavstvo, njuh, samopouzdanje, osjećaj... ne mogu ti to lako objasniti. Ako je on doista bio učenjak, tada je bio na tom, svom području. Bio je više od običnog kockara, za kartaškim stolom imao je vidovnjačke sposobnosti. Ubrzo bi otkrio što znači trzaj usana ili obrve protivnika. Sve je mogao spoznati u hipu, čak i kucanje žile na vratu poslužilo mu je za donošenje zaključaka. Sve sam to naučila od njega i zato sam ostala pri tom poslu. Kapital sam posjedovala. Željela sam iz tih deset tisuća stvoriti deset puta toliko... Htjela sam imati više od sto tisuća dolara! Tada bih se smirila u nekom lijepom gradu. Često sam mislila na San Francisco. Ali...

Wade je osjetio kako se prenijela u prošlost. Strpljivo je čekao, ništa ne pitajući. Znao je da mu ove noći želi sve kazati. Možda će tada stresti sve to sa sebe poput dugo nošenog tereta. Možda misli da će tada biti lakše početi iznova.

Nakon nekog vremena Nancy nastavi:

— A onda sam upoznala Nilsa Hacketa; on je bio kapetan broda »Missouri Sun«. Brod je plovio Mississippijem između New Orleansa i Saint Louisa, a kada bi se to isplatilo i visoko uzvodno uz Missouri. Bijaše to luksuzni brod. Fred Hackett je bio prvi kormilar. Međutim, brod nije pripadao braći, već čovjeku koji je stanovao u najluksuznijoj kabini i nikada se nije izdavao za vlasnika. On je bio jedan od mnogih stalnih putnika koji su putovali zato što im se sviđao život na brodu. Na tim luksuznim brodovima uvijek je vrlo živahno: igra, ples, glazba, zabava. I mnogo lijepih žena i utjecajnih muškaraca. Sve što je nešto značilo u društvu, često je putovalo između New Orleansa i Saint Louisa.

— Dakle, upoznala sam Nilsa Hacketa. Nisam se odmah zaljubila u njega; za to mi je bilo potrebno dosta vremena... a on mi ga je dao. No, činio mi je život na brodu što ugodniji. Uvijek su se ponovno javljale situacije u kojima je ženi potreban zaštitnik i pri-

jatelj. A ja sam kockala, bila sam pustolovka. To ne smiješ zaboraviti. Da, zaljubila sam se u Nilsa Hacketa.

Ponovno je zašutjela, razmišljala — i Wade je osjećao kako se u njoj nešto zbiva. Njezina ruka, koju je držao, snažno je drhtala.

— Imala sam mnogo uspjeha na kartama. Voljela sam Nilsa i rekla mu da bi bio dobar posao kada bismo posjedovali takav brod, takvu ploveću kartašnicu kao što je »Missouri Sun«. Promislilo je i rekao da bi se to moglo urediti. On, doduše, ima samo dvadeset tisuća dolara, no budem li ja mogla nabaviti sto tisuća, on će nagovoriti vlasnika neka proda »Missouri Sun«. Vjerovao je da bi nam brod prepušio za stotinu i dvadeset tisuća. Bila sam sporazumna i on ga je uistinu nagovorio na prodaju. Ne znam kako mu je to uspjelo. Bila sam tada naivna, no danas pretpostavljam da je Nils znao neke stvari iz vlasnikove prošlosti i da ga je ucijenio. Jer brod je nesumnjivo bio mnogo vredniji.

— Dakle postali smo brodovlasnici. Ništa više nije stajalo na putu našem bogatstvu. »Missouri Sun« je pri svakoj plovidbi donosio lijep dobitak. Osim toga, bilo je mnogo kartaša koji su me željeli izazvati. Znali su da kartam pošteno i ne upotrebljavam trikove s kartama. Htjeli su me pobijediti samo zato što sam žena, ali i zato što su mislili na taj način dobiti i mene. Jer nitko nije znao da smo Nils i ja par. Tajili smo to zato što inače više ne bih bila tako primamljiv mamak za sve te velike kartaše koji su zbog mene dolazili na brod i zbog mene plovili rijekom.

Ponovo je zašutjela.

Wade je šutio, zagledan u zvijezde koje su polako postajale bljeđe. Uskoro će svanuti.

Bilo je hladno i Nancy se ispod pokrivača privinula čvršće uz njega. Wadea je radovalo što ga pri tome rane nisu zaboljele.

Iznenađena Nancy nastavi, kao da se svega želi što brže riješiti.

— Nils i njegov brat postajali su sve pohlepniji i gladniji za novcem i sve su više pljačkali naše putnike. Dopu-

štali su i varanje na kartama ako bi kartaši dijelili s njima dobitak. U nekoliko kabina uredili su bordel, i za vrijeme putovanja neki gosti su iz tih soba tajanstveno nestali. Govorkalo se da su se vjerojatno napili i pali preko palube u rijeku. Međutim, uvijek su to bili bogati putnici koji su pri sebi imali mnogo novca i oni koji su imali sreću pri kartanju. Tako bijaše sve dok nisam shvatila da su Nils i njegov brat Fred vođe jedne bande. Oh, kako su se promijenili! Postajali su sve gramzljiviji i nepažljiviji. Išli su preko leševa, jer su željeli našu dobit udesetorostručiti.

— Ja sam im uvijek služila kao mamac. Moji dobitci na kartama bili su uvijek visoki, ali oni su ih smatrali neznatnim. Često sam se svađala s Nilsom sve dok jednog dana nisam odlučila da se moram rastati od njega. Ništa nisam mogla dokazati braći Hacket. Štoviše, i ja sam bila jedna od njih. Htjela sam otići i to sam mu rekla. Bilo je to vrlo glupo. Naš se odnos iznenada promijenio. Moja ljubav Nilsu nije bila toliko važna koliko plijen. Razumiješ li, Wade? On je učinio od mene svoju zarobljenicu i nije me pustio. Morala sam ostati i dalje surađivati, jer je posao išao i on ga nije htio prekinuti. Odlučio je da će prestat tek kada sakupi milijun dolara. A prije toga, rekao mi je, ne smijem ni ja odustati.

Ušutjela je tek toliko da bi duboko udahнула zrak, a onda začuđujuće mirno nastavila:

— Otvorila sam brodski trezor, kako bih ponijela što više svog novca, no braća su me uhvatila. Kad su me napali, pucala sam. Ubila sam Nilsa i ranila Freda. Tada sam skočila preko palube i otplivala na obalu. Uskoro sam stigla u neko naselje i tu nabavila konja i laka kola. Od tada neprekidno bježim, a Fred Hacket me uporno progoni. Brod je bio zapisan na Nilsovo ime. Ja sam ga ljubila i vjerovala mu. Govorili smo i o vjenčanju. Međutim, naizgled sam bila samo putnica, a Fred je rekao policiji da sam kradljivica. Budući je brod izgorio, a s njim i pošta, sada me progoni i šerif: Ušut-

jela je, a onda završila riječima: Sada sve znaš, Wade!

— Odvest ću te na sigurno mjesto, Nancy, i počet ćemo nov život. Moći ćeš se uvijek pouzdati u mene. Radije bih umro nego te još jednom izdao.

XI

Kad je svanulo, začula se ponovno žestoka pucnjava. To su Indijanci u zoru napali vojnike.

Nancy, koja je gledala dalekozorom, obavijesti Wadea:

— Indijanci su otjerali mnogo konja. Četica od tridesetak vojnika i desetak civila krenula je u potjeru, kako bi vratili otete konje.

Ušutjela je, očigledno zbog straha. I on je upita:

— Što je, Nancy?

— Indijanci... mnogo Indijanaca! — odgovorila je uzbuđeno. — Pojavljuju se svuda po kanjonu. Zacijelo su se već noću sakrili iza stijena i u šumi i čekali da kapetan Otis krene na konjima. Vojnici će ujahati u klopku. Indijanaca ima tri do četiri stotine. Oh, preplavit će ih poput bujice.

Wade sjedne. Uspio je i ustati, pa i učiniti nekoliko koraka.

Požurila je prema njemu i podržala ga. Još nekoliko opreznih koraka i stigli su do stijene. Tu je sjeo i promatrao kanjon i ono što se u njemu događalo.

Posvuda se uzdizala prašina i skrivala pokolj. Vidio je gomilu Indijanaca, a među njima ponegdje plavu boju uniforme.

Trubač zasniva singal, ali naglo umukne.

— Da, pobit će ih — prošapće Oakland. — A nitko im ne može pomoći. Nitko!

Ostali su na istom mjestu dok se prašina nije slegla, otjerana blagim jutarnjim vjetrom.

Tada su sve vrlo jasno vidjeli.

U kanjonu su ležali mrtvi manje-više goli vojnici kapetana Otisa, koji su izjahali po otete im konje. Međutim,

upali su u zasjedu premoćnog neprijatelja.

Wade umornom kretnjom prijeđe preko lica. Bilo je očigledno da su Gal i njegovi odlučili ratovati, no prema broju ratnika nije bilo teško zaključiti da Gal više ne ratuje sam. Dobio je pojačanje, možda čak nekog velikog poglavice. Možda se tamo dolje ne bore samo Hunkpapai, već i Oglalasi, Minikonjusi, a možda i Cheyenni i Arapahosi.

— Izgubljeni su... oni tamo dolje su izgubljeni! — procijedi Oakland, zabravljajući da je dezertar koga čeka prijeki sud ako ga se vojska dočepa.

Klimao je u nedoumici glavom.

— Ne razumijem tog luđaka, Otisa. Kapetan je poveo na pohod izvanrednog izviđača, Jima Claermontea. Starac mu je sigurno rekao neka ne progoni konjokradice. U tom sam siguran! A on je ipak dopustio da trećina vojnika odjaše u klopku. Oh, ta budala!

Ustao je. Nancy ga podupre i polagano odvede prema njegovom ležaju. Kad je legnuo, bio je iscrpljen i okupan u znoju, što od iscrpljenosti a što od rezignacije zbog bespomoćnosti.

— Ne mogu ništa učiniti — promrm-ljao je.

— Ne, ne možeš — potvrdi Nancy. — Mi smo ovdje gore osuđeni na promatranje. Ne možemo ništa drugo učiniti već čekati i nadati se da nas Indijanci neće otkriti.

Izrekla je to tvrdo, kao da mu objašnjava kako se ne bi trebao brinuti za vojnike kapetana Otisa, već za nju i za sebe.

Međutim, Wade zacijelo nije čuo te riječi, jer je odmah zaspao. Taj mali izlet ga je iscrpio. Pregledala je zavoje, plašeći se da su njegove rane možda opet prokrvarile. Ali, to se nije dogodilo.

Kad bismo bar ubrzo mogli odjahati odavde, pomisli. Shvatila je da će i njoj i Wadeu svakog dana biti nesnosnije i teže promatrati to ubijanje... do potpunog istrebljenja i posljednjeg vojnika.

Wade je spavao do iza podneva, no Nancy sve to vrijeme nije zaklopila

oči. Neprekidno je promatrala kanjon i put koji je vodio do zaravní.

Kad se Wade probudio, dala mu je vode. Odmah je poželio jelo, što je bar dobar znak.

Dok je jeo, upita je:

— Što se u međuvremenu dolje dogodilo?

— Gotovo ništa. Vojnici i civili sklonili su se iza kola, a Indijanci ponosno jašu u kanjonu. Slave pobjedu i pokazuju se opkoljenima u svoj ratničkoj ljepoti. Osim toga, sve ih je više, jer neprekidno pristižu novi ratnici. Goli mrtvaci leže tamo gdje su i pali. Kapetan. Otis se, očigledno, ne usuđuje poslati ljude da pokopaju vojnike.

— A to bi mogao, jer Indijanci poštuju mrtve neprijatelje. Da, mogao bi poslati pola tuceta nenaoružanih vojnika da pokopaju mrtvace. Oni bi se, neometano, vratili u krug utvrđenih kola.

Nancy se obradovala kad je vidjela da Wade već bolje izgleda. Njegovi obrazi, obrašteni bradom, više nisu bili tako upali.

— Ostat ću neko vrijeme budan — rekao je. — Pođi spavati. Zacijelo si umorna?

— Silno.

Prije no što je legla kraj njega na pokrivač, nagnula se i poljubila ga u obraz. Rekla mu je time mnogo toga, bez riječi.

— Izvući ćemo se i početi iznova, Nancy! Vjeruj mi! Naš će život još biti lijep.

— Vjerujem ti, Wade! Sanjat ću o tome. Uistinu želim negdje početi iznova. No, znaj da sam već sada vrlo sretna... ovdje, kraj tebe. Nikada ne bih pomislila da ću još jednom... — Zaspala je.

Wade je još neko vrijeme jeo. Poželio je dobar, svježe pečen odrezak, ali je znao da zasad ne smije zapaliti vatru.

Mnogo je Indijanaca u kanjonu i možda će se neki od njih penjati oko lo po stijenama.

Nakon nekog vremena oprezno ustane. Bilo mu je vrlo teško, no ipak lakše nego ujutro. Osjetio je kako mu se za vrijeme spavanja vratilo mnogo snage. I obje su se rane čvršće zatvorile.

le. Naravno, pri pokretima je još osjećao bol i bockanje, ali to više nije bilo onako jako.

Polagano se približio rubu zaravni i sjeo na kamen iza jednog grma.

Nakon što je neko vrijeme promatrao kanjon, usklikne:

— Pobogu, nemaju ni najmanjih izgleda. Izgubljeni su!

Zaprepastio se zbog onoga što je vidio. Dolje se okupilo nebrojeno Indijanaca. Podignuti su mnogi logori, i to ratni. Tamo je bilo i žena, koje su se brinule o ratnicima. Poluodrasli mladići bili su odgovorni za konje i mnogo drugih stvari, jer su u blizini ratnika trebali naučiti ratne vještine.

Bilo je to šareno mnoštvo. Velike su skupine ratnika jahale uokolo, pokazujući se opkoljenima u punoj ratnoj spremi.

Wade je dugo promatrao utvrđenje od kola. Tamo je sve bilo mirno, no primijetio je da su vojnici i civili na položajima. Ležali su pod kolima ili čučali iza zaklona od škrinja, vreća, kamenja i drva.

Indijancima se nije žurilo. Znali su da im je plijen siguran. Kako su jutros polučili veliku pobjedu, možda su nastavak odgodili za sutra.

Malo poslije ugledao je neke poglavice. Da, tu je bio Gal, ali i mnogo značajnijih poglavica: Crveni oblak, najveći ratnik među svima, Ludi konj, Mali medvjed i mnogi koje je Wade poznavao još iz djetinjstva u Fort Laramieju.

— Neće otići prije no što ih sve pobijem — prošapće.

— O —

Kad je počelo svanjivati, Nancy i Wade su se trgli iz sna. Zrak bijaše ispunjen žestokom pucnjavom, a onda se začu urlanje Indijanaca pri napadu.

Indijanci su napadali svom snagom i gotovo srušili utvrđenje načinjeno od kola.

Nancy i Wade nisu mnogo vidjeli, jer je bilo još pretamno i vrlo maglovito.

Borba je bila teška i ogorčena. Kad je svanulo, Indijanci su se povukli.

Kola su još neko vrijeme gorjela i potrajalo je dok su napadnuti pogasili

vatru. Poneki strijelci s obje strane kanjona neprekidno su pucali iza barikada.

Kad je sunce izašlo, magla digla i prašina slegla, mogla se sagledati sve šteta nastala tim snažnim napadom.

Neka od kola bila su gotovo posve spaljena, konji pobijeni. Nedvojbeno mrtvih i ranjenih bilo je mnogo.

Oakland prijede rukom preko lica kao da želi izbrisati tu ružnu sliku.

— Još dva, tri takva napada i nitko neće preživjeti. Za dva dana sve će biti gotovo. A mi ne možemo ništa uraditi, nikako pomoći. Kad bi bar izdržali još najmanje tri dana.

Nancy nasluti da se iza tih riječi nešto skriva.

— Što bi se dogodilo kad bi tako dugo izdržali? Wade, što bi onda bilo?

Pogledao ju je oprezno, kao da ispijuje smije li joj to reći.

Mirno je izdržala njegov pogled, sve dok nije kimnuo i mirno odgovorio:

— Tada bih bio dovoljno snažan da se odšuljam do vojnika.

Trgnula se, ali i ubrzo pribrale.

— Da bi umro s njima?

Odmahnuo je glavom, pa odgovorio:

— Tamo dolje ne mogu se održati dok im iz Laramieja ne stigne pomoć, ali ovdje, gore, mogli bi izdržati. Dakle, moram sići k njima i reći im da postoji mjesto gdje se mogu skloniti dok pomoć stigne.

— Indijanci bi te mogli uhvatiti, Wade, a mogao bi i putem pasti u nesvijest. A kada bi i stigao do vojnika, kapetan bi te mogao odmah baciti u okove, ni ne saslušavši te, pa čak i ustrijeliti. Zar si zaboravio da si dezertir? No, kada bi sve i bilo u redu i ti ih nagovorio, kako bi ih kroz indijanske položaje doveo ovamo?

— Nijedan se Indijanac ne voli barijati noću, jer vjeruje da duše mrtvih neće noću naći put u Wanagi Yat, sakupljalište duša; to pravilo krši samo ako njega napadnu. Dopustili bi nam da se povučemo i tek bi danju ponovo napali. Stoviše, bili bi čak sretni kad bi vojnici napustili utvrđenje od kola, uvjereni da bi na putu za Laramie upali u njihovu klopku. Indijanci ne znaju za ovo skrovište, inače bi već bili došli ovamo.

Predahnuo je, pa nastavio:

— Nancy, ne znam koliko će vojnika i civila još živjeti nakon tri ili četiri dana, ali mnoge od njih mogao bih spasiti. Ako to ne uradim, cijelog ću si života predbacivati što nisam pokušao. Razumiješ li me, Nancy?

Gledala ga je vrlo dugo. Usne su joj se trzale. Nekoliko je puta duboko uzdahnula, zaustivši da mu odgovori, no uvijek bi u posljednji trenutak zadržala riječi.

Vidio je kako se silno trudi da ga shvati. Naposljetku upita:

— Ali... što će biti sa mnom? Zar ćeš me izručiti? Naime, moglo se dogoditi da su se nakon smrti Jonesa Mullegana, Fred Hacket, šerif i ona dva revolveraša pridružili četi kapetana Otisa. Ni ti ne bi dobro prošao. Slavili bi te tako dugo kao spasitelja dok im ne bi u pomoć stigle čete iz Laramieja, a onda...

Zašutjela je, svjesna da ga nepravедno optužuje. Wade bijaše uvjeren da može spasiti vojnike i sam će sebi predbacivati da je ubojica ako ne pokuša spasiti te ljude, ako bude mirno promatrao kako ih ubijaju.

Za njega bi to vjerojatno bilo gore od dugogodišnjeg zatvora.

Ništa više nije rekla. Okrenula se i polagano otišla do ležaja.

Kad je došao, prema izrazu njegovog lica zamijetila je koliko se bespomoćnim osjeća, kako se u njemu bore osjećaji. Tada mu je kazala:

— Muškarac mora uraditi ono što smatra ispravnim. Shvaćam te, Wade! Ako se usudiš to uraditi iako te možda očekuju mnoge godine zatvora, ja ću to također učiniti, nadajući se da se među onima dolje ne nalaze šerif i Fred Hacket.

Znala je da Wadea očekuju užasni dani i noći. Borba suprotnih osjećaja neprekidno će trajati.

Pitala se hoće li on za tri ili četiri dana biti tjelesno dovoljno snažan da to izdrži.

Najprije mora stići putežkom do zaravnj; mogao bi krenuti tek kad bude dovoljno tamno, da ga iz kanjona ne primijete. Za to bit će mu potreban najmanje jedan sat, a mora prijeći još

dvije milje do kola, i to tako da ga Indijanci ne zamijete.

Bilo bi čudo ako uspije. U protivnom, ona će ga izgubiti.

Gotovo je svu noć plakala, ali tiho. A on je spavao i ništa nije čuo.

— O —

Tri dana i tri noći polagano su prolazile. Branitelje utvrđenja od kola Indijanci su napadali svakog jutra, u osvit zore, kada su se kanjonom širile magle.

Obje su strane imale gubitke/ no utvrđenje je sve više popuštalo. Indijanci su ga svaki put uspjeli zapaliti. Bilo je gotovo nepobitno da će u svitanje nakon četvrte noći osvojiti utvrđenje i pobiti branitelje.

Te, četvrte noći Wade Oakland se pripremio.

Prije no što je napustio Nancy, upitao je:

— Nancy, hoćeš li me poljubiti... ili ne možeš shvatiti ovo što radim.

Zagrllala ga je.

XII

Već je prošla ponoć kada je narednik Pat O'Rourke obišao stražare. Našao je vojnika Colea Britta naslonjenog na ugao kola. Spavao je stojeći.

Prvo mu je snažno gurnuo glavu o kola i prosiktao gotovo bezglasno, ali dobro razumljivo:

— Prokleta sranje, ti prokleta ništice! Hoćeš li izgubiti skalp i biti kriv ako crveni pogani uđu i ubiju sve one dobre momke koji su tebi povjereni? O, ti prokleti glupane! Ne znaš ništa do udvarati debelim ženama! Pokazat ću ti...

Nije mogao dalje govoriti, jer je neki glas iza njega kazao:

— Umukni, prokleta igračko od vojnika!

Narednik Pat O'Rourke odmah je prepoznao glas. Poznavao ga je dobro, čak vrlo dobro, ali nije mogao vjerovati da dobro čuje. Zar je to doista taj glas?

Polagano se okrenuo.

Noć je još bila mlada, a mjesec se skrivao iza dalekog Big Horna. Ali narednik Pat O'Rourke je ipak shvatio da se nije prevario.

Htio je udahnuti i zaurlati, ali Oakland ga je sprječilo riječima:

— Zeliš li se živ izvući i sačuvati skalp, umukni i pokušaj misliti.

I to je narednik O'Rourke doista pokušao. Jer, »izvući se i sačuvati skalp« bila su dva obećanja koja bi prihvatio i od đavla.

I tako je ponovno duboko udahnuo, izbrojio do deset i začuđujuće blago zapitao:

— Zar si to doista ti, najmiliji? Imam li čast razgovarati s Wadeom Oaklandom?

Wade je nešto bijesno progundao, a onda dodao:

— Još se znaš šaliti? Prekrasno! Ali tebi je dobro poznato da ste me protiv volje...

— Ne biste li radije o tome razgovarali kasnije, vojniče? — zapitao je Pat O'Rourke začuđujuće blago.

— Da, u pravu si — suglasi se Oakland. — Koliko vas je još živih?

— Dvadeset i sedam vojnika i trinaest civila, od kojih će ove noći neki umrijeti. Još nešto, vojniče?

— Kapetan Otis?

— I on je teško ranjen — šapnu narednik. — Da njega spasiš, nisi trebao doći ovamo. On je najveće govno svih vremena. Imaš li neku dobru čarobiju, veliki majstore?

— Otis još zapovijeda?

— Da!

— Tada me odvedi k njemu. I ti možeš slušati. Imate priliku, i to dobru, ali ne želim dva puta objašnjavati.

— Podimo — promrmljao je narednik. — E, to će biti lijepi susret. Htio bih se opet malko nasmijati. Ti i kapetan Otis... Samo da te ne bi dao odmah objesiti. Wade, jesi li ti, zapravo, pri zdravoj pameti? Zar sam te dobro razumio: riskiraš glavu da bi nas izvuкао odavde?

— Eto, takav sam — promrmlja Oakland. — Ja sam jedan od onih glupana koji za vas momke riskira svoj skalp i još mnogo više, iako ste me prevari-

li. A pri tome sam mogao u miru promatrati kako vas kolju. Hajde, pseći sine, odvedi me do tog poštovanja vriednog kapetana.

U Oaklandovu glasu osjećao se silan prezir.

Narednik Pat O'Rourke nije više ništa rekao. Samo je nešto progundao, što je zvučalo kao da guta kamen.

Iza zaklona od drva i kamenja ležao je kapetan na oficirskom poljskom krevetu. Kraj njega gorjela je malena uljna svjetiljka. Teškom je mukom nešto pisao. Gornji dio tijela bio mu je podignut/ a pred njim je ležao četni dnevnik.

Kad mu je narednik prišao, nije ni okrenuo glavu već samo upita:

— Što je, naredniče? Ne smetajte me ako nije važno.

— Mislim da je vrlo važno. Stigao je, naime, vojnik Oakland, gospodine! Zacijelo se sjećate vojnika Oaklanda?!

Kapetan je neko vrijeme ležao mirno i nepomično. Okrenuo je glavu u stranu tek nakon toga što je nekoliko puta duboko uzdahnuo.

— Aha, dezertir Oakland želio bi se spasiti. Naredniče, neka ga odmah bace u okove! Bit će okovima pričvršćen za kotač. Jeste li razumjeli?

— Možda bismo s time mogli pričekati minutu ili dvije, gospodine — odvraća narednik. — Poslušajte radije što vam Wade Oakland želi reći. Što se mene tiče, htio bih vam objasniti da sam ga opio i protiv njegove volje prisilio da se pridruži vojsci. Nije znao što se događa. Narednici Dick Welby i Scott Brouther će to posvjedočiti i priznati da je njihov potpis kao svjedoka...

— Zar ste poludjeli, naredniče? Zelite da i vas dam baciti u okove? — Kapetan nije govorio glasnije, ali glas mu bijaše bješnji, s više prijetnje.

U međuvremenu prišlo je nekoliko vojnika. Wade Oakland prepoznao je narednike Welbyja i Brouthera.

— Što je? — zapita tvrdo Dick Welby.

Scott Brouther, koji je bio ranjen i imao povezan gornji dio tijela i ruku, ništa nije rekao.

Narednik Pat O'Rourke suho odgovori:

— Upali smo duboko u neprilike, gospodine! Nemamo nikakvih izgleda. To svi znamo, zar ne? Međutim, Wade Oakland je došao ovamo da bi nas spasio a mogao je i dalje sjediti na sigurnom i promatrati kako nas sve pobijaju. Želimo li biti poštenji, moramo cijeliti to što Oakland čini za nas. Dick, Scott, priznat ćemo da smo prevarili Oaklanda, a da je to uradio i oficir za regrutaciju, poručnik Henderson. I on je sudjelovao pri toj svinjariji. Kapetane, bit će najbolje da to odmah zapišete u dnevnik.

— Vraga ću to učiniti! Vi ste ljudi, naredniče!

— Gospodine, dužni smo vam poštovanje jer ste oficir i naš zapovjednik, no vi ste odgovorni za ove ljude, od kojih su neki ranjeni. Wade Oakland je došao zato što nas može spasiti. Dakle, saslušajte ga. To vam je dužnost!

Kapetan je teškom mukom sjeo. Vidjelo se da mu je lijeva noga teško ranjena; bila je povezana do koljena.

U međuvremenu su stigli još neki vojnici i stali u polukrug. Njima se pridružilo i više civila.

Neki su čuli posljednje narednikove riječi. Jedan od njih zakorači naprijed.

Oakland ga je poznao. Bio je to Logan Sharps. Wade mu kimne.

— Želim sve čuti — reče Sharps. — Ja sam za svoje ljude isto toliko odgovoran koliko kapetan za svoje vojnike. Govori, Wade! Želim sve čuti. I, ne brini za kapetana ako ne želi čuti da postoje izgledi da se oдавде izvučemo.

Oakland kimne i tada im sve ukratko ispriča. Završio je riječima:

— Ako odmah krenemo i ponesemo samo najvažnije stvari, a i za ranjenike samo jedna kola, Indijanci će nas propustiti, uvjereni da želimo u Laramie. Međutim, mi ćemo skrenuti na uski brdski put. Kad stignemo onamo bit ćemo na sigurnom dok stigne pojačanje iz Laramieja. Gore ima dovoljno vode. Konje moramo ostaviti dolje, jer za njih više nema hrane. Dakle, za pola sata krenite za mnom. Pred

vama su samo dvije i pol milje. To vam je jedini izlaz.

Sutjeli su neko vrijeme. Sve bijaše neobično tiho.

U toj tišini čuli su iz daljine zvuk bubnjeva; bili su to ratni bubnjevi, koji su pozivali na ratni ples.

Pogledali su preko zaklona prema sjeveru, gdje se sada vidio odsjaj vatre; vatra je morala biti velika, jer je osvijetljivala i kanjon.

Svima je bilo jasno da Indijanci plesu ratni ples kraj vatre. Tada se začula i njihova pjesma kroz dolinu.

Čule su se i riječi kao: »Hgun!«, što znači »hrabrost«, pa »Wakan Tanka« — »Veliki duh«. Indijanci su u ratnom plesu molili velikog duha da im da hrabrost.

I Otis je sve to čuo. Ne bi to, doduše, znao objasniti onako dobro kao ostali, koji mnogo dulje žive u ovoj zemlji, ali je nakon nekog vremena sve shvatio.

Kapetan je spoznao da je u ovoj zemlji žutokljunac i da je potcjenjivao Indijance. Otkad je poginuo njegov izviđač Jim Claermonte... čije savjete, doduše, nije slušao... osjećao se još bespomoćnijim.

Noga ga je paklenski boljela. Metak mu je razbio koljeno, a kada je pao s konja, na kome je jahao unutar utvrđenja od kola, kako bi nadzirao sva mjesta, konj mu je bio pogođen i strovalio se baš na tu ranjenu nogu. Tako je noga uslijed pada konja slomljena još na tri mjesta i zgnječena.

I vojni je liječnik poginuo, a dva sanitetska vojnika nisu mogla učiniti mnogo za njega. Znao je da će izgubiti nogu. Gangrena će je uskoro zahvatiti, a ako je tada ne odrežu iznad koljena, čeka ga smrt.

Ali tko bi mu ovdje mogao odrezati nogu?

Smatrao je da je sudbina više nego nepravедna prema njemu i proklinjao ju je neprekidno već tri dana i tri noći, pitajući se čime je sve to zaslužio.

Zurio je u ljude poredane u polukrugu oko njegova ležaja. Osjećao je njihovo neprijateljstvo, a možda i prezir.

Loše ih je vodio. Znao je to. No, želio je sve obaviti najbolje. Vojska ga

je poslala u ovaj kraj kako bi na nekom strateški važnom mjestu između Fort Laramiea i porječja rijeke Powder podigao utvrđenje.

Želio je to obaviti kako najbolje zna i umije, ali Indijanci su bili protiv toga. I zato moraju sada on i njegovi ljudi platiti za tu glupost armije. Da, bilo je glupo što su ga poslali s tako malo ljudi u taj divlji kraj.

Pogledao je ljude oko sebe, a onda i Wadea Oaklanda.

Sjetio se da je netrpeljivost počela između njega i tog trapera u salunu u Laramieju. Želio mu se osvetiti, a narednik mu je pomogao. Sjetio se i one noći u staji. Mislio je da će poniziti Oaklanda i osvetiti mu se, a umjesto toga upao je u najgoru nepriliku svog života. Pri tom je odgovarao i za ljude, od kojih su polovica već bili mrtvi. A sada je taj Oakland došao k njima iz sigurnog skrovišta kako bi ih spasio.

Kakav je čovjek Wade? Zar ih doista želi spasiti... ili ih namjerava odvesti u klopku. Možda je kao dezenter pobjegao Indijancima?

Jedan trenutak se kapetan želio zgrabiti za tu pomisao i uzeti je kao razlog da i nadalje izdrži u tom privremenom utvrđenju.

Svi su čekali što će odlučiti kapetan Otis. No svi su čuli bubnjanje iz kanjona i pjesmu Indijanaca i znali da se oni ovoga puta spremaju prodrijeti u utvrđenje i sve ih pobiti. Branitelja je premalo. Bili su sazreli za smrt.

Međutim, došao je Oakland i pričao o nekom izlazu. Ono što je ispričao dobro je zvučilo. Dovoljno je da prevale samo dvije i pol milje do stijena na kraju kanjona i bili bi spašeni.

Da, i on je vjerovao u tu mogućnost.

I tako je kazao trojici narednika:

— Krećemo! Za deset minuta. Svaki će uzeti ono što mu je najpotrebnije i koliko može nositi. Nekoliko ćemo kornja natovariti i povesti. Za ranjenike uzet ćemo jedna kola. Wade Oakland preuzima vodstvo.

Nije rekao »vojnik« Oakland.

Narednici odmah krenu da urade što im je naređeno.

Oakland je još stajao kraj kapetana. Promatrali su se u slabom svjetlu uljanice.

— Dakle — zapita Wade — hoćete li to napokon upisati u dnevnik? Ionako baš pišete. Nemate više mnogo vremena. Meni bi bilo milije kad bi se to s mojom službom u vojsci prikazalo kao šala, zabuna ili kako to želite prikazati. Dakle?

— Izazvali ste me, Oaklande, natjeravši na mene djevojke u salunu i opivši me. Vi ste započeli sa svime time, zar ne?

— Jesam. Ali, za to sam platio — šapnu Wade. — Sada ste vi na redu. Vaša karijera je ionako završena.

Kapetan se trgnuo na tu grubost. No, u ovoj je zemlji to posve prirodno.

Zamočio je pero u tintu i počeo pisati u dnevnik na koljenima, govoreći pri tom:

— Da, sredit ću to. Ako ova knjiga ikada stigne u Fort Laramie, izbrisat će se vaš pristup vojsci, a brisat će vas i iz popisa dezentera. Da, u pravu ste, Oaklande! Mojoj je karijeri došao kraj. Čak i kad bih ostao živ, to će se dogoditi samo ako mi netko odreže nogu... Možete li to vi uraditi, Oaklande?

— Ne!

Okrenuo se i pošao potražiti mjesto na kojem bi se mogao barem deset minuta odmoriti.

Oko njega vladala je velika žurba. Branitelji utvrđenja spremali su se na odlazak. Sjevernije u kanjonu još su se čuli bubnjevi i pljeskanje ruku u taktu.

Odjednom Oaklandu pridu četiri muškarca. Jedan je od njih na košulji ispod otvorenog kaputa imao prikopčanu šerifsku zvijezdu.

Wade ga je odmah prepoznao. I ostalu trojicu.

Stali su oko njega... četvorica tvrdih, poživinčenih muškaraca... i neprijateljski ga promatrali.

— Mi sve znamo — promrmljao je šerif Earl Blaine. — Prije no što je ranjeni Jones Mullegan ponovno krenuo vašim tragom... znao je da ne možete daleko stići s ranjenom ženom... vratio se u logor i sve nam

ispričao. Naši smo Mullegana, bolje rečeno, ono što je od njega ostalo. E, sada želimo Nancy Juleman. A ona je tamo kamo nas vodite, Oaklande, zar ne?

— Da' tamo je. Međutim, vi je nećete uhapsiti. Ja sam napustio skrovište da spasim vaše skalpove a ne zato da bih vam izručio Nancy. Razmislite, i to dobro! Ti, Frede Hackete, pogotovu dobro razmisli!

Ništa više nisu rekli. Osjetio je da su isto toliko neodlučni koliko i kapetan.

To mu je ulijevalo nadu.

XIII

Prve milje su dobro napredovali, a onda u kanjonu prestade bubnjanje i ubrzo se Indijanci nadoše oko njih.

Ugledali su ih na mjesecini, s desne i s lijeve strane staze, kako jašu u istom smjeru.

Kad svane, Indijanci će napasti bijelce koji su, prema njihovom sudu, slino pogriješili što su napustili utvrđenje.

Ponekad bi odjetjela koja strelica. No, mjesto gdje su se strijelci nalazili nije bilo vidljivo.

Nekoliko je vojnika i civila bilo pogodeno, a zatim i jedan od malobrojnih konja.

Sve je više strelica letjelo prema njima. Očigledno, Indijanci su željeli do osvita smanjiti broj neprijatelja, a da pri tome sami mnogo ne riskiraju.

A i bijelci su napredovali. Nekoliko puta su na strelice odgovarali puškama i revolverima. Indijanci, koji su jahali sa strane, počeli su se povlačiti.

Wade, koji je također pješao, osjetio kako ga snaga napušta. Ovaj je »izlet« poduzeo ipak dva tri dana prerano.

Učinilo mu se kao da rana na leđima ponovno krvari; imao je osjećaj da su mu leđa važna. Rane su ga ponovno boljele. Sve ga je češće obuzimala vrtoglavica. Zamračilo mu se pred očima i zateturao je.

Narednik Pat O'Rourke brzo mu se približio.

— Ne osjećaš se baš najbolje, prijatelju Indijanaca?

U posljednjim riječima nije bilo ni traga z'obi; narednik se našalio grubo ali ne i neprijateljski. Wade je to osjetio.

Prostjenjao je:

— Vidiš li tamo gore, na rubu kanjona, tri male stijene što se uzdižu prema rubu?

— Vidim.

— To nam je putokaz. Točno ispod njih počinje staza koja vodi na više. Tada ćemo skrenuti na oštar uspon, dulji od pola milje. Pazi, kad to Indijanci zamijete, možda će nešto poduzeti. Posljednje četvrt milje nakon skretanja moramo proći vrlo brzo, inače bi Indijanci mogli prije nas stići na zaravan. Razumiješ li me, naredniče?

— Naši konjanici moraju, dakle, odjahati naprijed. Imamo još jedanaest jahača. Među njima je i onaj šerif, jer se njegov konj nije izgubio. Poslat ću ih.

— Dobro — prostenje Oakland. — Sada ćemo ubrzo skrenuti. Još stotinu metara. Požuri, naredniče!

Uspjelo im je. Skrenuli su, a Indijanci su se predugo čudili. Možda su pomislili da se bijelci žele sakriti između stijena u podnožju strmine.

Jahači, zatim kola i konji s teretom i na kraju dvanaestak pješaka stigli su do početka uspona.

Indijanci su prekasno shvatili što se zbilo. Kad su se pribrali, zaurali su i napali.

Krikovi su odzvanjali kanjonom. Pcbijeden je čak i strah pred mrakom i umiranjem.

Napali su, kako im posljednji bijelci ne bi umakili.

Bitka je počela.

I Oakland je ispraznio svoj kolt. Kraj njega su se borili Fred Hacket i njegova dva revolveraša.

Kad su jednom zastali i sakrili se iza stijena, kako bi napunili revolvare, Fred Hacket upita škripajući zubima:

— Znaš li ti tko je ta Nancy? Ubila je mog brata, mene nastrijelila, još nas je i okrala, a brod je izgorio. Moj brat je srušio svjetiljku i udje je iste-

klo, pa je sve planulo. Jesi li promislilo kakva je to žena?

— Nisam. Naime, ja je dobro poznajem — odvrati Wade. — Još iz vremena kada je bila djevojčurak. Osim toga, točno mi je ispričala kako se sve zbilo i kakvi ste bijednici bili vas dva brata. Nećeš je uhvatiti, Hackete! Ni šerifu to neće uspjeti. Hoćemo se okladiti?

— Primam okladu — procijedi kroz zube Hacket.

Prekinuše razgovor, jer su morali ponovno pucati, kako bi odbili Indijance koji su nastojali prodrijeti na put.

— Možda bismo te morali odmah ubiti — nastavio je razgovor Fred Hacket pošto su odbili napad i ponovno punili revolvere.

— To ti ne bih savjetovao — umiješa se jedan od revolveraša. — Ja ovom gospodinu zahvaljujem vjerojatno najveću priliku u svom životu, a mislim da čovjek mora platiti svoje dugove. Za mene je lov na Nancy Juleman završen.

— I za mene — reče drugi. Njegov je glas bio tih i miran, ali vrlo ozbiljan.

Fred Hacket nije više ništa rekao. Ustao je i udaljio se.

Slijedili su ga bez riječi, Oakland posljednji.

Malu zatim Wade naiđe na O'Rourkea. Narednik je očigledno čekao na njega, jer je s velikim olakšanjem rekao:

— Evo te napokon, prijatelju Indijanca! Iskreno bi mi bilo žao da se te ovi ovdje udesili. Možeš li dalje? Jesi li bolestan, ili ranjen?

— Naravno da jesam... inače bih vas već ranije doveo ovamo — prostenje Wade. — Ili? možda, misliš da mi je bilo potrebno nekoliko dana kako bih se odlučio hoću li to uraditi ili neću?

Čučnuo je na kamen i pažljivo se zagledao naniže. To je učinio i narednik.

Ugledali su Indijance. Slijedili su ih, ali su bili još daleko dolje i nije se isplatilo pucati.

Sjeli su da se odmore. Narednik se okrene prema Wadeu.

— Zapravo, ti si sjajan momak. Ne znam što sam cijelo vrijeme imao protiv tebe i zašto sam neprekidno osje-

ćao potrebu da te udaram po licu. Ako ikada stignemo živi u Laramie, možeš me zbog toga kad se god sretne-mo u salunu udariti nogom u stražnjicu. Doista! Ali ti si i odviše fin da bi to učinio. Dakle, morat ću te svakog puta počastiti .., ali bez skrivenih primisli.

Ponovo prasnuse hici. Urlik Indijanaca prodirao je do njih. Jedan je vojnik ostao ležati, ranjen, a ostali su se povukli u zaklon iza velikog kamena i stisnuli se u proćepu između stijena.

Oakland i O'Rourke krenuše dalje.

— Da ti pomognem, momče? — zapita narednik.

— Već ću nekako — prostenje Wade. — I taj posljednji komad ću nekako prevaliti.

Naiđoše na Hacketa, revolveraše, šerifa i nekolicinu vojnika.

— Samo produžite — reče im šerif. — Prebrzo smo hodali, pa ćemo zastati. Krenite dalje, a mi ćemo zadržati ovo dolje.

Wade pogleda naniže.

Na putu se tiskalo mnogo Indijanaca, najmanje stotinjak, ali na puteljku nije bilo mjesta više nego za trojicu. Zato ih nije bilo teško zadržati.

U kanjonu bijaše još više Indijanaca. Dobro su ih vidjeli, obasjane mjesčinom. Pokušali su pucati s konja, ali udaljenost je iznosila već gotovo tri stotine metara zračne linije. Meci su mogli pogoditi samo slučajno, a to se dva tri puta i dogodilo.

Bijelci su, dakle, još i sada imali gubitke. Pa ipak, usprkos tome, bje-gunci su dobro napredovali. Prvi su već stigli gore do Nancy; odakle su već fjukali meci.

Wade je znao da ga Nancy željno očekuje i to saznanje davalo mu je snagu. Još se dva puta odmarao. Narednik O'Rourke nije ga čekao. Krenuo je dalje, jer je bio potreban na zaravni.

Oakland je strpljivo čekao. Vidio je kako šerif, dvojica revolveraša, Fred Hacket i vojnici uvijek ponovno potiskuju Indijance, jer su ovi neprekidno dolazili, usprkos gubicima. Njihov je bijes bio golem.

Wade ustane i prijeđe posljednji dio puta.

Gore, na zaravni, bilo je dovoljno mjesta za sve, i ranjenike i one koji su se još borili.

Nancy je bila zaposlena. Kad ga je ugleda a, samo mu je kimnula.

Pomagala je sanitetskim vojnicima pri smještaju ranjenika i pružanju najpotrebnije njege. Neki od teških ranjenika još su se gore osjećali nakon napornog puta.

Posljednji koji su stigli gore bili su šerif, Hacket i revolveraši. Bacili su se iza zaklona, kojeg su drugi u međuvremenu podigli.

Wade je čučao na mjestu gdje se nalazi a Nancyna i njegova prtljaga i njihovi konji.

Noć je postala siva, blijeda. Bio je to onaj sat kad nebo gubi sjajnu ljepotu i cijeli svijet izgleda siv... onaj sat između noći i jutra kad se čini da cijeli svijet suzdržava dah.

Već se poprilično vidjelo; samo se duboko dolje u kanjonu zadržavala mag'a.

Još se žestoko pucalo. Indijanci su pokušali prodrijeti gore. Neki su se sakrili u pukotine stijena i odanle pucali.

Trojica narednika pokušala su načiniti red. Postrojili su ljude sposobne za borbu i tamo na zaravni gdje je završavao puteljak podigli zaklon od kamenja.

Oak'and je promatrao Hacketa i šerifa. Ovi su, pak' gledali prema Nancy, koja je upravo povijala ranjenike. Vjerojatno je osjetila njihove pogled. Pogledala je prema njima i načas prekinula posao.

Moglo se primijetiti koliko se prestrašila, ukočivši se od straha.

Tek je nakon nekog vremena okrenu'a glavu i pogledala prema Oaklandu.

Wade je bio naizmaku snage. Prošlo je mnogo sati otkako se oprostio od nje i krenuo u pomoć vojnicima. Bio je potpuno iscrpljen, pa će mu biti potrebno najmanje dva do tri dana da se oporavi.

Mahnulo je Nancy, kako bi je umirio, a onda pogleda Hacketa.

Fred je, nedvojbeno neizmjereno teško sviđavao mržnju. Činilo se kao da mu cijelo tijelo drhti. Nalikovao je vuku spremnom na skok nakon toga što je plijen utjerao u klopku.

Fred Hacket je stigao do kraja puta. On je tu ženu duže proganjao. Za njom bi krenuo i do kraja svijeta. Nije štedio ni truda ni troškova; pošao je za njom čak i u zemlju Indijana.

Bilo je čudno što ga je pratio predstavnik zakona; možda mu je obećao nagradu, toliko novaca koliko šerif ne bi mogao zaštedjeti za dvije pa ni za tri godine. Drugačije se to ne može objasniti. Šerif nikada nikoga nije slijedio s naložom za hapšenje čak na indijansko područje.

Wade pogleda Nancy i mirno joj reče:

— Sve je u redu. Nancy! Ništa ti neće učiniti... ništa!

Šerif se prvi okrenuo. Međutim, Hacket zakorači prema Nancy.

Oakland ustane.

Nancy je čučala nepomično kraj ranjenika koji je stajao i zurila u Freda.

Nekoliko je trenutaka izgledalo kao da će Hacket pucati, kao da se neće savladati.

Osjetio se dah neizmjerne mržnje, nasilja, osvete. A onda se Hacket sabrao. Njegova su se ramena spustila, kao da se opustio. Okrenuo se i udaljio. Svuda je vladala zbrka. Ovdje je ljude čekalo mnogo posla, kako bi se svi smjestili na zaravni.

Wade ponovno kimne Nancy, a ona njemu mahne. Ukočenost je ponustila i ona se ponovno posveti ranjeniku.

Wade se ogleda. U blizini ugleda kapetana. Otis je sjedio na podu naslonjen na stielenu. Ranjenu je nogu ispružio a koljeno druge privukao i na njemu nešto zapisivao u dnevnik.

Izenada podigne pogled: vjerojatno je osjetio Oaklandov pogled.

Neko su se vrijeme šutke promatrao, a onda kapetan je kimnuo i rekao:

— Bili ste u pravu, Oaklande. Ovo je dobro mjesto. Ovdje ćemo preživjeti. Za dva dana pojavit će se ovdje patrola iz Ford Laramieja. Kad otkriju da su nas Indijanci opkolili, oni će

se vratiti, a nakon tjedan dana sfići će kaznena ekspedicija. Nas će osloboditi i osvetiti se crvenokošcima. Moramo, dakle, ovdje izdržati otprilike devet dana. Ja to, vjerojatno, neću doživjeti... zbog noge... No, vi ne brinite, Oaklande. Ja ću vas u svom dnevniku potpuno rehabilitirati, a narednici će to kao svjedoci, potvrditi potpisom. Isto će uraditi i šerif. Tada se morate pobrinuti da se dnevnik ne izgubi. Srećan sam što neće umrijeti svi ljudi kojima sam zapovijedao. Da, srećan sam što bar ovi ovdje imaju priliku da prežive.

Spustio je glavu i nastavio pisati.

Na istoku, iza litica, stalo je izlaziti sunce. Nebo je postalo svjetlije, a sve što je dotad bilo sivo, počelo je dobivati boju.

Oakland se vratio do pokrivača. Legao je i odmah iscrpljen zaspao.

— 0 —

Sljedećih dana i noći Indijanci su izmislili mnogo toga kako bi možda uništili bijelce.

Pokušavali su to nekoliko puta noću, pokušavali kad se ujutro stala dzati magla, pokušali su to i kame-nim lavinama odozgo.

Ali mjesto se dalo lako braniti, a kad su se odozgo, s vrha kanjona obrušile kamene lavine, ljudi su potražili zaklon u dubokim usjecima.

Petog dana i izvor je presahnuo. Opsjednutima je ostalo samo još toliko vode koliko se zadržalo u prirodnom bazenu od stijena: otprilike toliko koliko bi stalo u oveću bačvu i još nešto u čuturicama. Time su trebali izdržati do dolaska pomoćnih trupa, koje su ih trebale osloboditi.

Nedvojbeno, Indijanci su skrenuli tijek vode.

Neki od ranjenika umrli su tih dana.

I kapetan se vrlo loše osjećao. No za njega jedva da je bilo izgleda i ako dočeka dolazak kaznene ekspedicije, koja će sigurno dovesti i liječnika.

Kad bi se god Otis osvijestio, lako je bio u jakoj vrućici, zamolio bi nekoga neka mu odreže nogu; trebao bi je odrezati dva pedla iznad koljena. Čak je izdao i zapovjed oboljeli sanitetskih vojnika neka napokon obave što im je dužnost.

Ali oni se to nisu usudili.

Trojica narednika došla su navečer petoga dana do Wadea i Nancy. Čučnuli su kraj njih, a onda je O'Rourke progovorio:

— Mislim da moramo nešto uraditi za kapetana. Kad smo pošli ovamo, ponijeli smo sjekiru kako bismo mogli nasjeći drva. Ali nije nam potrebna jer drva nema. Tko bi rekao da ćemo jednom misliti o tome da njome odsječemo kapetanu nogu? To bi se moralo učiniti jednim jedinim udarcem, snažnim i točnim. Imamo i smolu; ponio ju je naš kaplar iz radionice oružja, jer smo ponijeli i bačve s puščinim prahom i sanduke s municijom. I tom smolom trebalo je zaštititi bačve i sanduke od vlage. Mogli bismo u tekuću smolu zaroniti kapetanov batrljak.

Zašutio je u nedoumici a onda nastavi:

— No, tko će odsjeći nogu? Oaklande, pitali smo već sve koji su došli u obzir. Ispitali smo i sami sebe. Udarac mora biti vrlo točan. Nitko se od nas to ne usuđuje učiniti. Wade, jedino to ti možeš.

Oakland zadržao tako da je morao stisnuti zube.

Nancy prestrašeno krikne. A onda se trgnula i pogledala naviše.

Fred Hackett se približio skupini, ali promatrao je samo Nancy. Za njega kao da je samo ona postojala. Gledao ju je netremice, kao da je želi hipnotizirati.

Osjećala se neugodno: Vidje'o se da ga se plaši. No, Oakland mirnim glasom reče:

— Odlazi, Hackete! I to što brže!

— Ona vas je sve začarala! Pogotovu tebe, Oaklande... zato što smiješ s njom spavati pod istim pokrivačem. Ali i moj brat...

— Drži jezik za zubima!

Oakland hitro ustane. Već je bio dovoljno jak da se mogao kretati brzo i gipko.

— Sve vas je začarala! — još jednom ponovi Hackett, no ipak se okrene i uda'ji.

Nancy Juleman snažno je drhtala.

— Njezova mržnja nikada neće popustiti! — prošapće. — Na kraju sam bila njihova zarobljenica na brodu. Morala

sam se osloboditi pucajući. Pri tome je Fred izgubio brata, a zajedno s njime i brod. I njeza sam ranila. Zapravo, mislim da baš preko toga ne može preći, da se baš zato želi osvetiti, zbog sebe.

Zašutjela je. Muškarci su je šutko gledali.

Izenada narednik O'Rourke zapita:

— Gdje je ranjen?

Čudno ga je pogledala a njezine poluočvorenne usne su zadrhtale. No, tada je odlučno zanijekala glavom i prošap-tala.

— Tako to točno ne znam.

Muškarci su se opet sjetili kapetana-
ve noge.

Narednici pog'edaše Oaklanda.

— Prokletstvo — usklikne Wade. — Ne zahtijevate valjda od mene da ja to učinim?

Nisu odgovorili, nisu čak ni kimnuli. Samo su ga gledali.

Tek nakon nekog vremena O'Rourke reče:

— Jedan to mora učiniti. A ti si ned-
vojbeno najbolja osoba za to. Ti ćeš
to uraditi jednim jednim, sigurnim
udarcom. Mislim da si i dovoljno sna-
žan za to.

Oakland prijeđe rukom preko lica,
pa pogleda Nancy.

Ona mu kimne.

— Uradi to. Inače će sigurno umrije-
ti. A on te je rehabilitirao, Wade!

— U pravu si. Dobro! ako to moram
uraditi, onda ću odmah, dok je još
dovoljno svijetlo.

U smiraj dana kapetanov se krik
razliježe kanjonom, a Wade Oakland
odbaci sjekiru kao da je užareno želje-
zo. Nije više ni pogledao odrezanu
nogu, već se okrenuo.

Stao je na rub zaravni. Pričinilo mu
se kao da će povraćati, ali ipak nije.

Neko je vrijeme zurio prema zapa-
du, u crveno nebo. Kad se okrenuo,
ugleda Freda Hacketa.

— Ona je vještica! — usklikne Hak-
ket.

— Ti ćeš prije biti mrtav ne savladaš
li tu mržnju. Zašto ste bili tako zli
prema njoj...

Tog časa Hacket jurnu naprijed. Oči-
gledno, namjeravao je baciti Oaklanda
u kanjon.

Wade se hitro bacio na koljena i
Hacket je preletio preko njega.

Pokušao se zadržati na rubu, ali
nije uspio. Pao je u dubinu, udarivši
putem nekoliko puta u stijene.

Kad se Oak and uspravio, ugleda
ljude koji su kao ukočeni promatrali
što se događa, svjesni da ne mogu
pomoći.

Među okupljenima bio je i šerif.
Kimuo je Wadeu i suhim glasom pro-
govorio:

— Imali ste sreću, Oaklande. Sada
Nancy Juleman ima mnogo više izgle-
da kad će davati izjavu pred sucem u
Saint Louisu. Mogu posvjedočiti da je
Fred Hacket bio lud od mržnje. Svje-
doci, koje je kupio, vjerojatno će na-
kon njegove smrti, promijeniti izjave i
reći istinu. Bilo bi dobro kada bi Nan-
cy posla sa mnom u Saint Louis. Nit-
ko više neće moći opovrgnuti njezinu
izjavu. Sada vjerujem da ju je Hacket
želio ubiti kad je pokušala pobjeći.

Oakland kimne i pogleda Nancy,
koja se maločas približila. Kapetanu/
za koga su se pobrinuli sanitetski voj-
nici, nije više bila potrebna pomoć.
Vojnici su previli ranu, a Otis je iona-
ko bio u nesvijesti.

Nancy je bila čula posljednje šerifo-
ve riječi. Pog'edala je Wadea i rekla.

— Da, s tobom ću se vratiti u Saint
Louis. Sada sam sigurna da će mi vje-
rovati. Bilo je mnogo ljudi uz rijeku
koji su se plašili Hacketovih i zato su
se lažno zakleli. Da, sada se mogu vra-
titi

— 0 —

**NAJBOLJI
PRIJATELJ
SVAKE
OBITELJI
vikend**

Indijanci su ostali još pet dana i pokušavali pobiti opsjednute. Međutim, potkraj više nisu imali pravo raspoloženje potrebno za uništenje i posljednjeg bijelca. Nisu više vjerovali na to da će ih izgladnjeti ili ubiti žeđu.

I tako su, jednog jutra, naprosto nestali.

Tri sata poslije toga stigla je konjica. Ujahali su u kanjon i odgovorili na znak trube opsjednutih na zaravni.

Wade je čučnuo kraj kapetana, koji je tog dana bio prvi put bez groznice.

Nisu mnogo govorili.

— Sve je u redu — reče kapetan.

— Da. Uvijek se sve nekako sredi — odgovori Wade i pogleda Nancy.

Znao je da se i s njom sve srediti, tamo u Saint Louisu, na velikoj rijeci.

Kad to obave, zajedno će se vratiti u Laramie.

Kraj

DOROTHY M. JOHNSON

DJEČAK IZ PRERIJE

U trenucima najveće napetosti čovjeku padaju na pamet lude misli. I tako je Priam, dok je njegov konj jurio punim galopom, čas nekoliko metara ispred, pa onda koji metar iza konja njegova prijatelja Edwardsa, razmišljao samo o tome hoće li noga životinje upasti u koju rupu što je ostala od prerijskog psa i slomiti se, a on poletjeti naprijed i polomiti kičmu.

Ali kada su se konačno približili napola spaljenoj kući i vidjeli da nitko nije stradao, Priam počne glasno razmišljati:

— Prekasno... prekasno.

Njegov prijatelj i ortak oštro vikne:

— Svi su živi. Ali Blossom...

Bilo je to prirodno da Edwards prije svega pomisli na Blossom. Ta, ona mu je bila žena. Stajala je nasred dvorišta pred ostacima kuće koji su se još dimili. Vjetar se igrao njenom suknjom, a ona je rukama pokrila usta kao da silom želi prigušiti krik očaja — kakva li prizora!

— Blossom će se izvući iz svake neprilike živa i zdrava — pomislilo je Priam. — Ona brine o tome.

Edwards je skočio iz sedla i potrčao prema njoj. Njeno ukočeno lice govorilo je: »Nisam li te upozorila?« Eto, to

se događa u Montani. Edwards ju je podigao u naručaj i ona je počela bečati. Priam se zagledao u dvoje šutljivih Freesseovih malikana koji su stajali i čekali što će dalje biti. Držali su se Laure, ali su bili budni i oprezni kao da su, na najmanji znak opasnosti, spremni nestati u nekoj rupi poput prerijskih pasa. Laura je sjedila na debelom trupcu. Njene velike crne oči promatrale su Priama koji je prilazio dugim korakom. Nije se pomakla ni progovorila. A Dogie Kid je također čekao oslonjen na sjekiru pocrnjele drške. Nešto se promijenilo u tom dječaku, ali Priam u tom času nije znao u čemu se ta promjena sastoji. Ne fizički, pomislilo je, momak je stekao neku sigurnost, dostojanstveno, nešto čega prije nije bilo.

Priam upita:

— Sve je u redu?

A unaprijed je znao da nije mogao zamisliti gluplje pitanje.

— Sve O. K. — reče Dogie Kid svojim dubokim glasom.

Blossom je trgnula glavom iz muževjeva zagrljaja i uskliknula:

— Sve je divno! Da, sve je savršeno!

I počela se histerično smijati.

Dogie Kid je kratko objasnio:

— Indijanci su naišli pretprošle noći. Čuo sam ih kada su otjerali konje i onda sam odveo žene i djecu dolje, u onu rupu pod riječnom obalom. Imao sam svoj revolver. Puške nisam imao. Ostali smo unutra i tek jutros izašli. Nitko nije poginuo. Laura je povrijedila ruku kada se spuštala niz obalu.

Priam je opet pogledao djevojku. Mirno je sjedila na panju a lijeva joj je ruka težala u krilu. Oči su joj bile sklopljene.

Prekasno, opet je pomislio. Nakon ovoga nikada ne bi ostala. Uostalom, ne znam da li bi i prije... nisam je pitao. A sada više ne mogu.

— Htio sam nešto uraditi s njenom rukom — reče Dogle Kid kao da se opravdava — ali najprije sam razgledao koliko su uradili štete. Ubili su kravu koju muzemo. Odveći su i posljednjeg konja. Kuću su očistili, ostala je sama jedna tava i ova sjekira. Skuhali smo nešto povrća da bismo nahranili djecu.

Priam je kimnuo:

— Pogledat ću ruku.

Još je bio zbunjen promjenom koju je više naslutio no zapazio na Dogle Kidu. Dječak je obavljao posao odraslog muškarca.

— Pokazao si se, momče — reče kratko.

Ali odmah je shvatio da Kidu nije potrebna ta pohvala, niti je on cijeni. Uradio je ono što bi svaki muškarac uradio ako bi doš' Indijanci, a u kući su žene i djeca. Čuvao ih je u onoj spilji jedan dan i dvije noći, ne ispuštajući revolvera iz ruku. Da su ih pronašli, Kid bi ispalio četiri metka u one koje je čuvao, a peti u sebe ako bi za to još bilo vremena. Ali, Indijanci nisu pronašli sklonište i svi su spašeni. A Kid više nikada neće biti dječak — i to je bilo sve.

Edwards je nježno pogladio ruku svoje supruge i krupnim koracima pošao do Priama.

— Gotov je — reče mrka pogleda. — Nije me briga što će biti sa rančem i sa stokom. Odlazi ću Lauru i Blossom natrag u Pennsylvaniju.

Susprežuci bjes Priam reče:

— Nađam se da nećeš krenuti ove sekunde. Ima nas sedmero, a posjedu-

jemo samo dva konja. Kola su spaljena.

Njegov je konj stajao tamo gdje ga je ostavio, spustene glave, suviše umoran da bi pasao. Edward-ova je životinja podrhtavala i onda se nespretno spustila u travu, te povajjala da bi očistila pjenu i znoj.

— Skini im sedla — reče Priam Kidu — i sputaj im noge. umorni su, ali to je sve što imamo.

Kao da mu stoji na raspolaganju beskrajno mnogo vremena, Priam se spustio na povaljeno deblo do Laure. Njena je ruka vjerojatno bila slomljena. Čekanje tu nije mog'o ništa pomoći, ali ni žurba i uzbuđenje.

— Kako se osjećate?

Otvorila je oči i gotovo se nasmiješila:

— Živi smo i dobro, hvala — reče. — Bill smo zabrinuti za vas.

— Jutros smo jahali grebenom i ugleдали dolje grupu Indijanaca. Do'azili su iz ovog smjera i bili u velikoj žurbi. Obuzele su nas crne slutnje.

Opipao je njenu ruku palcem i kažiprstom i ona se trgnula od bola. Natečeno mjesto pokazivalo je gdje je slomljena kost.

— Kada jednom krenemo oдавде, trebat će nam tri dana da bismo stigli u Miles — reče on. — Bit će bolje da vam sada namjestimo kost. Lakše ćete putovati.

Oštro je uvukla zrak i onda ga polako ispustila iz sebe.

— Kako vi odlučite — kimnula je — ali prije odvedite djecu. Ne želim da me gledaju.

Dogle Kid je pažljivo spustio u travu sedlo koje je nosio i primjetio:

— Povest ću mališane u kuću. Možda pronađemo štogod.

Pozvao ih je i poveo držeći ih za ruku. Prije nekoliko dana ne bi to uradio ni za živu glavu, pomislio je Priam. Ali sada se smatrao odraslim i to nije predstavljalo poniženje.

— Sada namjeravam veoma povući vašu ruku — objasni Priam — i onda je povezati daščicama. Potražiti ću nešto umjesto povoja.

— Čekam vas — reče Laura.

Pomislio je da će se prepustiti očaju jer su joj se usne iskrivile u čudan

ŽIVOT

ljubavni
roman izlazi
svakog tjedna
(u utorak)
Cijena
5 dinara

LASO

western roman
izlazi
svakog tjedna
(u petak)
cijena 5 dinara

TRAG

biblioteka
kriminalističkih
romana izlazi
svakih 14 dana
cijena 10 dinara

POPAJ

strip-zabavnik
izlazi svakih
14 dana
(u ponedjeljak)
cijena 5 dinara

SIRIUS

biblioteka
znanstvene
fantastike
izlazi svakog 5.
u mjesecu
cijena 10 dinara

ALAN FORD

super strip
izlazi
svakih 14 dana
(u srijedu)
cijena 6 dinara

TOM I JERRY

Vrtrep-strip
za djecu izlazi
svakih 14 dana
(u srijedu)
cijena 5 dinara

smiješak. Ali ona je samo zatvorila oči.

Između greda brvnare izvukao je nekoliko daščica koje su onamo ugurali da bi zatvorili najveće rupe. Daščice su nagorjele, ali se to moglo tesanjem ukloniti. Onda je pošao u kuću da bi pronašao nešto za zavoje. Obavijena oblačicama dima, tamo je stajala Blossom i zurila u ostatke. Ništa više nije bilo upotrebljivo.

— Moji fini stolnjaci — zavapila je. — Vjenčana haljina...ostale su samo krpe.

— To će biti dobro za zavoje — reče Priam podigavši ih. — Hvala.

Blossom ga je pogledala kao da je poludio, ali njemu taj pogled nije ništa značio.

Edwards mu je pomogao pridržavajući Laurinu ruku dok je Priam krpama stezao daščice. Kada su sve obavili, lica su im bila orošena znojem, a Laurino se kupalo u suzama. Ali za cijeloga tog mukotrpnog posla ona je samo nekoliko puta tiho jauknuła.

Edwards je iznenada promrmľao:

— Jahači!

Potrčao je prema svom sedlu i izvukao pušku iz navlake. Priam je rukom zaklonio oči i stao promatrati pridošlice.

— Bijelci. Pomoći će nam.

Dogie Kid je dotrčao iz kuće, noseći manje i vukući za sobom veće dijete. Zmirkao je, ali ništa. Čini se, nije vidio. Priam shvati da dječak nije sasvim prisoban. Nakon dviju noći napele budnosti spavao je na nogama.

— Smjesti se negdje i odspavaj nekoliko sati — predloži Priam.

Ali Dogie Kid odmahne glavom.

Rančer Buck Rangoon, udovac, dojašio je pred kuću praćen dvojicom odraslih sinova. Silazeći iz sedla, reče:

— Kuhar je prošle noći čuo Indijance dok su prolazili. Spavali smo dolje, na sjenokosti, i saznali smo to tek kada smo došli kući. Pomislio sam da dođemo i pogledamo susjede.

— Edwards i ja bili smo odsutni punu sedmicu u potrazi za konjima — objasnio je Priam. — Jutros smo vidjeli Indijance koji su to uradili... sve je uništeno. Laura je slomila ruku, no drugi su neozlijeđeni. Možete li nam

staviti na raspolaganje kola i zapregu da ih odvezemo u Miles?

Buck je rukom dozvao starijeg sina: — Pođi kući i dovezi kola. Uzmi hrane i nekoliko pokrivača.

Mladić je okrenuo konja i odjašao. Rančer začuđeno pokaza na djecu:

— Nisu li to Fresseovi mališani? Što će oni ovdje?

— Njihov je otac odveo majku u Miles da se porodi... prije tri dana a djetu nam je ostavio na čuvanje. Moramo brzo onamo. Vijesti munjevito putuju i roditelji će biti zabrinuti.

Buck je razgledao ostatke kuće, štangljaja i ko'a.

Počet ćete iz početka? — upita.

Priam slegnu ramenima.

— Upitajte moga ortaka. On je uložio novac. Moj udio sastoji se samo u poznavanju posla i radu.

Otišao je do Laure koja ga je neprekidno promatrala.

— Čim dovezu kola, krenut ćemo za Miles — reče joj.

— Hvala — rekla je uljudno, pa se nasmiješila nekome mimo njegovih ramena. — Dogie Kid je bio u »pjačkaškom« pohodu i pronašao neko pile za ručak. Dobro se brinuo o nama. Zaista, je pouzdan momak.

Priam se okrenuo. Kid je teturao prema njemu noseći raščupano pile.

— Tako nešto još nitko nije rekao za Kida — nasmiješi se.

Blossom upadne zajedljivo:

— Oh, divne li brige! Dvadeset četiri sata bili smo bez kapi vode, a rijeka je bila udaljena samo desetak metara. Kada sam predložila da otpuzim do vode, zaprijetio mi je da će me ustrijeliti.

Priam strpljivo objasni:

— Da su vidjeli jednoga, uhvatili bi sve. Već je mnogo riskirao kada je prošle noći pošao po vodu. Oni su još bili ovdje.

Mogao je zamisliti kakve će priče Blossom ispričati tamo u Penosylvaniji. Odglumit će hrabru, malu, nezaštićenu ženu koja je vedra pogleda i sa smiješkom na usnama prošla kroz neviđene opasnosti. Reći će: »Prošlo je eto samo pet godina kako su Indijanci pobili Custer a njegovu vojsku, a mi smo se usudili naseliti u Montani. Moj

suprug počeo se baviti goveđarstvom, udružen s jednim čovjekom po imenu Priam King. Ja sam, naravno, odlučila biti uz svoga supruga...

Žena može muškarcu prirediti pravi pakao, znao je Priam. Ali i raj, pretpostavljao je samo što to nije imao prilike vidjeti. Kada su Edwards i on počeli podizati ranč, a naročito prilikom gradnje kuće, uvijek su razmišljali i planirali kako će to biti kada stigne i Blossom. Edwards je bio malo zabrinut. Samo malo, a pokazalo se da to nije bilo dovoljno.

— Ovaj život neće biti lak za jednu mladu ženu — priznao je. — Ali ona čezne za tim. Blossom je vrlo hrabra djevojka.

— Druge se žene dobro snalaze — dodao je Priam s namjerom da ga utješi.

Riječ »hrabra« nije mu se svidala. Nikada je nije upotrebljavao, ostavljala mu je gorak okus u ustima.

Isprva se Blossom lijepo ponašala. Pjevala je i veselila se, jahala, ali nikada sama. Kuhati nije znala, ali ju je vrlo zabavljalo kada su je muškarci pokušavali to naučiti. Prijatnije još je bilo baviti se oko cvijeća u vazi na stolu, pomesti sasušeno blato. Kada bi se umorni vratili s posla umjesto ručka dočekala ih je priča o nekom mišu. Usne bi joj uvijek podrhtavale kada bi spomenula kako ne voli ostati sama.

— Ali mi te nikada ne ostavljamo samu — ljutito je prosvjedovao Priam. — Čvrsto se držimo tog pravila. Jedan od nas uvijek se na'azi u blizini, udaljen najviše jedan kilometar.

Isprva je kod njih radio čovjek po imenu Isaac. A kada je otkazao, Priam je pošao u Miles i unajmio dječaka koga su zvali Dogie Kid. Dječak je došao iz Texasa, pomažući pri gonjenju stada koje su tjerali na sjever. Edwards je kupio nekoliko grla. Priam je naletio na dječaka kada su ga drugi put izbacili iz saluna, a on se rukama i nogama borio da dokaže kako ima pravo stati za šank.

Priam ga je uhvatio i držao ispruženom rukom:

— Koliko ti je godina?

— Trinaest — reče dječak koprcajući se — Četrnaest, što ja znam. Zašto vas to zanima? Radio sam posao odraslog čovjeka od Texasa dovde.

— Odrasla čovjeka ne bih mogao zadržati jednom rukom. Oslobodio bi se — upozorio ga je Priam. — Zašto ti to ne uradiš?

Dječak ga je pogledao namršten i naškubljenih usana.

— Zato što sam premalen — reče kroz zube.

Dječak je bio iskren: to se nije moglo osporiti.

— Hoćeš li raditi za mene i mog ortaka — upita Priam — dok ne odrasteš? Dobit ćeš plaću odraslog čovjeka. Ali i posao.

— Dobro — reče dječak i lice mu se ozari.

Blossom ga je zamrzila već prvog dana. Bio je to jedini muškarac u krugu od dvije stotine kilometara prema kojemu je bila apsolutno ravnodušna. Čak bi joj i Priam tu i tamo dobacio poneku laskavu riječ. Dogie Kid se ponašao kao da Blossom ne postoji na ovom svijetu.

Onda je Blossom otišla na porođaj i vratila se nakon godinu dana, u proljeće, povevši zbog društva sestričnu Lauru. Ta djevojka tamnih očiju i kose bila je brza i tiha — nije očekivala da će je bilo tko tetošiti. Kada je prvi put odsjekla piletu glavu, koljena su joj popustila i sjela je na panj pokrivši rukama lice da ne mora gledati bezglavu pticu koja je skakutala naoko'o i lamatala krilima. Priam ju je promatrao iz štaglija, smiješeći se. Laura je ustala, očupala pile i hitro pošla u kuću. Zanimalo ga je što će poslije reći, ali nije čuo ni riječi o tom piletu.

Laura je došla u proljeće, a trebalo je da ode prije prvog snijega. Priam ju je dva puta poveo na dugo jahanje kroz preriju, pa iako nije mnogo govorila, njene su čiji sjale i često se smiješila. Ipak, teško ju je bilo otrgnuti iz ruku njene sestrične. Blossom je svima jasno stavljala na znanje da joj je društvo njene sestrične prijeko potrebno, iako bi govorila:

— Da, draga, samo ti podi na jahanje. Ne brini za mene, sve će biti u

ređu. Toliko sam bila sama da to više i nije važno. Kada se vratiš kući, ionako ću opet biti sasvim sama.

Priam se pitao kako se osjeća Edwards; naime, njegova žena davala je svima na znanje da on za nju zapravo i ne postoji. Ali Edwards je šutio. Bio je sve mršaviji/ a oko usta usjekle su mu se bore.

— Trebalo je da ostanem na Istoku — promrmlijao bi nekada, ali ne suviše često.

I sada, nakon indijanskog napada, zaista će se vratiti na istok. Edwards će prodati stoku, u to nema sumnje. Blossom je pobijedila i oni će se vratiti kući. Priamova usne iskrivile su se u ciničan smiježak pri pomisli da su ih Indijanci napali za račun Blossom i učinili joj uslugu.

Razmišljajući o tome, čuo je glas mlade žene:

— Kada će kola konačno stići? Zar ćemo morati još dugo čekati?

— Prije zalaska sunca — odgovorio je Edwards strpljivo. — Možemo prijeći nekoliko kilometara prije potpune tame ako smo spremni za polazak.

— Spremni smo — odgovorila je Blossom zajedljivo. — Nema nikakvog pakiranja, jer se nema što pakirati.

Dogie Kid je zapalio vatru na dvorištu i kuhao svoje pile. Veliki, teški štednjak, koji su uz veliki trošak dopremili iz Bostona, ležao je bez nogu i vrata u napola srušenoj kući. Dvoje Freeseovih mašara sjedilo je na zemlji i promatralo Kida. Pogled na njih iznenada je uzbudio Priama.

— Netko bi morao umiti to dvoje djece — rekao je oštro — Mislim da je teško biti tako prijav.

Blossom je pogledala prema Lauri i onda rekla uz mučenički uzdah:

— Ja ću. Hladna voda, bez sapuna i ručnika. Ionako se ponašaju poput mačanih prerijskih pasa.

Čvrsto ih je uhvatila za ruke i povedla prema rijeci.

Kada se dovoljno udaljila, Laura iznenada reče:

— Djeca su malo divlja, ali zar bi i mogla biti drugačija. I zar je to uopće važno?

— Više ništa nije važno — progundao je Priam. — Kako vaša ruka?

Pogledala ga je nagnuvši glavu u stranu:

— Što mislite?

Eh, ti malena koketo, gotovo je rekao. Možda ti i ne bi bilo krivo da sam ti udvarao dok je još za to bilo vremena. Priam King nije bio od onih koji čekaju da stvar bude sigurna, pa da se osude okladiti. Ali, sada je sve bilo prekasno.

— Kako dugo traje put do Milesa? — upitala je Laura.

— Tri dana polake vožnje... i sreće. Za vas taj put neće biti lak.

Tri dana. Premalo ... prekasno.

Nikada nije imala prilike vidjeti lijepu i dobru stranu života na ranču, pomislio je. Tko zna što će pričati kada se vrati kući u Pennsylvaniju.

Pobrinut ću se zato da ima o čemu pričati, odlučio je. Kada bude razgovarala s unukama, za trideset i više godina, neka im kaže:

— Kada sam bila mlada, udvarao mi je kauboj, a zvao se Priam King.

...

Do mraka su prešli petnaestak kilometara, ali su Priamov i Edwardsov konj bili suviše umorni da bi ih dalje tjerali. Dogie Kid je cijeli taj put prespavao u sedlu konja kojega mu je posudio Buck Bangoon. Kada su stali, probudio se tek toliko da rasedla konja, umota se u pokriyač i svali kraj vatre. Mogao se voziti i u kolima, ali je pobjesnio kada mu je Edwards to predložio.

— Nije bilo nikakvih kola od Texasa dovde — odbrusio je.

Priam je za Lauru pripremio prilično meku postelju od trave i paprati.

— Ne vjerujem da ćete mnogo spavati — reče. — Mislim da vas ruka prilično boji.

— Još nikada nisam noćila napolju — reče djevojka. Ne budem li mogla zaspati, promatrat ću zvijezde i slušati kojote.

— Možete slušati i mene, ako želite — predloži Priam — Bit ću na straži prvi dio noći.

Pa iako su drugi pozaspali, Priam nije znao kako bi započeo svojim udvaranjem. Šutke je sjedio na svom sedlu i nije mogao baš ništa smisliti. Konačno je djevojka zijevnula.

— Pospa sam — reče. — Odlanulo nam je kada smo vas danas ugledali kako dolazite.

Sljedeći je dan bio nalik na prvi, samo što se Dogie Kid ponašao da je opsjednut samim vragom. Za doručkom je pružio svoj lončić s kavom prema Lauri' zapovijedi: — Haj, kušaj to.

Poslušala je i primijetila:

— Misim da toj kavi ništa ne manjka.

Ispio je promatrajući je obješenjačkim pogledom.

— Htio sam je samo malo zasladiti — nasmije se.

Priam se zaprepasti i podvikne:

— Hej, ti...

— Ali, Roberte! — prekine ga djevojka strogo.

Priam je uputio Kidu smrknuti pogled. Očekuje ona zna za njegovo pravo ime? On joj nikada nije rekao ... niti mu je bilo stalo do toga.

— Preuzet ću prvu stražu, noćas — ponudio se dječak.

— Ne, nećeš, već drugu — obavijestio ga je Priam.

Iako je cijelog dana razmišljao, uvečer ipak nije znao o čemu bi razgovarao s djevojkom. Ali ona jest. Umotana u pokrivač sve do brade, zatražila je:

— Pričajte mi o sebi.

Glas joj je bio tih i dremljiv.

Zamislilo se, ali se nije mogao sjetiti ničega što bi moglo zanimati mladu, pristojnu djevojku.

— Pa... radio sam na mnogim rančevima... Iz Texasa sam došao prije tri godine, vodeći jedno stado, i tada sam naletio na Edwardsa ... Odlučili smo se baviti govedarstvom.

— Ne pričajte mi o tome — promrm-ljala je nezadovoljno. — Recite mi... pričajte mi kakav ste bili kao dječak.

— Od kuće sam pobjegao kada mi je bilo petnaest godina. Bio sam poput — pokušao je zaista biti pošten — poput Dogie Kida... mislim.

— Znala sam to — reče djevojka zadovoljno. — Cijelo vrijeme sam to znala.

Sada sam sve pokvario, pomislio je Priam. Tko bi želio muškarca koji je nekada bio takav dječak?

— Vidjela sam da ga razumijete — dodala je Laura gotovo nerazumljivo. — Pospa sam... mislim... Dogie Kid će biti vrlo zgodan momak kada malo poraste.

— Tko to zna — reče Priam glasno i pogleda je, ali ona je već čvrsto sklopila oči.

Za doručkom Blossom svečano primijeti:

— Laura' mislim da premalo spavaš. Noćas si do kasno razgovarala. To me naravno, nije nimalo smetalo, ali potrebno ti je više odmora.

— Pokušaj ti spavati s prelomljenom kosti — reče Laura neočekivano oštro i Blossom se pokunji kao da je neopravdano pozlijedena.

Posljednju noć proveli su na malom ranču, uz cestu — svi osim malog Rangona koji je odjahao naprijed u grad da bi obavijestio o indijanskom napadu i javio Freeseovima da su im djeca na sigurnom. Na ranču je gospođa Hoke srdačno dočekala neočekivane goste:

— Imamo samo dvije sobe — ispričavala se. — Bračni par Edwards može spavati u prvoj sobi, a bračni par King uzet će moju sobu... s obzirom na to što gospođa ima slomljenu ruku.

Priam je zatreptao očima i samo čekao da Laura progovori. Ali ona se samo smiješila, nježno poput mlade supruge, nije izustila ni riječi. Osjećajući kako ga obliva rumenilo, Priam zamuckujući izjavi:

— Nismo vjenčani... Ovo je gospođica Laura Bellman, sestrična gospođe Edwards.

Žena se od srca nasmijala:

— Dakle, izvela sam dobru šalu! Bili ste toliko brižni s njom, skidajući je s kola, a opet nekako takvi da sam bila sigurna kako je riječ o m'adencima.

— Spavat ću u štaglju — reče Priam brzo — a vi se pobrinite za žene.

Drugog dana oko podneva predali su djecu zabrinutom ocu. Lauru su odveli liječniku, ali nije pristala da je Priam do tamo isprati. Ne znajući čime bi se bavio, pošao je tražiti Dogie Kida koji je nestao istog časa kada su stigli u grad. Odlučio je: bude li ga netko pokušao opet izbaciti iz saluna, bit će na njegovoj strani.

! Ali je dječaka pronašao kod brijača, nasapunana lica.

— To ti nije bilo baš nužno potrebno — primijeti Priam.

— I ja sam to rekao — uzdahne brijač — ali mi je odgovorip da su i lice i novac njegovi/ pa može raditi što ga volja.

Priam se zavalio u drugu stolicu. Kosa mu je porasla do ramena.

! Poslije su rame uz rame ušli u salun gdje je Kid već jednom doživio sramotan poraz. Desetak ljudi burno ih je dočekalo raspitujući se o napadu. Bude li se Kid suviše hvalisao, pomislio je Priam, svest ću ga na pravu mjeru. Ali, na mnogobrojne upite dječak suzdržljivo odgovori:

— Sakrio sam žene i djecu u spilju, pod riječnom obalom. Ništa se drugo nije moglo uraditi.

— Jesi li morao pucati, Kid? — upitao je netko.

— Nisam — odvrati dječak ozbiljno. — Revolver sam držao uperen u žene i djecu da bi ih prisilio na šutnju. Jedna od žena ponašala se prilično nervozno.

! Veliki bradati muškarac u prašnjavoj odjeći upita:

— Što sad namjeravaš?

— Potražiti novi posao.

— Imaš ga. Dva dana jahanja prema sjeveru. Odlazimo sutra u zoru. Imam rezervnih konja i pozajmit ću ti novce za sedlo.

! — Poći ću s vama — odlučio dječak.

Vjerojatno ga neće više nikada u životu vidjeti, jer ja ću pojahati na jug, pomislio je Priam. I iznenadio se shvativši da zbog toga žali.

— Ja častim — reče bradati muškarac.

— Ne, ja častim — prekine ga Priam.

— Ti nikada ne piješ, Priame. Zar je danas poseban dan? — užurbao se vlasnik.

— Da — reče Priam kratko i nazdravi Dogie Kidu. — Vjerujem da jedna čašica neće usporiti tvoj rast. Sretno!

— Tebi je sreća potrebna više no meni — izjavi dječak.

Rastali su se na ulici, pred salunom, a dječak, pročistivši grlo, reče:

— Ta Laura... prije nekoliko sedmica

ispekla ti je veliki kolač od jabuke i stavila u spremnicu za sedlo, da ga nađeš — nasmijao se i zamaknuo za ugao, povisivši glas. — Ali ja sam ga našao prvi!

Priam je svratio u hotel/ ali je našao na Blossom koja ga je upozorila da Laura spava.

— Čekat ću u predvorju — reče gledajući je u oči. — Prije ili poslije ipak mora sići.

Blossom reče gotovo sažalno:

— Mislim da nema smisla da uzalud gubiš vrijeme, Priame.

— Nije izgubljeno — reče — a osim toga vrijeme je sve što posjedujem.

! Pušio je cigaru i pročitao sve novine. Prošla su dva sata, pa još jedan. Onda je u hotel upao Dogie Kid vedro udarajući čizmama, sa šeširom na potiljku.

— Moji odlaze već noćas, a ne sutra ujutro — primijeti. — Došao sam pozdraviti Lauru. Gdje je?

Priam mahne glavom prema stepenicama:

— Gore je, ali Blossom sjedi pred vratima s puškom u ruci.

! Dječak ga je pogledao i nasmijao se:

— Do vruga, pa valjda se ne bojim Blossom? — izjavi i prije no što je Priam shvatio zaurla: — Laura! Sidi dolje ili ću te izvući iz postelje!

Vlasnik hotela je počeo mahati rukama, a Priam skoči na noge:

— Jesi li se opio?

— Ne, samo sam nešto odlučio — reče dječak. — Dolaziš li, Laura?

Nagradne igre za čitaoce
Šaljive dopisnice
Karikature
Križaljka
Horoskop

arena
arena
arena

Začu!i su Blossomine plačljive prosvjede, pomišane s Laurinim smijehom na vrhu stubišta, a ruka joj je bila u čistom povezu.

— Došao sam se oprostiti.

— Zar to uvijek činiš iz svega glasa? — upita djevojka.

— Ne... radim to ovako — objasni dječak.

Jednom ju je rukom obuhvatio oko pasa, drugom iza glave i poljubio je u usta. Onda je pobjegao, smijući se.

— Oh! — uzdahnula je Laura.

— Hoćete li da ga uhvatim i istuđem? — upita zaprepašteni Priam.

— Zaboga, ne — nasmije se djevojka. — Zar vam nije jasno zašto je to uradio? Sada je muškavac i odlazi. On je naprosto morao poljubiti neku djevojku za rastanak.

— Ako vam nije krivo, ja nemam razloga za ljutnju — reče on ukočeno i iznenada osjeti koliko žali zbog njena odlaska. — Ako vam nije suviše teško — nastavi — bit ću vam zahvalan budete li sa mnom ručali, prošetali se ili bilo što.

Izašli su iz grada i pošli prema šumarku uz rijeku, a Priam se mučio pitanjem smije li je uhvatiti za ruku ili ne. Zaista je bila istinita ona uzrečica koja je tvrdila da se kauboj boji samo dviju stvari na svijetu: pješačenja i poštene djevojke.

— Kako se osjećate? — upita on ozbiljno.

— Liječnik je rekao da ste odlično obavili njegov posao.

— Imam iskustva — kimnu Priam — više no što mi je stalo do toga.

Raširio je svoj rubac da bi ona mogla sjesti na oboreno deblo. Nasmijala se.

— Ovu haljinu nisam skinula od dana kada smo se sakrili pred Indijancima. Ništa je ne može uprijeti više no što to već jest. Blossom je negdje nabavila dvije haljine koje će nam poslužiti na putu — zamišljeno je pogladila izgužvanu suknju. — Neće mi biti potrebna da bih pamtila...

— Što ćete upamtiti, Laura? — upitao je.

— Sve — reče. — I vas/ naravno.

Podigla je glavu i s velikim zanimanjem promatra a lišće koje se pomalo micalo na povjetarcu.

— Kako ćete me se sjećati? Kao kaubojja koji je želio više no što je mogao dobiti? No... sada ću se vratiti u Texas i opet se zaposliti na tuđem imanju.

— Pamtit ću izraz vašeg lica kada ste skočili s konja i brzo nas prebrojali da vidite jesmo li svi živi — reče i nasmiješi se.

Ne znajući voli li ona ljude takva izraza, šutio je.

Laura iznenada upita:

— Da li se kauboji ikada žene?

— A kako bi mogli? Često moraju mijenjati poslodavca jer nisu u svim sezonama jednako potrebni. Čovjek mora osnovati vlastiti posjed da bi mislio na to... ako uopće pronade ženu koja ga hoće.

Shvatio je da je nastupio pravi trenutak. Sada ili nikada.

— Laura... kada bih imao vlastito stado... mogao bih... bilo bi drukčije... Ali novac je uložio Edwards.

— Zapravo Blossom — mirno ga je ispravila — ja sam naslijedila jednaku svotu od našeg djeda. Pitala sam se da li da kupim od nje imanje.

Priam ju je gledao otvorenih usta.

— Usprkos svemu? — upita on ne vjerujući ušima. — Usprkos svemu ... pa kuća je napola srušena.

— Kuća napola stoji — ispravila ga je.

— I tako se može gledati na stvar — složio se.

— Uhvatio ju je za ruku i nakašljac se.

— Laura...

Nagnula je glavu u stranu:

— Priame, nasmiješi se mal'ko, molim te. Ono o čemu se spremaš govoriti nije sprovod.

Zabacio je glavu i njegov je vedar smijeh poplašio sve ptice u šumarku.

VJESNIKOV

KVIZ

KAS

0 D 2 3. II

K V I Z

E X T R A

- P R I L O G

K V I Z A

1 6

S T R A N A

E N I G M A T S K E

Z A B A V E

V I S E

16 NOVIH STRANICA
12 SKANDINAVK I V I S E
KRIMI PRICA SPITANJEM
MATEMATICKI TEST
ENIGMATSKI STRIP
NOVE SAHRUBRIKE
POCETNICKI POLIGON-
STRANICANOVIH SURADNIKA

KVIZ EXTRA ZNANJE I ZABAVA!

DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

132. Matt Chisholm: **LEGENDA O McALISTERU**
133. Louis L'Amour: **USAMLJENI**
134. G. F. Unger: **BIJEG IZ STUPICE**
135. Thorne Douglas: **TKO DA VIŠE**
136. Louis L'Amour: **SREBRNI KANJON**
137. Frank Gruber: **JAHACI ZORE**
138. Louis L'Amour: **CONAGHER**
139. G. F. Unger: **TEKSASKI SILNIK**
140. Louis L'Amour: **UZARENA BRDA**
141. G. F. Unger: **ODMETNIK**
142. Robert Ullman: **SMRT PROKLETNICIMA**
143. Louis L'Amour: **ZACARANI KRUG**
144. H. S. Sharon: **SIN OCAJNIKA**
145. Louis L'Amour: **ŽIVOT ZA ZLATO**
146. Rey Haves: **GRINGOSI UMIRU U ČIZMAMA**
147. Louis L'Amour: **STAZA KIOWA**
148. H. S. Sharon: **USAMLJENI OSVETNIK**
149. Louis L'Amour: **KILRONE**
150. Frederick H. Christian: **SUDDEN VRAĆA UDARAC**
151. H. S. Sharon: **PRERIJSKI VUCI**
152. Matt Chisholm: **BORBA ZA ŽIVOT**
153. G. F. Unger: **CRNE SJENE**
154. Matt Chisholm: **POTJERA KROZ PUSTINJU**
155. H. S. Sharon: **ZLATO U KLANCU SMRTI**
156. Louis L'Amour: **PUTOVANJE NA ZAPAD**
157. Matt Chisholm: **McALISTEROVA OSVETA**
158. Louis L'Amour: **OSVETNIK**
159. U. H. Wilken: **KORACI U SMRT**
160. Matt Chisholm: **BORAC ZA MIR**
161. G. F. Unger: **PROGNANICI**
162. Peter Dawson: **ZAMKA SE ZATVARA**
163. G. F. Unger: **BRZI REVOLVERAŠI**
164. G. F. Unger: **»TIGRICA«**
165. Louis L'Amour: **POTJERA KROZ PUSTINJU**
166. G. F. Unger: **KLOPKA NA TOPOLINOM POTOKU**
167. Louis L'Amour: **KILLOE**
168. G. F. Unger: **POSLEDNJI OBRAČUN**
169. G. F. Unger: **ČOVJEK ZA DESET DOLARA**
170. Frank Gruber: **KUDRAVI VUK**
171. G. F. Unger: **TAJNA ZELENOG SLAPA**
172. Louis L'Amour: **IZ KLOPKE U ZASJEDU**
173. G. F. Unger: **VIŠE OD REVOLVERAŠA**
174. Louis L'Amour: **VATRENO KRŠTENJE**
175. G. F. Unger: **STUPICA ZA VUKOVE**
176. G. F. Unger: **ODMETNIK IZ DAKOTE**
177. Scott F. Scott: **BORI SE ZA SVOJ ŽIVOT, ČOVJECE!**
178. G. F. Unger: **RIDOKOSA KARTAŠICA**

U PRIPREMI:

179. Louis L'Amour: **BITKA ZA VISORAVAN**

ŽIVOT

ljubavni
roman izlazi
svakog tjedna
(u utorak)
cijena
5 dinara

LASO

western roman
izlazi
svakog tjedna
(u petak)
cijena 5 dinara

SIRIUS

biblioteka
znanstvene
fantastike
izlazi svakog 5.
u mjesecu
cijena 10 dinara

TRAG

biblioteka
kriminalističkih
romana izlazi
svakih 14 dana
cijena 10 dinara

ALAN FORD

super strip
izlazi
svakih 14 dana
(u srijedu)
cijena 6 dinara

POPAJ

strip-zabavnik
izlazi svakih
14 dana
(u ponedjeljak)
cijena 5 dinara

TOM I JERRY

Vrtirep-strip
za djecu izlazi
svakih 14 dana
(u srijedu)
cijena 5 dinara